

SINTEZA
la proiectul
de lege privind finanțarea gestionarea și monitorizarea politicii agricole (număr unic 712/MAIA/2024)
(denumirea proiectului actului normativ)

Participantul la avizare, consultare publică, expertizare	Nr. crt.	Conținutul obiecției, propunerii, recomandării, concluziei	Argumentarea autorului proiectului
Avizare și consultare publică			
Ministerul Finanțelor <i>nr. 07/5-03/482/1575</i> <i>din 10.10.2024</i>		<u>La proiectul de lege</u> Potrivit <i>art.1 alin.(1) lit.(a)</i> , proiectul reglementează cadrul instituțional al Fondului național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural (FNDARM), însă norme privind reglementarea fondului pe parcursul proiectului nu au fost identificate. Astfel, se propune de completat proiectul cu un articol nou analogic art.15 din Legea nr.71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural.	Se acceptă. Art. 4 a fost modificat și a devenit art. 6.
		La <i>art.1 alin.(1) lit.(d)</i> se propune după sintagma „resursele financiare” de completat cu sintagma „și sursele de finanțare”, deoarece conform prevederilor art.131 alin.(6) din Constituția Republicii Moldova, nici o cheltuială bugetară nu poate fi aprobată fără stabilirea sursei de finanțare.	Se acceptă.
		Suplimentar, <i>la lit.(e)</i> de completat cu cuvântul „transparența”.	Se acceptă.
		La <i>art.2 alin.(1)</i> se propune ca noțiunile definite să fie ordonate în ordine alfabetică, semnele citării (ghilemele) de exclus, acestea nefiind caracteristice limbajului normativ.	Se acceptă.
		Prevederile <i>alin.(2)</i> se propun de exclus, ca fiind inutile, întrucât noțiunile date nu sunt utilizate în legea vizată.	Se acceptă.

	Totodată, noțiunile ce se regăsesc în alte capitole/secțiuni ale proiectului, se propun a fi integrate în acest articol, pentru armonizarea proiectului de act normativ.	Se acceptă.
	Cu referire la noțiunile utilizate în cadrul proiectului, precum: „plafonul”, „subplafonul” se menționează că, acestea nu sunt explicate și nu sunt în concordanță cu prevederile cadrului național, ceea ce poate duce aplicarea eronată a normelor vizate în acest context	Se acceptă parțial. Proiectul a fost ajustat.
	Prevederile <i>art.4</i> se propun de expus în următoarea redacție: „Cheltuielile aferente implementării politicii agricole se finanțează din FNDAMR, în limita alocațiilor aprobate în legea bugetară anuală.”	Se acceptă. Art. 4 a fost ajustat în contextul obiecției de la art.1 alin.(1) lit.(a). A devenit art. 6.
	La <i>art.5 alin.(2)</i> nu este clar sensul expunerii, dat fiind faptul că direcțiile de finanțare urmează a fi clar stabilite, fără a fi create cazuri de interpretare eronată.	Se acceptă parțial Alin. (2) a fost ajustat. Art. 5 a devenit art. 7.
	În <i>alin.(3)</i> nu este clar care sunt formele diferite de sprijin de care poate beneficia o operațiune, precum și la care „plafon maxim stabilit de Guvern”, se face referință. Prin urmare, prevederile alin.(2) și (3) se propun de reformulat în totalitate.	Se acceptă. Alin. (3) a fost exclus.
	Prin normele propuse la <i>art.6</i> , se propune extinderea numărului măsurilor/acțiunilor finanțate din FNDAMR, însă reieșind din conținutul lor, acestea fac domeniul de activitate a autorității publice centrale, precum și a Agenției de Intervenție și Plăți în Agricultură și nu a activităților de finanțare din fond.	Se acceptă. Art. 6 a fost exclus.
	Prevederile <i>art.7</i> se propun a fi reformulate în totalitate, reieșind din noțiunile utilizate (plafon, subplafon), cheltuielile eligibile ce urmează a fi acoperite din FNDARM (intervenții și măsuri specifice), modul de stabilire și adaptare a ratei de ajustare, termenii indicați (30 iunie, 1 decembrie).	Se acceptă. Art. 7 a fost exclus.

	La art.8 alin.(1) cuvintele „și cheltuielile neeligibile” urmează a fi excluse, dat fiind faptul, că odată stabilite cheltuielile eligibile, restul cheltuielilor se consideră neeligibile.	Se acceptă.
	La alin.(4) urmează de specificat cum vor fi evaluate „contribuțiile în natură”, în contextul când toate plățile din FNDAMR se efectuează în mijloace financiare prin transferuri directe către beneficiari.	Nu se acceptă, întrucât se are în vedere contribuția beneficiarului la operațiune, dar nu al statului. De aceste contribuții se ține cont la acordarea sprijinului.
	Totodată, potrivit art.8 alin.(1) , Guvernul stabilește cheltuielile eligibile iar în același timp conform art.8 alin.(4) și alin.(5) contribuțiile în natură, costurile de amortizare, cheltuielile în cadrul inițiativei LEADER sunt considerate cheltuieli eligibile. Prin urmare, se propune de a revedea și aduce în concordanță alineatele specificate.	Se acceptă parțial. În ceea ce ține de alineatul (4) (contribuția în natură), normă acordă o posibilitate, prin utilizarea verbului „poate”, Guvernului de a considera eligibil contribuțiile în natură. Deci de regulă acestea nu sunt considerate cheltuieli eligibile, dar în anumite circumstanțe, Guvernul le-ar putea considera eligibile.
	La art.9 , precum și pe tot conținutul proiectului de lege, urmează de reflectat corect denumirea Agenției implementatoare (denumirea actuală este Agenția de Intervenție și Plăți în Agricultură).	Se acceptă parțial. La prima mențiune în proiect a Agenției de Intervenție și Plăți în Agricultură este menționat că în continuare se va utiliza „Agenția de plăți”, așa cum este preluat din Regulamentele UE .
	La art.10 , precum și pe tot parcursul proiectului, se propune de substituit sintagma „autoritate de management” cu „organul central de specialitate”, pentru a opera cu aceleași noțiuni incluse în legislația actuală (art.13 din Legea nr.71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural).	Nu se acceptă. Prin proiectul de lege se transpune parțial prevederile Regulamentelor UE, astfel Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare are rolul de autoritate de management, responsabilă de elaborarea, gestionarea, punerea în aplicare și monitorizarea implementării politicii agricole. Prin atribuirea calității de autoritatea de management, în contextul proiectului de Legi, nu se știrbește calitatea Ministerului de a fi „organ central de specialitate”, din perspectiva legislației administrației publice centrale.

	<p>La art.11, se menționează că, în tabelul de concordanță este inclusă și redacția la alin.(3), cu următorul cuprins:</p> <p>„(3) Agenția de plăți gestionează și asigură controlul operațiunilor legate de intervenția publică de care răspund și își rezervă responsabilitatea generală în domeniul respectiv.”, fiind atribuit, ca compatibil cu legislația UE, (Regulamentul (UE)2021/2116), pe când în proiectul de Lege acesta este lipsă. Totodată, se va corecta numărul articolului, în tabelul de concordanță fiind indicat „articolul 10”, iar în proiect de facto este, „articolul 11”. Prin urmare, se solicită de adus în concordanță proiectul de lege cu tabelul de concordanță.</p>	<p>Se acceptă.</p> <p>În tabelul de concordanță a fost comisă o eroare tehnică, deoarece textul menționat la alin. (3) se regăsește la alin. (2).</p>
	<p>La art.14 urmează de inclus componența Comitetului de monitorizare, atribuțiile acestuia, precum și prevederi ce țin de modul de remunerare/activitatea în bază de voluntariat a membrilor acestuia.</p>	<p>Se acceptă parțial.</p> <p>Art. 14 a fost completat cu alineatele (2) și (3). Legile sunt acte normative de maximă generalitate. Or, această nu trebuie să intre în detalii inutile. Autorităților publice centrale revenindu-le rolul de a dezvolta normele din Lege.</p>
	<p>La art.20 alin.(1), se propune de reformulat <i>lit. d)</i>, prin expunerea directă a sectoarelor de intervenție. Hotărârile se adoptă pentru organizarea executării legii, astfel trimiterea directă la un act normativ inferior este una incorectă.</p>	<p>Se acceptă parțial.</p> <p>A fost exclusă trimiterea la HG nr. 328/2023.</p> <p>Art. 20 a devenit art. 21.</p>
	<p>Art.25, urmează de exclus, dat fiind faptul, că FNDAMR este constituit pentru subvenționarea în agricultură și mediul rural conform obiectivelor prevăzute în documentele de politici pe domeniul dat. Mai mult, articolul vizat este compatibil cu normele UE, până la invocarea excepțiilor. Respectiv, direcțiile de utilizare a FNDRM urmează a fi reflectate și totalizate într-un singur articol.</p>	<p>Se acceptă parțial. Nefiind stat membru al UE, pentru Republica Moldova nu reprezintă un impediment includerea acestor cheltuieli în politica agricolă.</p>
	<p>Prevederile art.28 se propun de expus în redacție nouă:</p>	<p>Se acceptă parțial.</p> <p>Alin. (1) a fost ajustat.</p>

	„Sumele recuperate ca urmare a exigenței unor nereguli și a altor cazuri de nerespectare de către beneficiari a condițiilor intervențiilor se restituie la bugetul de stat.”.	
	La <i>art.31 alin.(3)</i> , proiectul nu stabilește direct subiecții prezentei legi. Se recomandă, completarea proiectului cu un articol separat, astfel cum este prevăzut la art. 4 din Legea nr.71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural.	Nu se acceptă. Subiecții sunt definiți în articolul cu noțiuni și se deduce din textul întregului proiect de Lege.
	La <i>art.32 alin.(1) lit. e)</i> , de exclus cuvintele „plus dobânzile aferente”, fiind considerate incompatibile cu cadrul normativ național.	Se acceptă.
	La <i>art. 42</i> , în vederea transparentizării proceselor de verificare și control, se propune publicarea planurilor de control pe pagina oficială a Agenția de Intervenție și Plăți în Agricultură.	Nu se acceptă, întrucât Regulamentul transpus nu prevede publicarea acestor planuri de control, probabil din considerentul asigurării eficienței realizării acestor controale. După examinarea practicilor țărilor membre ale UE, autoritatea de management va stabili dacă aceste planuri se vor publica sau nu.
	La <i>art.53 alin.(1)</i> , pentru armonizarea actului normativ și în vederea aducerii acesteia în concordanță cu cadrul normativ național, se propune la <i>lit. (d)</i> , după cuvântul „indicatori” de completat cu textul „,resursele financiare și sursele de finanțare”,	Nu se acceptă. Structura PSPA se transpune parțial din Regulamentul (UE) 2021/2115.
	iar <i>lit. e)</i> de expus în redacție nouă: „e) monitorizarea, raportarea, evaluarea și transparența”. Propunerile nominalizate sunt în corespundere cu art.1 alin.(1) a proiectului	Se acceptă.
	<u>La Nota de fundamentare</u> Conform Analizei impactului în procesul de fundamentare asupra proiectului de lege privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole, nu este estimat costul de subvenționare a tuturor domeniilor pentru care se preconizează a fi oferit suportul	Nu se acceptă. Estimarea costurilor, inclusiv pe fiecare intervenție, se va efectua în cadrul analizei impactului la elaborarea proiectului hotărârii de Guvern privind aprobarea PSPA. Prezentul proiect reglementează prevederi generale, și anume faptul că

		<p>din bugetul de stat, în comparație cu prevederile Legii nr.71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural.</p> <p>Constatarea precum că, la elaborarea Cadrului Bugetar pe Termen Mediu 2024-2026, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare a propus majorarea FNDAMR până la 2.000,0 mil.lei este irelevantă. În prezent, Ministerul Finanțelor este în proces de elaborare a proiectului Legii bugetului de stat pe anul 2025. Astfel, în funcție de capacitatea financiară a bugetului de stat, precum și impactul financiar al politicilor propuse asupra bugetului de stat, va analiza și va propune volumul resurselor destinate Fondului pentru anul 2025.</p> <p>Reieșind din cele expuse, Ministerul Finanțelor este disponibil de a examina repetat proiectul de hotărâre, după luarea în considerare a obiecțiilor formulate.</p>	<p>intervențiile finanțate din FNDAMR se va efectua în limita surselor financiare aprobate anual prin Legea bugetului de stat.</p>
<p>Ministerul Mediului <i>nr. 13-05/2731 din</i> <i>25.09.2024</i></p>	1.	<p>La art. 3 alin. (1) lit. a) și alin. (2), sintagma „fenomen meteorologic sever” de substituit cu sintagma „fenomene meteorologice și hidrologice periculoase” la forma gramaticală corespunzătoare, în conformitate cu prevederile Legii nr. 368/2023 cu privire la activitatea meteorologică și hidrologică. De asemenea, de a se corela cu nota de fundamentare la proiectul de lege, care, la fel, operează cu noțiunea „fenomen meteorologic periculos”.</p>	Se acceptă.
	2.	<p>La art. 3 alin. (3), sintagma „fenomen meteorologic nefavorabil” de expus în concordanță cu obiecția de la pct. 1 pentru excluderea dualității sensului textual și caracterului interpretabil al normei.</p>	Se acceptă.
	3.	<p>La art. 8 alin. (2), se consideră oportun revizuirea sintagmei „fenomene climatice nefavorabile”. Astfel, în cazul în care se referă la fenomenele prevăzute la art. 3, urmează a fi utilizate noțiunile pricitate. Or, noțiunea de „fenomen meteorologic” nu este identică cu cea de „fenomen climatic”.</p>	Se acceptă.

Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării nr. 03-3024 din 01.10.2024		Lipsa de obiecții și propuneri	Se acceptă.
Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale nr. 21-4931 din 20.09.2024		Lipsa de obiecții și propuneri	Se acceptă.
Curtea de Conturi nr. 0.3-735-24 din 24.09.2024		<p>Curtea de Conturi susține și salută inițiativa și efortul MAIA depuse în vederea elaborării proiectului actului normativ în cauză. Aprobarea normelor respective este o cerință și o necesitate absolută în scopul asigurării unui sistem coerent de gestionare a fondurilor și a intervențiilor agricole, asigurând coerența cu obiectivele politicii agricole comune a Uniunii Europene, argumentate de autor în Nota de fundamentare la proiectul legii.</p> <p>Pornind de la faptul că proiectul actului normativ este destinat îmbunătățirii calității legislației existente în domeniu, precum și reglementării circumstanțelor noi, Curtea de Conturi evidențiază următoarele aspecte care, în viziunea sa, necesită a fi explicate.</p>	Se acceptă.
	1.)	<p>1.) Articolul 1. Obiect și domeniu de reglementare Alin. (1) lit. b): Prezenta lege stabilește norme privind: b) tipurile de intervenții și cerințele comune cu ajutorul cărora trebuie să se urmărească realizarea obiectivelor generale prevăzute în Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală (în continuare politica agricolă), precum și măsurile financiare conexe;</p> <p>Conform prevederilor Legii nr. 100/2017, forța juridică a actelor normative se stabilește în funcție de competența și statutul autorității publice emitente, precum și de categoria actului. Legea, care are o forță juridică</p>	Se acceptă.

		<p>superioară, determină obiectul, scopul și domeniul de aplicare.</p> <p>Având în vedere faptul că alin. (1) lit. b) face trimitere la obiectivele din Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală anii 2023-2030, aprobată prin H.G. nr. 56/2023, considerăm oportun ca obiectivele generale și specifice să se regăsească obligatoriu în viitoarea lege, fiind preluate de Strategie, și nu viceversa, dat fiind faptul că hotărârile de Guvern se adoptă pentru organizarea executării legilor.</p>	
	2.)	<p>Articolul 2. Definiții</p> <p>Alin. (1) În sensul prezentei legi, se aplică următoarele definiții:</p> <p>„intervenție - un instrument de sprijin însoțit de un set de condiții de eligibilitate, conform tipurilor de intervenții prevăzute în prezenta lege”;</p> <p>Conform Regulamentului UE: Intervenție - un instrument de sprijin însoțit de un set de condiții de eligibilitate specificate de un stat- membru în planul strategic PAC în baza unui tip de intervenție prevăzut în prezentul Regulament.</p> <p>Se propune de expus în următoarea redacție:</p> <p>Intervenție - instrument de sprijin însoțit de un set de condiții de eligibilitate specificate în PSPA în baza unui tip de intervenție prevăzut în prezenta lege.</p>	Se acceptă.
		<p>„indicatori - valori prestabilite care trebuie atinse la sfârșitul perioadei PSPA în raport cu indicatorii de monitorizare, evaluare și de rezultat”;</p> <p>Conform Regulamentului UE: Ținte - înseamnă valori prestabilite de statele membre în cadrul strategiilor lor de intervenție menționate la art. 107 alin.(1) lit. (b) din Regulamentul (UE) 2021/2115 al Parlamentului European și al Consiliului din 2 decembrie 2021, care</p>	Se acceptă.

	<p>trebuie atinse la sfârșitul perioadei PSPA în raport cu indicatorii de rezultat.</p> <p>Se propune de expus în următoarea redacție: Ținte – valori prestabilite în cadrul strategiilor de intervenție, care trebuie atinse la sfârșitul perioadei PSPA în raport cu indicatorii de rezultat.</p>	
	<p>Lipsește definiția noțiunii Fond mutual</p> <p>Conform Regulamentului UE: Fond mutual – înseamnă o schemă acreditată de statele-membre în conformitate cu dreptul său intern pentru a permite fermierilor afiliați să se asigure, prin care se acordă plăți compensatorii fermierilor afiliați care suferă pierderi economice.</p> <p>Obiecție: În tabelul de concordanță este menționat faptul că noțiunea de fond mutual se va regăsi în PSPA. PSPA trebuie să dezvăluie criterii detaliate. În condițiile în care „fondul mutual” este un instrument de intervenție, acesta urmează a fi inclus în PSPA. PSPA nu poate include alte instrumente decât cele incluse în prezentul proiect de lege.</p> <p>Este binevenit de completat art. 2 al proiectului de lege cu noțiunea de „fond mutual”.</p> <p>Totodată, de efectuat o analiză amplă a Tabelului de concordanță, pentru a exclude situațiile în care unele prevederi din Directive se vor regăsi în PSPA. Urmează a fi introduse articole/alineate în care se va face referință precum că acțiunile respective vor fi reglementate în PSPA.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>În textul proiectului de lege nu se regăsește această noțiune, ca urmare nu este necesar de a fi definită. Cu toate acestea noțiunea dată este cuprinsă în noțiunea mai largă de „instrument de gestionare a riscurilor”, prevăzut la articolul 22 alin. (1) lit. f).</p>
	<p>Lipsește definiția noțiunii Regiuni mai puțin dezvoltate</p> <p>Conform Regulamentului UE: Regiuni mai puțin dezvoltate – înseamnă regiuni mai puțin dezvoltate în sensul art.108 alin. (2) primul paragraf litera (a) din Regulamentul UE 2021/1060 (Acoperirea geografică a sprijinului pentru obiectivul Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică FEDR, FSE+ și Fondul de coeziune sprijină obiectivul Investiții pentru ocuparea forței de muncă și</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>În textul proiectului de lege nu se regăsește această noțiune, ca urmare nu este necesar de a fi definită.</p>

	<p>creștere economică în toate regiunile corespunzătoare nivelului 2 din nomenclatorul comun al unităților teritoriale de statistică („regiuni de nivel NUTS 2”), instituit prin Regulamentul (CE) nr. 1059/2003, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (UE) 2016/2066. (2) Resursele din FEDR și FSE+ pentru obiectivul Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică se alocă între următoarele trei categorii de regiuni de nivel NUTS 2: (a) regiuni mai puțin dezvoltate, al căror PIB pe cap de locuitor este mai mic de 75 % din PIB-ul mediu pe cap de locuitor al UE-27 („regiuni mai puțin dezvoltate”); (b) regiuni de tranziție, al căror PIB pe cap de locuitor este între 75 % și 100 % din PIB-ul mediu pe cap de locuitor al UE-27 („regiuni de tranziție”); (c) regiuni mai dezvoltate, al căror PIB pe cap de locuitor este mai mare de 100 % din PIB-ul mediu pe cap de locuitor al UE-27 („regiuni mai dezvoltate”). Încadrarea regiunilor într-una dintre cele trei categorii de regiuni se stabilește în funcție de raportul dintre PIB-ul pe cap de locuitor pentru fiecare regiune, măsurat în standarde ale puterii de cumpărare (SPC) și calculat pe baza datelor Uniunii pentru perioada 2015-2017, și PIB-ul mediu pe cap de locuitor al UE-27 pentru aceeași perioadă de referință).</p> <p>Recomandare: În Tabelul de concordanță este menționat că noțiunea respectivă va fi inclusă în PSPA. Considerăm oportun ca această noțiune să fie inclusă în textul proiectului de lege în următoarea redacție: Regiuni mai puțin dezvoltate – regiuni al căror PIB este mai mic de 75% din PIB-ul mediu pe cap de locuitor. După aderarea la UE, noțiunea va fi ajustată la prevederile Regulamentului.</p>	
	<p>„neregulă – orice încălcare a unei dispoziții de drept, ca urmare a unei acțiuni sau omisiuni a unui beneficiar, care poate sau ar putea prejudicia bugetul FNDAMR prin cheltuieli nejustificate”;</p> <p>Propunem următoare redacție: Neregulă – orice încălcare a unei dispoziții de drept sau act normativ, ca urmare a unei acțiuni sau omisiuni care poate sau ar putea prejudicia bugetul FNDAMR prin cheltuieli nejustificate sau utilizare contrar destinației.</p>	<p>Se acceptă parțial. Or, „dispoziția de drept” reprezintă un element de structură a unei norme juridice, izvorul cărora sunt actele normative.</p>
	<p>Lipsește noțiunea de Exercițiu financiar agricol</p>	<p>Nu se acceptă, întrucât această noțiune este legată de raportarea de către Agenția de plăți către Comisia Europeană. Unele</p>

		<p>Conform Regulamentului UE: Exercițiul financiar agricol – înseamnă un exercițiu financiar în conformitate cu art.35 din Regulamentul UE 2021/2116</p> <p>Se propune de completat cu definiția noțiunii respective în următoare redacție.</p> <p>Exercițiul financiar agricol – cuprinde cheltuielile efectuate și veniturile obținute și înregistrate la FNDAMR de către agenția de plăți pentru exercițiul financiar „n”, care începe la data de 16 octombrie a anului „n – 1” și se încheie la data de 15 octombrie a anului „n”.</p>	<p>aspecte de raportare au fost preluate din articolul 134 din R2021/2115.</p>
	<p>3.)</p>	<p>Regulamentul (UE) 2021/2115 al Parlamentului European și al Consiliului din 2 decembrie 2021 include un articol separat (Art.4) cu noțiuni care urmează a fi prevăzute în PSPA. Astfel, ar fi recomandabil ca în proiectul Legii să fie introdus un articol separat sau un alineat nou la art. 2 care ar menționa expres că noțiunile respective vor fi incluse în PSPA.</p> <p>Lipsește noțiunile prevăzute în art. 4 al Regulamentului (UE) 2021/2115 al Parlamentului European și al Consiliului din 2 decembrie 2021</p> <p>Conform Regulamentului UE: Articolul 4. Definiții și condiții care urmează a fi prevăzute în planurile strategice (PAC)</p> <p>(1) În planurilor lor strategice PAC, statele- membre prevăd definiții pentru „activitate agricolă”, „suprafața agricolă”, „hectar eligibil”, „fermier activ”, „tânăr fermier” și „nou fermier”, precum și condițiile relevante în conformitate cu prezentul articol.</p> <p>Notă: unele noțiuni de mai sus sunt prevăzute astfel încât să cuprindă și alte noțiuni. De exemplu, „Suprafața agricolă” este prevăzută astfel încât să cuprindă teren arabil, culturi permanente și pajiști permanente, inclusiv atunci când acestea formează sisteme agrosilvice pe suprafața în cauză.</p>	<p>Se acceptă parțial. Prevederile Art. 4 din Regulamentul (UE) 2021/2115 al Parlamentului European și al Consiliului din 2 decembrie 2021, sunt prevăzute la art. 2, alin. (2) din proiect, cu excepția unor noțiuni care au fost inserate în textul art. 2 alineatul (1).</p>

		<p>Sunt descrise criteriile, de ex., pentru noțiunea de pajiști permanente și pășuni permanente etc.</p> <p>Pentru a exclude apariția în PSPA a unor noțiuni noi care nu se vor regăsi în lege și în scopul neadmiterii ca prevederile PSPA să depășească limitele competenței instituite prin Lege, ar fi adecvat ca articolele din Regulamentul UE (la care în Tabelul de concordanță se conțin mențiuni că se vor regăsi în PSPA) să fie incluse în proiectul legii, făcându-se, totodată, referință la includerea lor în PSPA.</p> <p>Se propune: Completarea proiectului legii cu un articol nou sau completarea art. 2 cu un alineat nou care ar transcrie prevederile art. 4 din Regulamentul UE, cu ajustarea la cadrul național.</p>	
	4.)	<p>Articolul 3. Derogări în cazuri de circumstanțe justificate și circumstanțe excepționale</p> <p>Nu este clar care va fi sursa de acoperire în cazul survenirii „circumstanțelor justificate” și „circumstanțelor excepționale”. Deși în alin.1 sunt prevăzute cazurile care se vor recunoaște ca „circumstanțe justificate” și „circumstanțe excepționale”, totuși, reieșind din faptul că circumstanțele sunt prezentate ca circumstanțe separate, nu este clar stabilit care din cazurile enumerate se atribuie la „circumstanțe justificate” și care la „circumstanțe excepționale”.</p> <p>(1)În scopul finanțării, al gestionării și al monitorizării politicilor agricole, „circumstanțele justificate” și „circumstanțele excepționale” pot fi recunoscute, în special, în următoarele cazuri: a)catastrofa naturală gravă sau un fenomen meteorologic sever care afectează grav exploatația; b)distrugerea accidentală a clădirilor destinate creșterii animalelor, aflate în exploatație;</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Articolul 3 urmează a fi interpretat prin prisma articolului 32 din proiectul de Lege. Or, spre exemplu în cazul exproprierii aceasta nu va fi finanțată din FNDAMR, ci reprezintă o circumstanță ce exclude sancționarea fermierului pentru neconformitatea generată de exproprierea terenului pe care s-a realizat operațiunea finanțată din FNDAMR. Același considerent se aplică și în cazul decesului fermierului, constituit o circumstanță care condus la o neconformitate stabilită de agenția de plăți.</p> <p>Totodată, apreciem că nu se impune delimitarea circumstanțelor justificate de cele excepționale, întrucât una și aceeași circumstanță poate fi, într-un caz „circumstanță justificată”, dacă există un act juridic civil, sau poate fi o „circumstanță excepțională”, când lipsește un raportul juridic contractual.</p>

c)o epizootie, un focar de boală a plantelor sau prezența unor dăunători ai plantelor care afectează parțial sau integral șeptelul sau culturile beneficiarului;
d)exproprierea întregii exploatații sau a unei mari părți a acesteia, dacă exproprierea respectivă nu ar fi putut fi anticipată la data depunerii cererii;
e)decesul beneficiarului;
f)incapacitatea profesională pe termen lung a beneficiarului.

d) Nu este clar de ce „exproprierea întregii exploatații sau a unei mari părți a acesteia, dacă exproprierea respectivă nu ar fi putut fi anticipată la data depunerii cererii”, urmează să fie finanțată din FNDAMR, care conține norme legale care reglementează situațiile de expropriere a terenurilor în interesul statului. Poate apărea riscul de finanțare/compensare dublă.

De asemenea, nu este clar cum și în ce mărime poate fi finanțată, prin derogare, o exploatație agricolă în cazul decesului beneficiarului. Se propune de reglementat și de introdus o noțiune nouă, de „beneficiar intermediar”, care ar include și perioada de înregistrare a moștenirii în cazul decesului beneficiarului/proprietarului și de confirmare a deschiderii moștenirii.

În așa mod, statul trebuie să finanțeze un beneficiar sau un fermier care a sistat activitatea sa pe o perioadă determinată sau nedeterminată? În PSPA se va defini noțiunea de „fermier activ”, respectiv fermierul care nu este activ nu poate beneficia de mijloace financiare din FNDAMR?

Totodată, alineatele (2) și (3) fac referire doar la „circumstanțele excepționale” legate de fenomenele meteorologice (catastrofe naturale), criteriile și modul de calculare a mărimii acestora, dar nu reglementează care sunt criteriile și modul de calculare a mărimii intervențiilor pentru „circumstanțele justificate”.

		<p>Propunere: De revizuit cazurile care pot fi calificate ca „circumstanțe justificate” și „circumstanțe excepționale” cu gruparea lor pe fiecare circumstanță separat.</p> <p>Se propune completarea proiectului legii cu prevederi ale situației de deces al beneficiarului/proprietarului/gestionarului exploatației agricole, cine ar putea deveni beneficiar intermediar sau temporar, precum și includerea prevederilor exhaustive de „fermier inactiv”, care își sistează activitatea agricolă pe un termen determinat sau nedeterminat și cum se declară preluarea activității agricole și transformarea/înregistrarea ca „fermier activ”.</p> <p>Nu este clar care sunt criteriile de declarare a incapacității profesionale. Dacă va rămâne ca situație pentru finanțare din FMDAMR, ar fi binevenit de completat art. 2 cu o noțiune nouă.</p> <p>Cu privire la „circumstanțele excepționale”, se propune de analizat ca prevederile prezentei legi să nu contravină cadrului normativ care reglementează situațiile excepționale/de urgență.</p>	
	5.)	<p>Articolul 5. Cheltuieli din FNDAMR Tipul de cheltuieli prevăzut la alin. (1) lit. h) „FNDAMR finanțează intervențiile pentru dezvoltarea rurală” poate să se intersecteze cu activitățile și acțiunile care se finanțează din FNDR, fond gestionat de MIDR. Ar fi oportun ca această cheltuielă să fie completată la sfârșit cu cuvântul „agricolă”, pentru a exclude finanțarea dublă sau triplă chiar a aceluiași activități din FNDR, precum și din fondurile gestionate de ODA. Cine va monitoriza neadmiterea finanțării duble sau triple? Va fi creat un sistem unic de susținere a economiei țării, unde se vor introduce facturile sau alte documente justificative pentru care din bugetul de stat deja au fost alocate mijloace financiare sub diferite forme? Cum se va monitoriza excluderea finanțării duble în cazul calamităților naturale</p>	<p>Nu se acceptă. Tipurile de intervenții pentru dezvoltarea rurală sunt prevăzute la art. 22, iar alin. (3) de la art. 5 care a devenit art. 7, prevede că „(3) Cheltuielile din FNDAMR nu fac obiectul dublei finanțări din bugetul de stat pentru aceleași costuri, cu excepția proiectelor finanțate din surse externe.” Totodată, comunicăm că toate proiectele investiționale de finanțare vor fi inițial selectate și aprobate de către Agenția de plăți, după care beneficiarul va purcede la implementarea acestuia. Agenția de plăți va colabora prin schimb de informații cu toate instituțiile/organizațiile</p>

		(secetă, grindină etc.) din setul de asigurare compensat de FNADMR?	care acordă finanțare pentru dezvoltarea agriculturii și dezvoltarea rurală, și pentru a nu admite finanțarea dublă de la bugetul de stat.
	6.)	<p>Regulamentul UE prevede o secțiune separată TITLU II „Obiective și indicatori”, dar aceasta nu se regăsește în proiectul de lege. Această secțiune nu este inclusă în proiect, iar în Tabelul de concordanță se face referință că acest articol se va regăsi în PSPA.</p> <p>Conform Regulamentului UE: Titlul II Articolul 5. Obiective generale</p> <p>În conformitate cu obiectivele PAC prevăzute în art. 39 din TFUE, cu obiectivul de a menține funcționarea pieței interne și condiții de concurență echitabile între fermierii din Uniune și cu principiul subsidiarității, sprijinul acordat din FEAGA și FEAD în continuare a dezvoltării durabile a agriculturii, a sectorului alimentar și a zonelor rurale, și contribuie la îndeplinirea următoarelor obiective generale în domeniul economic, în domeniul mediului și în domeniul social, ceea ce va contribui la punerea în aplicare a Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă:</p> <p>a) promovarea unui sector agricol inteligent, competitiv, rezilient și diversificat care să garanteze securitatea alimentară pe termen lung;</p> <p>b) sprijinirea și consolidarea protecției mediului, inclusiv biodiversității, și a acțiunilor în domeniul climei și contribuirea la îndeplinirea obiectivelor în materie de mediu și climă a Uniunii, inclusiv a angajamentelor sale în temeiul Acordului de la Paris;</p> <p>c) consolidarea structurii socio-economice a zonelor rurale.</p> <p>De completat proiectul de lege cu un articol care ar include obiectivele generale ce urmează a fi corelate cu obiectivele din Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală anii 2023-2030, aprobată prin H.G.</p>	<p>Se acceptă. A fost completat cu art. 2.</p>

	<p>nr.56/2023 sau, cel puțin, să fie făcută trimitere la obiectivele generale din Strategia respectivă.</p> <p>Propunere. De completat cu un articol nou cu următorul cuprins: „Atricolul xxx. Obiective generale și specifice Obiectivele generale și specifice sunt prezentate în Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală (politica agricolă), aprobată de Guvern.”</p>	
	<p>Conform Regulamentului UE: Articolul 6. Obiective specifice (1) Îndeplinirea obiectivelor generale este urmărită prin intermediul următoarelor obiective specifice: (a) sprijinirea veniturilor viabile ale fermelor și a rezilienței sectorului agricol în întreaga Uniune pentru a spori diversitatea agricolă și securitatea alimentară pe termen lung, precum și pentru a asigura durabilitatea economică a producției agricole în Uniune; (b) îmbunătățirea orientării spre piață și sporirea competitivității fermelor atât pe termen scurt, cât și pe termen lung, inclusiv punerea unui accent mai puternic pe cercetare, tehnologie și digitalizare; (c) îmbunătățirea poziției fermierilor în cadrul lanțului valoric; (d) contribuirea la atenuarea schimbărilor climatice și la adaptarea la acestea, inclusiv prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și creșterea capacității de sechestrare a carbonului, precum și promovarea energiei durabile; (e) promovarea dezvoltării durabile și a gestionării eficiente a resurselor naturale precum apa, solul și aerul, inclusiv prin reducerea dependenței de substanțe chimice; (f) contribuirea la oprirea și inversarea declinului biodiversității, îmbunătățirea serviciilor eco-sistemice și conservarea habitatelor și a peisajelor; (g) atragerea și susținerea tinerilor fermieri și a noilor fermieri și facilitarea dezvoltării întreprinderilor durabile din zonele rurale; (h) promovarea ocupării forței de muncă, a creșterii economice, a egalității de gen, inclusiv a participării</p>	<p>Se acceptă. A fost completat cu art. 3.</p>

	<p>femeilor la agricultură, a incluziunii sociale și a dezvoltării locale în zonele rurale, inclusiv a bio-economiei circulare și a silviculturii durabile;</p> <p>(i) îmbunătățirea răspunsului dat de agricultura Uniunii exigențelor societale referitoare la hrană și la sănătate, inclusiv la alimentele de înaltă calitate, sigure și hrănitoare produse într-un mod durabil, reducerea deșeurilor alimentare, precum și îmbunătățirea bunăstării animalelor și combaterea rezistenței la antimicrobiene.</p> <p>Se propune de completat legea cu articolul care ar include obiectivele specifice și care urmează a fi corelate cu obiectivele din Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală pe anii 2023-2030, aprobată prin H.G. nr. 56/2023 sau, cel puțin, să fie făcută trimitere la obiectivele specifice din Strategia respectivă.</p>	
	<p>Conform Regulamentului UE:</p> <p>Articolul 7. Indicatori</p> <p>(1) Îndeplinirea obiectivelor menționate la articolul 5 și la articolul 6 alineatele (1) și (2) se evaluează pe baza indicatorilor comuni de realizare, de rezultat, de impact și de context, astfel cum figurează în anexa I. Indicatorii comuni respectivi includ:</p> <p>(a) indicatori de realizare aferenți realizărilor obținute în urma intervențiilor care au beneficiat de sprijin;</p> <p>(b) indicatori de rezultat aferenți obiectivelor specifice vizate menționate la articolul 6 alineatele (1) și (2), și care sunt utilizați pentru stabilirea obiectivelor de etapă și a țintelor cuantificate în raport cu respectivele obiective specifice din planurile strategice PAC și pentru evaluarea progreselor realizate în direcția țintelor respective; indicatorii aferenți obiectivelor legate de climă și mediu se pot aplica intervențiilor care contribuie la îndeplinirea angajamentelor ce decurg din actele legislative ale Uniunii enumerate în anexa XIII;</p> <p>(c) indicatori de impact aferenți obiectivelor prevăzute la articolul 5 și la articolul 6 alineatele (1) și (2) și utilizați în contextul planurilor strategice PAC și al PAC;</p>	<p>Se acceptă parțial.</p> <p>Proiectul a fost completat la articolul 3, alin (3). Indicatorii vor fi fixați în PSPA.</p>

		<p>(d) indicatori de context menționați la articolul 115 alineatul (2) și enumerați în anexa I.</p> <p>Propunere: Reieșind din faptul că viitoarea lege va reglementa, per general, indicatorii de rezultat care urmează să fie monitorizați și care să fie dezvoltăți mai în detaliu în PSPA, ar fi oportun ca într-un articol separat sau în anexă la proiectul legii să fie incluși indicatorii unificați, aferenți obiectivelor generale și specifice, precum și tipurile de intervenție aferente obiectivelor specifice, cu indicarea țintelor finale și intermediare care urmează să fie atinse în cadrul implementării PSPA.</p>	
	7.)	<p>Articolul 7. Disciplina financiară Se face referință la rata de ajustare a plafonului maxim de 50 mii lei de către Guvern. Nu este clar dacă este vorba de rectificare, alocare suplimentară a resurselor financiare sau de redistribuirea mijloacelor în cadrul FNDAMR, deoarece nicio cheltuială suplimentară nu poate fi efectuată dacă în buget nu sunt stabilite sursele de acoperire a acesteia. De asemenea, articolul nu prevede plafonul maxim al ratei de ajustare. Ar fi oportun ca legea să reglementeze plafonul maxim al ratei de ajustare pentru fiecare tip de intervenție și pentru care situații rata de ajustare poate fi aprobată sau să se folosească noțiunile bugetare (precizat/rectificat etc.).</p>	<p>Se acceptă. Art. 7 a fost exclus.</p>
	8.)	<p>Articolul 8. Eligibilitatea cheltuielilor Alineatul (2) prevede că, „În cazul unor măsuri de urgență ca urmare a unor dezastre naturale, a unor evenimente catastrofale, a unor fenomene climatice nefavorabile sau a unei schimbări semnificative sau bruște a condițiilor socioeconomice, cheltuielile finanțate din FNDAMR pot începe să fie eligibile din data producerii evenimentului”.</p> <p>Nu este clar cum va fi aplicat acest articol. Care vor fi criteriile de eligibilitate? Se va efectua alocarea în avans fără anumite justificări de suportare a pagubelor? De</p>	<p>Nu se acceptă. Potrivit art. 29 din proiect, „Din motive imperioase de urgență justificate corespunzător și pentru a soluționa astfel de probleme specifice, asigurând totodată continuitatea PSPA în cazul unor circumstanțe excepționale, Guvernul poate adopta hotărâri privind aplicarea unor măsuri de urgență.”. Astfel, pentru rezolvarea unor probleme specifice, în cazul unor măsuri de urgență (dezastre naturale, a unor evenimente</p>

		<p>obicei, comisiile excepționale evaluează pagubele. Cum va funcționa acest mecanism? Alocarea resurselor pentru astfel de situații, de obicei, nu este prevăzută în buget. Vor fi stopate plățile curente de la alte tipuri de intervenție? Cum se va realiza aceasta? Se va aproba o Hotărâre de Guvern sau un Ordin al MAIA în acest sens? La momentul actual nu există mecanisme pentru implementarea acestei prevederi. Solicităm ca acest alineat să fie revizuit.</p>	<p>catastrofale, a unor fenomene meteorologice și hidrologice periculoase fenomene climatice nefavorabile sau a unei schimbări semnificative și bruște a condițiilor socioeconomice), Guvernul va adopta hotărâri pentru aplicarea unor măsuri de urgență, iar mijloacele financiare vor fi alocate din FNDAMR.</p> <p>Referitor la prevederea „cheltuielile finanțate din FNDAMR pot începe să fie eligibile de la data producerii evenimentului”, observăm că măsurile sunt adoptate de către Guvern după producerea unor evenimente care afectează pe fermieri. În cazul în care aplicarea acestora se va face pe viitor de la data adoptării măsurii, subiecții vizați de aceasta nu vor putea aplica la ele. Deci măsurile trebuie să aibă efect retroactiv, adică să se aplice la situații deja produse.</p>
		<p>Alineatul (3) litera a) prevede că „Operațiunile nu sunt eligibile pentru sprijin dacă au fost finalizate în mod fizic sau au fost puse în aplicare integral înainte de depunerea cererii de sprijin la Agenția de Intervenții și Plăți, indiferent dacă au fost efectuate sau nu toate plățile aferente”.</p> <p>Aceasta ar însemna ca toate tipurile de intervenții vor fi efectuate doar în avans sau vor fi și intervenții post-investiții?</p>	<p>Concretizare.</p> <p>Intervenții postinvestiție nu vor mai fi finanțate. Sprijinul financiar se va acorda în bază de proiect, cu excepția plăților directe, evaluat și selectat de către Agenția de plăți până la implementare.</p> <p>Această practică se aplică în UE și totodată permite planificarea corectă a intervențiilor și mijloacelor financiare pe domeniile prioritare la nivel național.</p>
		<p>Alineatul (4) prevede că „Contribuțiile în natură și costurile de amortizare pot fi eligibile pentru sprijin în cadrul FNDAMR, în condiții stabilite de Guvern”.</p> <p>Nu este clar în ce mod costurile de amortizare pot fi eligibile pentru contribuție, iar pentru contribuția în natură ar trebui binevenit să fie specificat că se admite în calitate de contribuție în natură doar bunurile procurate</p>	<p>Nu se acceptă, întrucât urmează Guvernul urmează să stabilească condițiile în care contribuția în natură și costurile de amortizare vor fi considerate eligibile. Ministerul va examina și experiența statelor membre în aplicare acestui alineat.</p>

		<p>integral din mijloacele proprii ale fermierului sau bunul procurat din sursele FNDAMR, doar în partea ce constituie contribuția proprie ca procurarea unui bun compensat.</p> <p>Alineatul necesită revizuire și stabilirea criteriilor mult mai clare.</p>	
		<p>Alineatul (5) prevede că „Cheltuielile efectuate în cadrul inițiativei LEADER sunt eligibile pentru o contribuție din FNDAMR începând cu 1 ianuarie 2024”.</p> <p>Aceste prevederi sunt în contradicție cu prevederile alin. (3) lit. a), care prevăd ca sprijin eligibil din FNDAMR doar intervențiile pentru plățile efectuate după depunerea cererii pentru sprijin. Alineatul necesită revizuire sau corelare cu alin. (3) lit. a).</p>	<p>Se acceptă. Alineatul (5) a fost exclus.</p>
	9.)	<p>Articolul 9. Eligibilitatea cheltuielilor efectuate de Agenția de plăți Alin. (1) pct. 2) lit. b): au fost efectuate în conformitate cu sistemele de guvernare aplicabile, fără a include condițiile de eligibilitate pentru beneficiarii individuali prevăzute în PSPA relevant.</p> <p>Obiecție: PSPA nu ar trebui să includă alte criterii de eligibilitate decât cele prevăzute de lege. Astfel, s-ar putea admite aprobarea de criterii diferite în lege și în PSPA?</p>	<p>Nu se acceptă, întrucât diversitatea tipurilor și a intervențiilor bazate pe aceste tipuri care pot fi concepute, nu permite anticiparea și reglementarea detaliată în lege a criteriilor de eligibilitate.</p>
	10.)	<p>Articolul 10. Acreditarea Agenției de Intervenție și Plăți în Agricultură Alin. (1) lit. a) prevede că MAIA este responsabil de acordarea, revizuirea și retragerea acreditării Agenției de plăți. Nu este clar ce va urma în situația în care acreditarea va fi retrasă. AIPA va putea efectua plățile sau activitatea ei va fi sistată?</p>	<p>Se acceptă. Art. 11 a fost completat cu alin. (4) cu următorul cuprins: „(4) Atunci când agenția de plăți acreditată nu îndeplinește unul sau mai multe dintre condițiile minime de acreditare menționate la alineatul (2), autoritatea de management, retrage acreditarea agenției de plăți respective dacă agenția de plăți nu realizează schimbările necesare într-o perioadă de timp care urmează a fi determinată de autoritatea de</p>

			management în funcție de gravitatea problemei.” Prevederea privind acreditarea Agenției de plăți se propune a intra în vigoare începând cu 1 ianuarie 2028.
	11.)	<p>Articolul 11. Agenția de plăți Alin. (1): Agenția de plăți este o autoritate publică administrativă, responsabilă cu gestionarea și controlul cheltuielilor menționate la articolul 8. Agenția de plăți poate delega îndeplinirea unor atribuții, cu excepția efectuării plăților.</p> <p>Se propune de completat alineatul respectiv și cu „articolul 5” (în text după cuvintele „menționate la”), deoarece articolul 5 reglementează cheltuielile din FNDAMR, iar articolul 8 – eligibilitatea acestora.</p>	Se acceptă.
		<p>Alin. (2): Agenția de plăți gestionează și asigură controlul operațiunilor legate de intervenția publică de care răspunde și își rezervă responsabilitatea generală în domeniul respectiv.</p> <p>Propunere: De substituit cuvintele „își rezervă” cu cuvântul „poartă”.</p>	Se acceptă.
	12.)	<p>Articolul 12. Organismul de certificare Articolul nu reglementează expres faptul dacă auditul public sau privat se efectuează anual sau pentru mai multe perioade de timp.</p>	Se acceptă de principiu. Frecvența activităților de audit se va stabili prin acte de punere în aplicare a normei date.
	13.)	<p>Articolul 15. Abordarea strategică În articol se face referință la obiectivele generale prevăzute în politica agricolă. Proiectul de lege este destinat politicilor agricole, dar acesta nu include nici obiectivele generale, nici cele specifice, dar face trimitere doar la cele din SNDAR (art. 1 alin. (1) lit. b)).</p> <p>Îndeplinirea obiectivelor generale prevăzute în politica agricolă se realizează prin specificarea unor intervenții pe baza tipurilor de intervenții prevăzute în capitolul V, în</p>	Se acceptă. Art. 15 a fost ajustat.

		<p>conformitate cu evaluarea nevoilor și cu cerințele comune prevăzute în prezentul capitol.</p> <p>Conform Regulamentului UE: Articolul 8. Abordarea strategică Statele membre urmăresc îndeplinirea obiectivelor prevăzute în titlu II prin specificarea unor intervenții prevăzute pe baza tipurilor de intervenții prevăzute în capitolele II, III și IV prin prezentul titlu, în conformitate cu evaluarea nevoilor pe care a efectuat-o fiecare dintre ele cu cerințele comune prevăzute în prezentul capitol.</p> <p>Obiecție: Textul „îndeplinirea obiectivelor generale prevăzute în politica agricolă” urmează să fie revizuit, deoarece nici obiectivele generale, nici obiectivele specifice din Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală anii 2023-2030 nu se conțin în proiectul legii. Strategia este aprobată prin hotărâre de Guvern. Legea ca act normativ dispune de forță juridică superioară în raport cu hotărârea de Guvern. Respectiv, obiectivele generale și cele specifice urmează să fie incluse în proiect, iar Strategia să le preia din lege.</p>	
	14.)	<p>Articolul 16. Principii generale Alin. (1): Intervențiile din PSPA sunt stabilite în baza unor criterii obiective și nediscriminatorii, sunt compatibile cu buna funcționare a pieței interne și nu denaturează concurența.</p> <p>Tipurile de intervenții sunt prevăzute în capitolul V din proiectul de lege. Nu este cazul să se facă trimitere și la PSPA.</p> <p>Se propune următorul conținut al alineatului: „Intervențiile prevăzute la capitolul V din prezenta lege, incluse în PSPA, sunt stabilite în baza unor criterii obiective și nediscriminatorii, sunt compatibile cu buna funcționare a pieței interne și nu denaturează concurența”.</p>	Nu se acceptă, întrucât pe baza tipurilor de intervenție prevăzute la capitolul V, autoritatea de management va elabora intervențiile (a se vedea noțiunea de intervenție de la articolul 2).
		Alin. (2): Guvernul instituie cadrul juridic care reglementează acordarea sprijinului către fermieri și alți	Se acceptă parțial. Tipurile de intervenție sunt prevăzute doar în proiectul de Lege, pe

		<p>beneficiari, și stabilește rata sprijinului în conformitate cu PSPA, cu principiile și cerințele prevăzute în prezenta lege.</p> <p>După cuvântul „rata” de completat cu cuvintele „maximă a”.</p> <p>Cuvintele „în conformitate cu” de substituit cu următorul text: „care poate fi acordat în cadrul fiecărui tip de intervenție”.</p> <p>Astfel, se propune alineatul (2) în următoarea redacție:</p> <p>„Guvernul instituie cadrul juridic care reglementează acordarea sprijinului către fermieri și alți beneficiari, și stabilește rata maximă a sprijinului care poate fi acordat în cadrul fiecărui tip de intervenție, în conformitate cu principiile și cerințele prevăzute în prezenta lege și cu criteriile de eligibilitate stabilite în PSPA”.</p>	<p>baza acestora sunt concepute <i>intervențiile</i>. Deci sprijinul se acordă nu în conformitate cu tipul de intervenție ci în conformitate cu <i>intervenția</i> prevăzută în PSPA.</p>
	15.)	<p>Articolul 17. Condiționalitatea legală de plăți directe și anuale</p> <p>Prezentul proiect de lege nu reglementează expres tipurile de plăți/intervenții anuale.</p>	<p>Se acceptă.</p> <p>Cuvântul „anuale” a fost exclus.</p> <p>Art. 17 a devenit art. 18.</p>
	16.)	<p>Articolul 19. Tipuri de intervenție sub formă de plăți directe</p> <p>Alin. (1): Tipurile de intervenții sub forma plăților directe pot fi decuplate sau cuplate.</p> <p>Conform Regulamentului UE:</p> <p>Articolul 16. Tipuri de intervenții sub formă de plăți directe</p> <p>(1)Tipurile de intervenții menționate în prezentul articol pot lua forma plăților directe decuplate sau cuplate.</p> <p>(2) Plățile directe decuplate sunt următoarele:</p> <p>(a)sprijinul de bază pentru venit în scopuri sustenabilității;</p> <p>(b)sprijinul redistributiv complementar pentru venit în scopul sustenabilității;</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Intervențiile se vor regăsi în PSPA, deoarece acestea se identifică în urma analizei nevoilor și în consultare cu Asociațiile de profil și potențialii beneficiari, iar proiectul de lege conține prevederi generale.</p> <p>Totodată, la art. 19 care a devenit art. 20, se concretizează că tipurile de intervenții sub forma plăților directe sunt cuplate.</p> <p>Proiectul a fost completat la art. 4 cu noțiunea de <i>plată directă cuplată</i> care prevede: „<i>plată directă cuplată</i> – este o plată directă oferită drept sprijin la venit,</p>

		<p>(c)sprrijinul redistributiv complimentar pentru venit pentru tineri fermieri; (d)scheme pentru climă, mediu și bunăstarea animalelor; (3) Plățile directe cuplate sunt următoarele: (a)sprrijinul cuplat pentru venit; (b)plata specifică pentru cultura de bumbac. (Nu este aplicabil pentru RM)</p> <p>Proiectul de lege nu conține noțiunile de plăți cuplate și plăți decuplate. Care tipuri de intervenții vor fi cuplate și care decuplate? Este necesar de completat legea cu prevederi exhaustive despre plățile cuplate și plățile decuplate.</p>	<p>condiționată de realizarea performanței minime specifice sectorului sau sub-sectorului agricol important din motive socio-economice și/sau de mediu;”</p>
		<p>Alin. (2): Intervențiile pentru plățile directe, plafoanele și condițiile specifice de acordare a sprijinului financiar sunt stabilite în PSPA.</p> <p>Tipurile de intervenții pentru plățile directe nu pot fi stabilite doar în PSPA. Acestea urmează a fi menționate în proiectul de lege, cu condiția că ele se vor regăsi și în PSPA.</p> <p>Propunem alineatul (2) cu următorul cuprins: „Intervențiile pentru plățile directe includ următoarele: a); b); c)</p> <p>Plafoanele și condițiile specifice de acordare a sprijinului financiar pentru intervențiile de plăți directe sunt stabilite în PSPA.”</p>	<p>Nu se acceptă. Legea prevede tipurile de intervenții iar PSPA stabilește intervențiile în baza tipurilor de intervenții. A se vedea argumentarea anterioară.</p>
	17.)	<p>În Nota de fundamentare la proiectul de lege, pag. 9 se menționează intervențiile orientative care se vor regăsi în PSPA și vor fi sprijinite din FNDAMR, care includ enumerarea tipurilor de intervenții - Plăți directe (12 tipuri), Sectoriale (21 tipuri), Dezvoltare rurală (9 intervenții). Ar fi oportun ca acestea să se regăsească în proiectul de lege.</p>	<p>Nu se acceptă. În notă sunt specificate intervențiile orientative, pentru a se orienta potențialii beneficiari, iar intervențiile se concep în urma analizei nevoilor pe fiecare sector separat.</p>

	18.)	<p>Articolul 20 din Regulamentul UE Cerințe generale pentru primirea plăților directe decuplate prevede că condițiile pentru primirea plăților directe decuplate să fie stipulate în lege și specificate detaliat în PSPA. În proiectul de lege aceste prevederi lipsesc, în tabelul de concordanță, la acest articol din Regulamentul UE se menționează că articolul se va regăsi în PSPA. Astfel, apare necesitatea includerii în proiectul de lege a prevederilor generale în acest sens.</p>	<p>Nu se acceptă. Proiectul de lege stabilește prevederi generale de acordare a plăților directe, iar detalierea se va conține în PSPA.</p>
	19.)	<p>Articolul 25. Costuri administrative și de personal Nu sunt suportate din FNDAMR cheltuielile aferente costurilor administrative și de personal, cu excepția costurilor pentru funcționarea grupurilor de acțiune locală în cadrul inițiativei LEADER, sprijinului acordat organizațiilor de producători, în particular către grupuri de producători, Camerelor Agricole, Oficiului Național al Viei și Vinului (ONVV).</p> <p>Care ar fi motivul ca statul să acopere costurile administrative ale organizațiilor de producători sau grupurilor de producători? ONVV are fondul său, a cărui mărime se aprobă prin legea bugetară anuală (FNVV). FNDAMR ar trebui să finanțeze și aceste costuri? ONVV nu are raporturi directe cu AIPA.</p> <p>Se propune: De exclus din articol Oficiul Național al Viei și Vinului și de revizuit oportunitatea de finanțare a organizațiilor de producători, în particular a grupurilor de producători.</p>	<p>Se acceptă parțial. Nefiind stat membru al UE, pentru Republica Moldova nu reprezintă un impediment includerea acestor cheltuieli în politica agricolă.</p>
	20.)	<p>Articolul 23. Forme de sprijin în cadrul PSPA Considerăm că ar fi oportun ca, în condițiile în care intervențiile vor fi acordate sub formă de grant, de stabilit clar care dintre tipurile de intervenții se vor acorda în avans și care ca și grant.</p>	<p>Nu se acceptă. Deoarece în proces de stabilire a intervenției în PSPA se va identifica forma de acordare a sprijinului, care va trece procedura de consultare și avizare.</p>
	21.)	<p>Articolul 26. Plățile către beneficiar De completat cu un alineat nou cu următorul cuprins: „PSPA stabilește o rată unică a contribuției FNDAMR</p>	<p>Nu se acceptă. Art. 91 alin. (1) din Regulamentul UE 2021/2115 se referă doar intervențiile</p>

		aplicată tuturor intervențiilor.” (art. 91 alin. (1) din Regulamentul UE 2021/2115).	pentru dezvoltare rurală, deoarece sursele financiare la nivel UE se acordă din două fonduri, iar în RM avem un singur fond din care se acordă sprijin pentru toate tipurile de intervenții. Totodată, alin. (2) din art. 91 prevede un șir de derogări.
	22.)	Articolul 92 din Regulamentul UE 2021/2115 Alocațiile financiare minime pentru inițiativele LEADER În Tabelul de concordanță este menționat să acesta se va regăsi în PSPA. Este necesar de inclus în proiectul de lege, cu trimitere la PSPA. Cel puțin xx% din contribuția totală a FNDAMR la PSPA va fi rezervată pentru inițiativele LEADER.	Nu se acceptă. Distribuirea surselor FNDAMR se va efectua de către autoritatea de management și se va specifica în planul financiar, parte componentă a PSPA.
	23.)	Articolul 93 din Regulamentul UE 2021/2115 Alocațiile financiare minime pentru inițiativele care vizează îndeplinirea obiectivelor specifice în materie de mediu și de climă În Tabelul de concordanță se menționează să acesta se va regăsi în PSPA. Este necesar de inclus în proiectul de lege, cu trimitere la PSPA: „Cel puțin xx% din contribuția totală a FNDAMR la PSPA va fi rezervată pentru inițiativele care vizează îndeplinirea obiectivelor specifice prevăzute în art. xxxx”. (Cu referință la articolul nou care urmează a fi introdus conform propunerilor din pct. 6 la prezentul aviz).	Nu se acceptă. Art. 91 alin. (1) din Regulamentul UE 2021/2115 se referă doar intervențiile pentru dezvoltare rurală, deoarece sursele financiare la nivel UE se acordă din două fonduri, iar în RM avem un singur fond din care se acordă sprijin pentru toate tipurile de intervenții. Totodată, alin. (2) din art. 91 prevede un șir de derogări.
	24.)	Articolul 94 din Regulamentul UE 2021/2115 Alocațiile financiare maxime pentru asistență tehnică În Tabelul de concordanță este stipulat să acesta se va regăsi în PSPA. Este necesar de inclus în Lege un articol nou cu următorul cuprins: „Un procent din cel mult 4% din contribuția totală a FNDAMR la PSPA poate fi utilizat pentru finanțarea acțiunilor de asistență tehnică”.	Nu se acceptă. Art. 6 a fost exclus, reieșind din lipsa surselor financiare.
	25.)	Articolul 95 din Regulamentul UE 2021/2115 „Alocațiile financiare minime pentru tinerii fermieri”	Nu se acceptă. Proiectul de Lege este conceput să preia din Regulamentele UE principiile și cele mai generale prevederi,

		În Tabelul de concordanță se menționează să acesta se va regăsi în PSPA. Se propune de inclus în proiectul de lege un articol nou cu următorul cuprins: „Cuantumul minim pentru contribuția din FNDAMR pentru îndeplinirea obiectivelor specifice prevăzute de art. xxx (trimitere la art. nou care urmează a fi introdus în lege, conform propunerilor din pct. 8 la prezentul aviz) pe baza analizei SWOT, care se referă la punctele forte, deficiențele, oportunitățile, amenințările și identificarea nevoilor care trebuie satisfăcute, se utilizează pentru tipurile de intervenție prevăzute în art. 22 alin. (1), lit.e) din prezenta Lege.”	care să constituie bază de reglementare pentru Guvern și autoritatea de management.
	26.)	Articolul 96 din Regulamentul UE 2021/2115 Alocațiile financiare maxime pentru sprijinul cuplat pentru venit În Tabelul de concordanță este menționat să acesta se va aplica odată cu aderarea la UE. Deși în art.19 din proiectul de lege este menționat că plățile pot fi cuplate și decuplate, acesta nu reglementează tipurile pe intervenții grupate în tipurile de plăți cuplare și cele decuplate, precum și nu include cuantumul maxime pentru sprijinul cuplat. De completat proiectul de lege cu un articol nou, „Alocațiile financiare maxime pentru sprijinul cuplat pentru venit”, cu următorul cuprins: „Alocațiile financiare indicative sub formă de sprijin cuplat pentru venit menționate în art. xxx (cu trimitere la art. care urmează a fi introdus ca urmare a propunerilor la aviz din pct. 16), sunt limitate la maximum xx% din cuantumul prevăzute în PSPA” (Sau se va elabora o Anexă la viitoarea lege, similar Regulamentului UE).	Nu se acceptă. Art. 19 a fost modificat, care prevede doar plățile directe cuplate, pentru care s-a dat definiția la art. 4.
	27.)	Totodată, este necesar de completat prevederile viitoarei legi cu un articol nou cu următorul cuprins: „Cuantumul stabilite în PSPA nu pot fi depășite”.	Nu se acceptă. A se vedea art. 6.
	28.)	Articolul 97 din Regulamentul UE 2021/2115 Alocațiile financiare minime pentru eco-scheme În Tabelul de concordanță este menționat să acesta se va aplica odată cu aderarea la UE. Ținând cont de faptul că Planul Strategic PAC al UE se aprobă pentru 5 ani (anii	Nu se acceptă. Această prevedere se va aplica odată cu aderarea RM la UE, deoarece RM nu dispune de două fonduri ca în UE și nici de surse financiare suficiente.

		<p>2023-2027), iar actualul proiect de lege nu reglementează pentru câți ani se aprobă PSPA, ar fi oportun ca legea să prevadă expres perioada pentru care se aprobă PSPA și să fie completată cu un articol nou cu următorul cuprins: „Cel puțin 25% din alocațiile prevăzute în PSPA sunt rezervate în fiecare an calendaristic pentru eco-scheme și intervențiile menționate la art. 22 alin. (1) lit. (a) din prezenta Lege”.</p> <p>De asemenea, urmează a fi reglementate și reducerile de alocații față de limitele stabilite, așa cum prevede art. 97 alin. 2 și (3) din Regulamentul UE 2021/2115.</p>	<p>Totodată, la art. 1, alin. (2) a fost completat cu perioada de implementare a PSPA. Proiectul de lege transpune parțial prevederile Regulamentelor UE 2115/2021 și 2116/2021, iar odată cu aderarea acestea se vor aplica direct cu toate elementele.</p>
	29.)	<p>Articolul 98 din Regulamentul UE 2021/2115 Alocațiile financiare minime pentru sprijinul redistributiv pentru venit</p> <p>În contextul propunerilor din pct. 54 la prezentul aviz, este necesar de introdus un articol nou cu următorul cuprins: „Cel puțin 10% din alocațiile prevăzute în PSPA se rezervă anual pentru sprijinul distributiv pentru venit, menționat în art. xx la prezenta Lege.” (De indicat articolul nou care va fi introdus conform propunerilor din pct. 54 și pct. 16 la prezentul aviz). De asemenea, este oportun de completat prevederile viitoarei legii cu prevederi similare așa cum sunt stipulate în alin. (2) al art. 98 din Regulamentul UE 2021/2115.</p>	<p>Nu se acceptă, a se vedea argumentările anterioare.</p>
	30.)	<p>Articolul 28. Dispoziții specifice pentru FNDAMR</p> <p>Alin. (1): Sumele recuperate ca urmare a existenței unor nereguli și a altor cazuri de nerespectare de către beneficiari a condițiilor intervențiilor și dobânda aferentă acestor sume și se varsă Agenției de plăți și sunt înregistrate contabil de aceasta la venit alocat FNDAMR în luna în care sumele au fost primite efectiv.</p> <p>Proiectul de lege nu prevede mărimea dobânzii și cazurile în care aceasta urmează a fi calculată.</p> <p>Ce are în vedere autorul proiectului prin sintagma „la venit alocat FNDAMR”? Restituirea alocațiilor acordate</p>	<p>Se acceptă.</p> <p>Alin. (1) a fost ajustat și va avea următorul cuprins: „(1) Sumele recuperate ca urmare a existenței unor nereguli și a altor cazuri de nerespectare de către beneficiari a condițiilor intervențiilor se restituie la bugetul de stat.”.</p>

		<p>în același an bugetar se reflectă la restituirea cheltuielilor anului de gestiune, iar restituirea alocațiilor acordate în anii precedenți este supusă restituirii la buget. Ca venit poate fi considerată doar dobânda.</p> <p>Acest articol urmează a fi revizuit.</p>	
		<p>Alin. (2): Fără a aduce atingere alineatului (1), Agenția de Plăți deduce datoriile restante ale beneficiarului din plățile viitoare către beneficiarul respectiv.</p> <p>Obiecție: Chiar dacă AIPA va deduce sau va compensa datoriile restante ale beneficiarului din plățile viitoare către beneficiarul respectiv, tranzacțiile, în cazul în care se referă la alocațiile din anul precedent, urmează a fi restituite în buget, cu prezentarea la trezorerie a notelor interne pentru ajustarea tranzacțiilor interne pe care le-a efectuat AIPA. Altfel, în cazul în care alocațiile restituite din anii precedenți nu vor fi restituite și utilizate, cheltuielile fondului pot depăși mărimea fondului alocat conform Legii bugetului, fiind distribuit mai mult decât s-a alocat de la bugetul de stat.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Această prevedere se aplică și la momentul actual conform art. 28 alin. (5) din Legea nr. 71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural.</p> <p>Alin. (2) a fost ajustat.</p>
	31.)	<p>Articolul 29. Măsuri pentru rezolvarea unor probleme specifice De substituit acronimul „PSAR” cu „PSPA”.</p> <p>Notă: Proiectul de lege nu reglementează care sunt acțiunile în situațiile în care numărul de solicitanți acceptați care întrunesc criteriile de eligibilitate este mai mare decât fondurile (mijloacele) alocate pentru măsura de sprijin/intervenția respectivă. Ar fi cazul ca astfel de situații să fie reglementate în proiectul de lege.</p>	<p>Se acceptă.</p> <p>Art. 31 alin. (3) a fost completat cu următorul cuprins: „(3) Agenția de plăți suspendă executarea plății pentru operațiunea selectată, dacă cheltuielile publice pentru finanțarea acesteia depășește plafonul stabilit de autoritatea de management în conformitate cu articolul 7 alineatul (2).”.</p>
	32.)	<p>Articolul 31. Examinarea cererii de acordare a sprijinului Alineatul (2) face referință la Contractul administrativ de subvenționare. Modelul acestui contract este sau urmează să fie aprobat? Dacă nu este aprobat, atunci este oportun ca acesta să fie prevăzut în Anexa la viitoarea lege.</p>	<p>Nu se acceptă, întrucât contractul administrativ reflectă conținutul actului administrativ individual. Acesta din urmă, la rândul său se emite ținând cont de cazul concret al petiționarului.</p>

	33.)	<p>Articolul 32. Protejarea intereselor financiare Alineatul (1) lit. b) se referă la domeniile cu nivel de risc mai ridicat. Apare întrebarea: AIPA deține o Listă a domeniilor clasificate pe niveluri de risc și dacă aceasta este publicată?</p>	<p>Nu se acceptă. Prevederile alin. (1), primul alineat, reglementează că „(1) Pentru implementarea politicii agricole se adoptă acte normative și se iau orice altă măsură necesară pentru a asigura protecția eficace a intereselor financiare, inclusiv aplicarea efectivă a criteriilor de eligibilitate a cheltuielilor prevăzute la articolul 9. Respectivele acte și măsuri se referă în special la:”, astfel în scopul implementării politicii agricole se vor aproba acte normative de punere în aplicare.</p>
		<p>Alin. (1) lit.e): Pentru implementarea politicii agricole se adoptă acte normative și se iau orice altă măsură necesară pentru a asigura protecția eficace a intereselor financiare, inclusiv aplicarea efectivă a criteriilor de eligibilitate a cheltuielilor prevăzute la articolul 9. Respectivele acte și măsuri se referă în special la: e) recuperarea plăților necuvenite, plus dobânzile aferente, și inițierea unor proceduri judiciare în acest scop, dacă este nevoie, inclusiv pentru nereguli</p> <p>Obiecție: Se face referință la dobânzile aferente. Care ar fi mărimea lor: rata de bază a BNM sau alta? Cum se prevede că sumele utilizate contrar destinației sau neconform se vor reține din contul plăților viitoare? Dobânda ca formă de venit rămâne la dispoziția AIPA sau se transferă la buget? Se utilizează tot în scopuri de subvenționare sau pentru devizul AIPA? Va fi sau nu stabilit un plafon maxim al dobânzii care poate fi calculată, de exemplu, ≤10% din suma supusă restituirii?</p>	<p>Se acceptă. Textul „plus dobânzile aferente” au fost excluse.</p>
		<p>Alin. (3): Beneficiarii FNDAMR sunt obligați să furnizeze informațiile necesare pentru identificarea lor, inclusiv, dacă este cazul, pentru identificarea grupului din care face parte.</p>	<p>Se acceptă. La moment este în proces de punere în aplicare a Sistemului informațional „Registrul fermierilor”, aprobat de Guvern prin HG nr. 597/2024.</p>

		<p>Obiecție: Cu referire la Grupurile din care fac parte: va fi sau nu creat un Registru al asocierilor/grupurilor care să includă atât asocierile cu statut de persoană juridică, cât și cele fără statut de persoană juridică?</p>	
	34.)	<p>Articolul 35. Compatibilitatea intervențiilor în scopul controalelor din sectorul vitivinicol Procedurile administrative și de control aplicate intervențiilor din sectorul vitivinicol sunt compatibile cu sistemul integrat în ceea ce privește: a) sistemele de identificare a parcelelor agricole; b) controalele.</p> <p>Se propune după cuvintele „sistemul integrat” de completat cu cuvintele „de administrare și de control”, deoarece următoarea secțiune se referă la Sistemul integrat de administrare și control.</p>	Se acceptă.
	35.)	<p>Secțiunea a 2-a. Sistemul integrat de administrate și control Ținând cont de faptul că va fi creat un sistem informațional unic în domeniul agriculturii, ar fi oportun ca denumirea secțiunii să fie revizuită, pentru clarificarea destinației acestuia: „Sistemul informațional integrat de administrate și control în domeniul agriculturii”.</p> <p>În cazul în care urmează să fie elaborat conceptul sistemului integrat și ulterior pus în funcțiune, este oportun de stipulat expres în proiectul legii, la Capitolul XI „Dispoziții finale și tranzitorii”, termenul intrării în vigoare a secțiunii sus-menționate.</p>	<p>Se acceptă. Prin pct. I din HG nr. 597/2024 cu privire la Sistemul integrat de administrare și control și instituirea Sistemului informațional „Registru fermierilor”, s-a aprobat crearea Sistemului integrat de administrare și control, destinat gestionării și monitorizării intervențiilor și a beneficiarilor de subvenții din Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural, precum și a mijloacelor financiare provenite din partea partenerilor de dezvoltare.</p> <p>Referitor la intrarea în vigoare, art. 67 a fost completat cu textul „Capitolul VIII secțiunea a 2-a va intra în vigoare la 1 ianuarie 2028”.</p>
	36.)	<p>Articolul 37. Elementele sistemului integrat SIA LEADER va fi integrat în acest sistem unic? MAIA dispune de alte SIA care includ elementele din acest articol? Ele vor fi integrate în acest sistem informațional</p>	<p>Se acceptă. Art. 37 a fost completat cu un nou alineat cu următorul cuprins:</p>

		sau vor fi create interconexiuni între sistemele informaționale existente și cele nou create? Se propune de a fi revizuite aceste neclarități.	„(2) Sistemul integrat conține subsistemului informațional ”Moldova LEADER IT Soft” (MLIS) și alte subsisteme informaționale necesare în procesul de implementare a PSPA.”.
	37.)	Articolul 38. Păstrarea și partajarea datelor La alineatul (1), după cuvintele „și păstrate” se va completa cu textul „în sistemul informațional integrat de administrare și control”.	Nu se acceptă. Locul de păstrarea acestora se va decide de comun cu Agenția de Guvernare Electronică în funcție de dimensiunea datelor.
	38.)	Articolul 39. Domenii de aplicare Alin. (2): Prezentul articol nu se aplică intervențiilor bazate pe tipurile de intervenții în anumite sectoare. Obiecție: Este necesar de dezvoltat alineatul cu denumirile anumitor sectoare sau de făcut trimitere la articolul unde sunt reglementate intervențiile sectoriale. De exemplu, „menționate în art. 20 din prezenta lege”.	Se acceptă.
		Alin. (3): Autoritatea de management poate adopta o listă a intervențiilor care, din cauza modului în care au fost concepute și a cerințelor de control, nu sunt adecvate pentru controale ex post suplimentare sub forma verificării documentelor comerciale și, prin urmare, nu fac obiectul acestei verificări în temeiul prezentului capitol. Propunere: De substituit cuvintele „poate adopta” cu „va adopta”, deoarece cuvântul „poate” presupune „la discreție” sau „este în drept”. Adoptarea obligatorie a listei de intervenții va eficientiza rezultatele controalelor, precum și resursele de timp și de personal alocate efectuării controalelor per total.	Nu se acceptă. Este un drept discreționar al autorității care se va exercita în funcție de specificul intervenției.
	39.)	Articolul 40. Organizarea verificărilor tranzacțiilor Alineatul (3): după cuvântul „subdiviziunile” de completat cu textul „din cadrul Agenției de plăți”.	Se acceptă.
	40.)	Articolul 42. Planificare și raportare De modificat denumirea articolului în „Planificarea și raportarea controalelor”.	Se acceptă.

		În alineatul (2) lit. a), de substituit cuvântul „defalcarea” cu cuvântul „divizarea”.	Se acceptă.
41.)	<p>Articolul 45. Sistemul de sancțiuni administrative aferent condiționalității</p> <p>Alin. (1): Autoritatea de management instituie un sistem care prevede aplicarea de sancțiuni administrative beneficiarilor menționați la articolul 44 alineatul (1) din prezenta Lege care nu respectă, în orice moment al anului calendaristic în cauză, obligațiile prevăzute în articolul 17.</p> <p>Obiecție: În contextul cadrului național, la momentul actual APC nu poate institui sisteme de sancțiuni administrative proprii, doar sancțiuni contravenționale prevăzute de Codul contravențional, sancțiuni materiale prevăzute de Codul vamal și penalități/amenzi prevăzute de Codul fiscal.</p> <p>În art. 298 alin. (4) din Codul contravențional sunt prevăzute sancțiuni pentru utilizarea contrar destinației a fondurilor componente ale bugetului public național.</p> <p>Sancțiunile administrative se aplică persoanelor care au săvârșit abateri administrative, disciplinare. Tipurile de sancțiuni incluse în prezenta lege nu fac parte din aceste categorii.</p>	<p>Nu se acceptă. Autorul avizului confundă noțiunea de „sancțiune administrativă” cu noțiunea de „sancțiune contravențională”. Articolului 32 alineatul (1) din Codul contravențional definește sancțiunea contravențională, drept o măsură de constrângere statală și un mijloc de corectare și reeducare ce se aplică, în numele legii, persoanei care a săvârșit o <i>contravenție</i>. Prin contravenție, la rândul său, se înțelege „fapta – acțiunea sau inacțiunea – ilicită, cu un grad de pericol social mai redus decât infracțiunea, săvârșită cu vinovăție, care atentează la valorile sociale ocrotite de lege, <i>este prevăzută de prezentul cod</i> și este pasibilă de sancțiune contravențională”. În speță, însă, sancțiunile administrative reglementate în lege, nu sunt cuprinse în Codul contravențional, și au o natură specifică, prin modul său de aplicare și anume prin <i>reducerea sau excluderea de plățile directe</i>.</p>	
42.)	<p>Articolul 46. Aplicarea și calcularea sancțiunilor administrative</p> <p>Alineatul (5): după cuvintele „la alineatul (1)”, de completat cu cuvintele „din prezentul articol.”</p> <p>Alineatul (6): nu este clar care consecințe se consideră ne semnificative din punct de vedere procedural și financiar.</p> <p>Cum se va stabili ne semnificația denaturării/neconformității? Care sunt criteriile pentru determinarea ne semnificației?</p>	<p>Se acceptă.</p> <p>Nu se acceptă, întrucât din textul alineatului analizat se deduce că caracterul „ne semnificativ” se apreciază prin prisma „obiectivului vizat de standardul sau de cerința în cauză” (a se vedea articolul 17 pentru precizarea sferei standardelor și cerințele legale menționate în art. 46</p>	

			<p>alineatul (6)). Astfel, în ipoteza în care se va depista o neconformitate cu standardul sau o anumită cerință din legislația cu privire la sănătatea animalelor, de exemplu, dar obiectivul standardului sau actului normativ a fost atins, atunci Agenția de plăți nu va aplica sancțiunea administrativă.</p>
		<p>Alin. (8): În cazul în care utilizează sistemul de monitorizare a suprafețelor menționat la articolul 37 alineatul (1) litera c) pentru a detecta cazurile de neconformitate, Agenția de plăți poate decide să aplice o reducere procentuală mai mică decât cea prevăzută în alineatul (5) de la prezentul articol.</p> <p>Propunere: De indicat cu cât poate fi redusă sancțiunea și în care cazuri, cu scopul de a evita aplicarea diferențiată/arbitrară a reducerii.</p> <p>În condițiile în care AIPA va avea dreptul să sancționeze beneficiarii, este sau nu cazul ca aceasta să fie inclusă și să respecte prevederile Legii 131/2012 privind controlul de stat? Cum vor fi documentate acțiunile pasibile de sancționare administrativă/deciziile de aplicare a acestora?</p>	<p>Nu se acceptă, întrucât articolul 46 alineatul (3) din proiect stabilește că Sancțiunile administrative impuse trebuie să fie efective, proporționale și cu efect de descurajare. Deci, în cazul în care se va reglementa, Agenția va fi limitată în aplicarea principiului proporționalității la un caz concret.</p> <p>În ceea ce privește aplicabilitatea Legii nr. 131/2012, observăm că proiectul de Lege supus avizării nu urmărește reglementarea activității de întreprinzător, ci fixarea obiectivelor politicii agricole și mecanismele de susținere a fermierilor care acceptă să contribuie prin activitatea lor agricolă la atingerea acestor obiective. Deci, proiectul de Lege nu impune <i>erga omnes</i> reguli de desfășurare a activității de întreprinzător în domeniul agricol. Iar, controlul realizat de către Agenția de plăți și sancțiunile aplicate de către aceasta vizează doar acei subiecți care au obținut plăți din FNDAMR.</p>
		<p>Alin. (9): În cazul în care neconformitatea are consecințe grave asupra îndeplinirii obiectivului vizat de standardul sau cerința în cauză ori constituie un risc direct pentru sănătatea publică sau pentru sănătatea animalelor, se aplică o reducere procentuală mai mare decât cea prevăzută la alineatul (5).</p>	<p>Se acceptă parțial. După cum s-a menționat anterior „consecințele grave” se apreciază prin prisma „atingerii obiectivului vizat de standardul sau cerințele din legislația menționate la articolul 17”. Totodată, articolul 23 alineatul (1) din Codul administrativ stabilește la nivel de principiu că „Autoritățile publice și instanțele de</p>

	<p>Obiecție/propunere: De completat textul „o reducere procentuală mai mare” cu cuvintele „a plăților” .</p> <p>După cuvintele „la alineatul (5)”, de completat cu cuvintele „al prezentului articol.”</p> <p>Care sunt criteriile pentru determinarea neconformității cu „consecințe grave”? Fără specificarea criteriilor clare apare riscul de subiectivitate și posibilă abordare diferențiată față de beneficiarii care admit aceeași încălcare.</p> <p>Sancțiunea va fi aplicată suplimentar sumei care urmează să fie restituită integral în cazurile în care este utilizată contrar destinației? Aceste sancțiuni nu se vor suprapune cu cele din Codul contravențional? Sau se vor aplica atât cele prevăzute de Codul contravențional, cât și de viitoarea lege?</p> <p>Totodată, trebuie de ținut cont și de prevederile art. 35 din Legea finanțelor publice și responsabilităților bugetar-fiscale nr. 181/2014, care prevede expres că „Transferurile cu destinație specială utilizate contrar destinației, constatate în urma controalelor efectuate de către organele abilitate, se restabilesc la bugetul de stat.”</p> <p>Pentru racordare la prevederile Regulamentului UE și aplicarea prevederilor aferente sancțiunilor administrative în domeniul agriculturii, sunt necesare analize suplimentare și completări în cadrul normativ existent. În caz contrar, apare riscul ca prevederile articolelor respective să fie imposibil de aplicat.</p>	<p> judecată competente trebuie să trateze în mod egal persoanele aflate în situații similare. Orice diferență de tratament trebuie justificată în mod obiectiv”. Deci, însăși Codul administrativ, admite posibilitatea existenței unui tratament diferit, dar în acest caz apare obligația autorității sau a instanței de judecată de a motiva acest tratament. Potrivit articolului 118 alineatul (3) din Codul administrativ, indică că „Motivarea completă este obligatorie, este parte integrantă a actului administrativ individual și condiționează legalitatea acestuia”. Deci în lipsa unei justificări a tratamentului diferit, o astfel de sancțiune va fi ilegală.</p> <p>Sancțiunile administrative nu se aplică pentru utilizarea de către fermier a mijloacelor financiare contrar destinației, ci pentru nerespectarea de către acesta a unor standarde și cerințe din legislația cu privire la mediu, sănătatea animalelor, bunăstarea animalelor. Altfel spus, actul administrativ individual de acordare a plăților directe este condiționat de respectarea de către fermier a unor cerințe (mediu, sănătate), altele decât cele care au stat la baza eligibilității cererii. Impunerea acestor cerințe se justifică prin obiectivul general de a „sprijini și consolida protecției mediului, inclusiv a biodiversității, și a acțiunilor în domeniul climei și contribuirea la îndeplinirea obiectivelor în materie de mediu și de climă a Republicii Moldova” și a obiectivelor specifice</p>
	<p>Alin. (10): În cazul în care neconformitatea persistă sau se repetă în decursul a trei ani calendaristici consecutivi, procentul reducerii este de regulă, 10% din cuantumul</p>	<p>Nu se acceptă întrucât neconformitatea în unul din cei trei ani poate fi admisă din circumstanțe justificate (forță majoră).</p>

		<p>total al plăților menționate la alineatul (1). Repetările ulterioare ale aceleiași neconformități, fără motiv justificat din partea beneficiarului, sunt considerate cazuri de neconformitate deliberată.</p> <p>Obiecție: De exclus cuvintele „de regulă”, iar după cuvintele „alineatul (1)” de completat cu cuvintele „al prezentului articol”.</p> <p>Nu este clar care sunt „motivele justificate” și de ce o încălcare ar trebui să fie justificată. O încălcare poate fi justificată doar în cazul în care prin act normativ este reglementată o derogare de la normele generale.</p>	<p>Astfel că reducerea de 10% nu se va aplica, chiar dacă neconformitățile sau repetat trei ani calendaristici consecutivi.</p> <p>În ceea ce privește motivele justificate a se vedea articolul 45 alineatul (4) din proiectul de Lege.</p>
		<p>Alin. (11): În caz de neconformitate deliberată, procentul reducerii este cel puțin 15% din quantumul total al plăților menționate la alineatul (1).</p> <p>Pentru alineatul respectiv se propune următorul cuprins:</p> <p>„În caz de neconformitate deliberată, procentul reducerii constituie 15% din quantumul total al plăților menționate la alineatul (1) al prezentului articol.”</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Deoarece 15% este prevăzut ca procent minim care poate fi redus în conformitate cu art. 46, iar procentul maxim de reținere este prevăzut la art. 47, care constituie 25% din quantumurile rezultate din reducerile și excluderile menționate la articolul 46.</p>
	43.)	<p>Articolul 47. Quantumuri rezultate din sancțiunile administrative aferente condiționalității sociale</p> <p>Agencia de plăți poate reține 25% din quantumurile realizate din reducerile și excluderile menționate la art. 46.</p> <p>Dacă plafonul maxim este de 25%, iar art. 46 alin. (11) prevede „cel puțin 15%”, aceasta înseamnă că Agencia de plăți poate aplica sancțiuni între marja de 15% și 25%, ceea ce duce la apariția abordării subiective/arbitrare. Ar fi oportun ca sancțiunile să fie stabilite în mărimi procentuale fixe, ceea ce ar exclude subiectivitatea în stabilirea mărimii sancțiunilor.</p>	<p>Nu se acceptă, întrucât după cum s-a menționat articolul 46 alineatul (3) reglementează principiul proporționalității la aplicarea sancțiunilor administrative. Deci, reducerea se va decide de la caz la caz în funcție de gravitatea neconformității.</p>
	44.)	<p>Secțiunea a 5-a Sisteme de control și sancțiuni administrative legate de condiționalitatea socială</p>	<p>Nu se acceptă, întrucât din alineatul (1) art. 49 se deduce că notificările le efectuează „autoritățile responsabile cu asigurarea respectării legislației sociale și de ocupare</p>

		În secțiune se face referință la notificări. Nu este clar cine le va remite Agenției de plăți: ANSA, ANSP, Inspekția munci, AM, INPM etc.	a forței de muncă și a standardelor de muncă aplicabile” care au luat decizii executorii în acest sens
	45.)	<p>Articolul 51. Programul Strategic al Politicii Agricole Alin. (1): Autoritatea de management elaborează PSPA pentru a pune în aplicare sprijinul finanțat din FNDAMR în scopul realizării obiectivelor generale ale politicii agricole.</p> <p>În proiectul de lege nu este indicată periodicitatea de aprobare a PSPA: pentru 2, 3 sau 5 ani sau pe perioada pentru care se va aproba SNDAR? PSPA va fi aprobată prin hotărâre de Guvern?</p> <p>Conform Regulamentului UE: Conform prevederilor articolului 1 fiecare Plan strategic PAC acoperă perioada 1 ianuarie 2023- 31 decembrie 2027.</p> <p>Propunere: De completat articolul 51 cu un alineat nou cu următorul cuprins: „Fiecare PSPA vizează perioada de 5 ani”.</p>	<p>Se acceptă.</p> <p>Art. 1, alin. (2) prevede că PSPA se aprobă de Guvern. Alineatul a fost completat cu perioada de aplicare a PSPA și va avea următorul cuprins: „(2) Prezenta lege reglementează sprijinul finanțat din FNDAMR pentru intervențiile specificate în PSPA, aprobat de Guvern pentru perioada 2025-2030.”.</p>
	46.)	<p>Articolul 54. Instituirea cadrului de performanță Alin. (2) lit. d): Cadrul de performanță include următoarele elemente: d) raportare periodică privind performanța, activități de monitorizare și de evaluare</p> <p>Obiecție: Noțiunea de „Raportare periodică” este una vagă. Este necesar de concretizat: raportarea este lunară, trimestrială, semestrială sau anuală.</p>	<p>Se acceptă.</p> <p>Alin. (2) lit. d) a fost substituit cuvântul „periodică” cu cuvântul „anuală”.</p>
	47.)	<p>Articolul 58. Rapoartele anuale privind performanța Alineatul (1): este necesar de indicat data-limită la care se prezintă raportul anual.</p>	<p>Se acceptă.</p> <p>Alin. (1) a fost completat și va avea următorul cuprins: „(1) Autoritatea de management prezintă Guvernului un raport anual privind performanța implementării PSPA până la 1 martie a anului ulterior celui de raportare.”</p>

	<p>48.) Articolul 60. Evaluarea PSPA în perioada de punere în aplicare și ex-post Alin. (1): Autoritatea de management efectuează evaluări ale PSPA în perioada de punere în aplicare și ex-post pentru a îmbunătăți calitatea elaborării și punerii în aplicare. Autoritatea de management evaluează eficacitatea, eficiența, relevanța, coerența, valoarea adăugată și impactul PSPA în ceea ce privește contribuția sa la îndeplinirea obiectivelor generale ale politicii agricole care sunt vizate de PSPA în cauză. Impactul general al PSPA este evaluat doar în cadrul evaluării ex-post.</p> <p>Obiecție: De completat cu periodicitatea de evaluare a PSPA (semestrial, anual etc.) și până la ce dată (în câte zile) după survenirea perioadei de raportare. În ce termen se efectuează o evaluare ex-post a întregului PSPA?</p> <p>Raportarea intermediară și cea finală și evaluarea intermediară și cea finală vor face parte din sistemul integrat de administrare și control?</p>	<p>Se acceptă. Alin. (1) a fost ajustat conform obiecției.</p>
	<p>Alin. (5): Autoritatea de management prezintă planul de evaluare comitetului de monitorizare în termen de un an de la adoptarea PSPA.</p> <p>Obiecție: Pentru a efectua evaluarea, în PSPA ar trebui să fie stabilite țintele intermediare. Altfel, rezultatele evaluării doar vor arăta cât de dinamic sau lent se schimbă lucrurile în domeniu.</p>	<p>Se acceptă. Alin. (5) a fost completat și va avea următorul cuprins: „(5) Autoritatea de management prezintă planul de evaluare a PSPA comitetului național de monitorizare, anual, până la 25 decembrie.”.</p>
	<p>49.) Articolul 61. Publicarea informațiilor referitoare la beneficiari Considerăm oportun ca informațiile publicate pe site-ul web unic al Agenției de plăți să conțină informații (o listă) referitor la beneficiarii care au comis nerespectări/abateri de la normele ce reglementează finanțarea/gestionarea/monitorizarea politicii agricole.</p>	<p>Se acceptă. Art. 61, alin. (3) a fost completat și va avea următorul cuprins: „(3) Informațiile despre beneficiari precum și lista beneficiarilor care au comis/admis nereguli se publică pagina web oficială a Agenției de plăți. Astfel de informații sunt disponibile timp de doi ani de la data publicării inițiale a acestora.”.</p>

	50.)	Considerăm recomandabil de examinat oportunitatea includerii în viitoarea lege a prevederilor privind sprijinul acordat pentru agricultura ecologică.	Concretizare. Intervențiile de susținere a agriculturii ecologice se regăsesc la tipul de intervenție pentru dezvoltare rurală.
	51.)	Articolul 18 din Regulamentul UE 2021/2115 prevede cerințele minime pentru a beneficia de sprijin, care stabilesc suprafață minimă și acordă plăți directe doar fermierilor activi ai căror suprafață eligibilă a exploatației, pentru care se solicită plăți directe, este mai mare decât plafonul minim stabilit. Acordarea plăților se efectuează doar fermierilor activi. Ar fi oportun ca în proiectul de lege „de asemenea, să fie introduse criteriile minime, iar noțiunile să fie completate cu „fermier/beneficiar activ”.	Nu se acceptă. Noțiunea de „fermier activ” se va regăsi în PSPS, iar în fiecare fișă de intervenție, parte componentă a PSPA se vor specifica cerințele minime de acordare a sprijinului financiar.
	52.)	Articolul 28 din Regulamentul UE 2021/2115 Plăți pentru micii fermier Propunere: Acest articol lipsește în Lege, fiind făcută trimitere că se va regăsi în PSPA. Este necesar de introdus în proiect cu următorul cuprins: „Micii fermieri pot beneficia de sume forfetate sau de cuantumuri per hectar care să înlocuiască plățile directe prevăzute în prezenta Lege, detaliile fiind incluse în PSPA.”	Nu se acceptă. Intervențiile pentru micii fermieri vor fi concepute în baza analizei nevoilor și în consultare cu aceștia, după care se va stabili forma sprijinului ce urmează a fi acordat.
	53.)	Articolul 29 din Regulamentul UE 2021/2115 Sprijinul redistributiv complementar pentru venit în scopul sustenabilității, Articolul 30 din Regulamentul UE 2021/2115 Sprijinul complementar pentru venit pentru tineri fermieri, articolul 31 din Regulamentul UE 2021/2115 Scheme pentru clima, mediu și bunăstarea animalelor includ prevederi generale, care ar urma să se regăsească în viitoarea lege, precum și prevederi despre detaliile ce se vor regăsi în PSPA. Respectiv, proiectul de lege urmează să fie completat cu articole noi, cu trimitere la PSPA.	Nu se acceptă. A se vedea argumentările anterioare.
	54.)	Secțiunea 3 (Plăți directe cuplate), articolele 32-34 stipulează că prevederile generale se regăsesc în Directivă, iar detaliile în PSPA. În Tabelul de concordanță	Nu se acceptă. Art. 19 care a devenit art. 20, alin (2) prevede că ”(2) Intervențiile pentru plățile

		se menționează că secțiunea dată se va regăsi în PSPA. Este necesar de completat Legea cu prevederi generale cu mențiunea că detaliile se vor regăsi în PSPA.	directe, plafoanele și condițiile specifice de acordare a sprijinului financiar sunt stabilite în PSPA.”.
	55.)	Ar fi oportun ca în PSPA tipurile de intervenții să fie grupate pe sectoare și obiective.	Nu se acceptă. Proiectul conține tipurile de intervenții conform normelor UE care se transpun parțial.
	56.)	Legea ar trebui să includă obiectivele sectoriale și intervențiile sectoriale. De exemplu, așa cum este prevăzut la articolul 57 din Regulamentul UE 2021/2115 (Obiective din sectorul vitivinicol), articolul 58 (Tipurile de intervenții în sectorul vitivinicol). În Tabelul de concordanță, la acest capitol se menționează că articolele din Regulamentul UE se vor regăsi în PSPA.	Nu se acceptă. Fixarea obiectivelor în Lege nu este propriu actelor normative acestea vor fi incluse în PSPA, care reprezintă un document de politici.
	57.)	Articolul 75 din Regulamentul UE 2021/2115 Instalarea tinerilor fermieri și noilor fermieri și înființarea de întreprinderi rurale De inclus în proiectul de lege prevederile generale, cu trimitere la faptul că detaliile se vor regăsi în PSPA, referința fiind făcută și în Tabelul de concordanță.	Se acceptă. Art. 22 alin. (2) conține astfel de prevederi.
	58.)	Articolul 76 din Regulamentul UE 2021/2115 Instrumente de gestionare a riscurilor Propunem de completat proiectul legii cu reglementări privind acordarea sprijinului pentru instrumentele de gestionare a riscurilor.	Nu se acceptă. Aceste instrumente vor fi incluse în PSPA sub formă de intervenții.
	59.)	Articolul 80 din Regulamentul UE 2021/2115 Norme specifice pentru instrumente financiare Este oportun de completat prezentul proiect de lege cu prevederi pentru sprijin sub formă de instrumente financiare.	Nu se acceptă. La această etapă Ministerul nu intenționează conceperea unor intervenții acordate prin intermediul instrumentelor financiare. Este necesar studierea practicii țărilor Uniunii Europene pentru implementarea acestuia Republica Moldova.
	60.)	Articolul 102 la Regulamentul UE 2021/2115 Cuantumurile unitare planificate și realizările planificate Conform Tabelului de concordanță, acestea vor fi prevăzute în PSPA. Nu este corect ca PSPA să includă	Se acceptă. Articolul 102 a fost inserat în textul Legii, devenind articolul 25.

		prevederi nereglementate în Lege. Este necesar de completat Legea cu un articol nou, „Cuantumurile unitare planificate și realizările planificate”, cu următorul cuprins: „În PSPS vor fi prevăzute unul sau mai multe cuantumuri unitare planificate pentru fiecare intervenție. Plafonul cuantumului unitar va fi uniform sau mediu, după caz.” (Urmează să se decidă dacă va fi uniform sau mediu). Introducerea acestui alineat va acoperi și prevederile articolului 16 din proiectul de lege care lipsesc, aici ne referim la plățile anuale, care în varianta actuală nu sunt reglementate. În acest context menționăm ar fi oportun ca lista noțiunilor să fie completată cu noțiunile „Cuantumul unitar uniform planificat” și „Cuantumul unitar mediu planificat”, așa cum prevede articolul 102 alin. (1) al Regulamentului UE 2021/2115.	
	61.)	De completat prevederile Legii cu prevederi exhaustive privind plafoanele minime și maxime pentru fiecare tip de intervenție, așa cum prevede articolul 102 alineatul (2) din Regulamentul UE 2021/2115.	Se acceptă. Articolul 102 a fost inserat în textul Legii
	62.)	De completat Legea cu prevederi exhaustive privind limitele de redistribuire a alocațiilor între tipurile de intervenții și cui este delegată decizia de redistribuire a alocațiilor FNDAMR între tipurile de intervenții.	Se acceptă. Art. 6 a fost completat.
	63.)	Articolul 108 din Regulamentul UE 2021/2115 Evaluarea nevoilor În Tabelul de concordanță se menționează că această prevedere se va regăsi în PSPA. Este necesar de inclus în proiectul de lege un articol nou sau cel puțin să se facă o trimitere că acestea se vor regăsi în PSPA.	Se acceptă. A se vedea art. 53, lit. b).
	64.)	Articolul 109 din Regulamentul UE 2021/2115 Strategia de intervenții În Tabelul de concordanță se menționează că aceasta se va regăsi în PSPA. Este necesar de inclus în proiectul de lege un articol nou sau cel puțin să se facă o trimitere că aceasta se va regăsi în PSPA.	Se acceptă. A se vedea art. 53, lit. c).
	65.)	Articolul 122 din Regulamentul UE 2021/2115 Ținta și planurile de finanțare	Nu este clară obiecția. Art. 122 din Regulamentul UE 2021/2115 prevede

		Prevederile generale ale acestui articol urmează să se regăsească în viitoarea lege, cu trimitere ca acestea sunt prezentate în PSPA. De completat Legea cu articole noi.	„Competențe delegate privind modificările planurilor strategice PAC”. Totodată, a se vedea art. 53, lit. c).
	66.)	Regulamentul UE prevede un capitol separat „CAPITOLUL III. Aprobarea și modificarea PSPA”, care nu se regăsește în proiectul de lege. Este oportun ca aceste reglementări să se regăsească în proiectul de lege.	Se acceptă parțial. Art. 60 a fost completat.
Consiliul Concurenței <i>nr. DJ-06/676-1470 din</i> <i>11.10.2024</i>		Proiectul legii stabilește tipurile de măsuri financiare și cadrul pentru finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole. Respectiv, ținem să menționăm că art. 5 alin. (1) lit. e), g) și h) din proiect propune acordarea unor măsuri de sprijin finanțate din Fondul Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural (FNDAMR), care ar putea prezenta semne de ajutor de stat reglementat de Legea nr. 139/2012 cu privire la ajutorul de stat. În acest scop, este necesară corelarea condițiilor de acordare, evidență, raportare și monitorizare a acestor măsuri pentru a asigura conformarea la normele materiale și procedurale ale Legii nr.139/2012 cu privire la ajutorul de stat și la actele normative ale Consiliului Concurenței din domeniul ajutorului de stat.	Se acceptă. În proces de elaborare și implementare a cadrului normativ secundar de punere în aplicare a proiectului de lege propus, se va ține cont de normele materiale și procedurale ale Legii nr.139/2012 cu privire la ajutorul de stat și la actele normative ale Consiliului Concurenței din domeniul ajutorului de stat.
		Totodată, Consiliul Concurenței consideră judicios corelarea art.65 din proiect cu prevederile Legii nr. 139/2012 cu privire la ajutorul de stat, întrucât această lege nu oferă o derogare absolută și universală pentru toate produsele agricole. Astfel, pentru a asigura compatibilitatea cadrului normativ național cu legislația Uniunii Europene și implicit cu Legea nr.139/2012, este imperios ca art.65 din proiect să asigure o derogare de la aplicarea Legii nr.139/2012 doar pentru produsele agricole prevăzute exhaustiv în anexa nr. 1 la Acordul privind agricultura, ratificat prin Legea nr. 218/2001 pentru aderarea Republicii Moldova la Organizația Mondială a Comerțului. Totodată, acest articol trebuie să stabilească clar și previzibil că măsurile de sprijin propuse	Se acceptă parțial. Art. 65 a fost ajustat și va avea următorul cuprins: „Legea ajutoarelor de stat nu se aplică în cazul sprijinului acordat pentru producția și comercializarea produselor agricole prevăzute în anexa nr. 1 la Acordul privind agricultura, ratificat prin Legea nr. 218/2001 pentru aderarea Republicii Moldova la Organizația Mondială a Comerțului.” Reieșind din considerentul că se specifică produsele agricole care nu cad sub incidența Legii cu privire la ajutorul de stat,

	<p>de proiect pentru restul produselor agricole care nu cad sub incidența derogării exprese a legii, trebuie acordate, implementate, asigurată evidența, raportate și monitorizate cu respectarea normelor procedurale și materiale stabilite de Legea nr. 139/2012 cu privire la ajutorul de stat și actele normative ale Consiliului Concurenței.</p>	<p>considerăm lipsa necesității de a specifica că pentru restul produselor agricole aceasta se aplică.</p>
	<p>În altă ordine de idei, Consiliul Concurenței nu susține propunerea de modificare a art.2 din Legea concurenței nr. 183/2012, prin care se propune o derogare absolută de la aplicarea regulilor de concurență privind acordurile, practicile și deciziile anticoncurențiale pentru domeniul produselor agricole.</p> <p>Din start, ținem să menționăm că Regulamentul (UE) 2021/2115 al Parlamentului European și al Consiliului din 2 decembrie 2021 care stabilește normele privind sprijinul pentru planurile strategice elaborate de statele membre în cadrul politicii agricole comune (planurile strategice PAC), și Regulamentul (UE) 2021/2116 al Parlamentului European și al Consiliului din 2 decembrie 2021 privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole comune, nu conțin o asemenea prevedere.</p> <p>Propunerea de modificare a art.2 din Legea concurenței nr. 183/2012 în redacția prezentată de autorul proiectului, contravine normelor stabilite de Regulamentul nr. 1308/2013 și poate genera riscul tolerării unor practici anticoncurențiale grave sau a unor încălcări ale legislației europene chiar și în contextul pieței unice europene.</p> <p>Or, orice modificare a legislației concurențiale care vizează exceptarea de la aplicarea regulilor concurenței pentru produsele agricole trebuie realizată doar în contextul și concomitent cu transpunerea completă a acquis-ului comunitar european în ceea ce privește funcționarea piețelor agricole, prevăzut de Regulamentul (UE) nr. 1308/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013.</p>	<p>Se acceptă. Alineatul (3) din art. 66 a fost exclus</p>

		Respectiv, este prematur să se acorde asemenea excepții de la aplicarea Legii concurenței nr. 183/2012, atât timp cât prevederile din Regulamentul nr. 1308/2013 care vizează regulile de concurență pentru piața produselor agricole, nu sunt complet transpuse în legislația națională.	
Cancelaria de Stat <i>nr.26-78-10763 din</i> <i>26.09.2024</i>		Lipsa de obiecții și propuneri	Se acceptă.
Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal <i>nr.04-01/2748</i> <i>din 26.09.2024</i>		La art. 62 alin. (2) din proiect, sintagma „Legii cu privire la datele cu caracter personal”, se va substitui cu sintagma „Legii privind protecția datelor cu caracter personal” în corespundere cu denumirea generică a actului normativ în vigoare. În rest, comunicăm lipsa obiecțiilor și propunerilor suplimentare.	Se acceptă.
Asociația vitivinicolă a regiunii geografice delimitate CODRU <i>nr. 50 din 23.09.2024</i>		Lipsa de obiecții și propuneri	Se acceptă.
Asociația procesatorilor de tutun „AP-TUTUN” <i>fără număr și dată</i>		Lipsa de obiecții și propuneri	Se acceptă.
Oficiul Național al Viei și Vinului <i>nr. 209/203 din</i> <i>24.09.2024</i>	1)	La art. 2, alin. (1), la noțiunea „exploatație” – sintagma „gestionate de un fermier” se substituie cu sintagma „gestionată de fermier” (= se aduce claritate);	Nu se acceptă. Este necesar de subliniat că exploatația este gestionată de „un” singur fermier, pentru a evita acordarea subvențiilor fermierilor care se prezintă independenți în fața AIPA, dar de facto acționează concertat și reprezintă prin definiție un singur fermier.
	2)	La art. 2, alin. (2) - de dat definiția/noțiunea sau de făcut trimitere la o altă sursă pentru: tipurile de intervenții, plata directă, plata în avans, gruparea fermierilor după mărime etc (se aduce claritate);	Se acceptă parțial. Art. 4 la noțiuni s-a inclus noțiunea de ”plată directă cuplată”. Noțiunea de „intervenție” se regăsește la noțiuni. Totodată, o Lege nu este un dicționar unde trebuie să se regăsească toate noțiunile.

			Întru implementarea proiectului de Lege se vor elabora ghiduri explicative.
	3)	La art. 3, alin (3) - sintagma „medie anuală a unui fermier” se substituie cu sintagma „medie anuală a fermierului” (= se aduce claritate);	Se acceptă.
	4)	La art. 4 – sintagma „finanțarea cheltuielile”, se substituie cu sintagma „finanțarea cheltuielilor” (= se aduce claritate);	Se acceptă.
	5)	La art. 33, alin. (3), litera a) – sintagma „vinul” se substituie cu sintagma „sectorul vitivinicol” (= se aduce claritate);	Se acceptă.
	6)	La art. 37, alin (1), după litera g) - de adăugat litera i) cu următorul conținut: „i) un sistem de identificare și înregistrare a parcelelor viticole”; (Argumentare: Este o cerință impusă de legislația în vigoare, care trebuie respectată);	Se acceptă. Identificarea parcelelor viticole se va efectua conform alin. (1) lit. b). Art. 36, alin. (3) menționează că, sistemul integrat este utilizat, de asemenea, pentru gestionarea și controlul condiționalității și pentru intervențiile din sectorul vitivinicol.
	7)	La art. 66, alin. 2), litera a) - sintagma „nu mai târziu de anul 2025” se substituie cu sintagma „nu mai târziu de anul 2026”. (Argumentare: La 24.09.2024, conform chestionării sectorului vitivinicol, sunt cel puțin 22 de entități economice, care au început proiecte investiționale în anul 2024, cum ar fi înființarea plantațiilor viticole, modernizarea vinăriilor, modernizarea infrastructurii. Sunt semnate contracte de achiziție și sunt achitate avansuri. Aceste investiții vor fi finalizate în anii 2025-2026; Aceste proiecte investiționale au fost începute și urmează a fi finalizate în condițiile stipulate în Legea 71/2023 și în HG 491/2023 = subvenționarea post-investițiilor. Urmare a acestui fapt, se solicită prelungirea aplicării Legii 71/2023, încă pentru doi ani, adică pentru anii 2025-2026).	Nu se acceptă. Proiectul prevede derogări inclusiv pentru proiectele inițiate în etape/avans/rate pentru care anul scadent este 2026.
Uniunea Viti-Vinicolă a Regiunii Geografice		Lipsa de obiecții și propuneri	Se acceptă.

<p>Delimitate „Valul lui Traian” <i>nr. 33 din 24.09.2024</i></p>			
<p>Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală LEADER <i>nr. 21 din 24.09.2024</i></p>		<p>Lipsa de obiecții și propuneri</p>	<p>Se acceptă.</p>
<p>Asociația Producătorilor și Exportatorilor de Fructe „Moldova Fruct” <i>nr. 41 din 30.09.2024</i></p>		<p>Prin prisma Notei de poziție înaintate prin scrisoarea nr. 23 din 19 iunie 2024, APEF Moldova Fruct comunică că își menține integral obiecțiile expuse anterior și consideră că promovarea acestui proiect de lege este inoportună și prematură, ținând cont de intrarea sa în vigoare din 1 ianuarie 2025, inclusiv derogările de la art. 67, alin. (2). Astfel, ne exprimăm profunda îngrijorare că această inițiativă legislativă va crea provocări administrative și financiare semnificative ca urmare a noilor reglementări impuse prin Programul strategic al politicii agricole (PSPA). Complexitatea proceselor de aprobare, monitorizare și evaluare, alături de sancțiunile pentru neconformitate, vor impune costuri suplimentare și riscuri mari fermierilor, care vor fi nevoiți să se conformeze unor standarde ridicate, de multe ori fără a dispune de resursele necesare.</p> <p>Constatăm că fermierii din Republica Moldova abia încep să devină familiarizați cu prevederile stipulate în Legea nr. 71/2023, iar o lege nouă, cu terminologie și prevederi confuze, cum prevede proiectul de lege prezentat spre examinare, va face și mai dificil procesul de accesare al suportului financiar acordat de stat și în final la pierderea încrederii fermierilor în politicile de subvenționare. Mai mult, promovarea unei noi legi fără a se ține cont de necesitățile strategice reale și rezultatele evaluării conformității cadrului legal, în afara proceselor de negociere a aderării la UE, comportă numeroase riscuri – eforturi inutile și o serie de bariere/dificultăți în procesul accesării subvențiilor. Analizând impactul în procesul de fundamentare și cauzele care au dus la apariția problemei expuse de autori, opinăm că, în spatele motivelor oficiale</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Prin proiectul de lege se propune transpunerea parțială a Regulamentului (UE) 2021/2115 și Regulamentului (UE) 2021/2116, ținându-se cont de contextul național. Totodată, prevederile care presupun sancționarea pentru nerespectarea condiționalităților în procesul de acordare a sprijinului financiar se propun a fi aplicate începând cu anul 2030. Astfel, fermierii vor avea timp pentru a se conforma rigorilor europene pentru a fi capabili să acceseze fonduri de preaderare (IPARD) și după aderare.</p>

invocate de Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, pentru elaborarea acestei inițiative legislative, par a exista politici neloiale și discriminatorii. Acestea includ complicarea accesului asupra fondurilor disponibile, utilizarea lacunelor legislative pentru a crea avantaje doar anumitor grupuri de fermieri și gestionarea ineficientă a subvențiilor.

De asemenea, ajustările cerute de UE sunt utilizate ca un pretext pentru întârzierea reformelor necesare în sectorul real, ceea ce ar putea exercita un control exagerat și ar crește povara asupra fermierilor mici și mijlocii, creând un mediu favorabil de dezvoltare doar anumitor categorii de producători și sectoare de intervenție.

Este incontestabil că Republica Moldova, nefiind membră a UE, nu poate fi eligibilă în cadrul FEGA (Fondul european de garantare agricolă) și Fondul European Agricol și pentru Dezvoltarea Rurală (FEADR). Prin urmare, asumarea prin lege a unor angajamente în avans, fără anumite garanții, va complica și mai mult activitatea fermierilor și a instituțiilor de stat. Mai mult, reiterăm lipsa unor exemple de țări care având deschise oficial negocierile cu UE au inițiat și implementat o inițiativă similară. Este elocvent exemplul celor 5 țări în curs de aderare la UE (Albania, Macedonia de Nord, Muntenegru, Serbia și Turcia) care începând cu anul 2007 au avut acces la fondurile IPARD în cadrul a 3 cicluri de programe de dezvoltare agricolă și rurală. Atât Programele SAPARD (2000-2006), cât și Programele IPARD (2007-2014, 2015-2021, 2021-2027), nu au avut ca sursă de finanțare fondurile FEGA și FEADR și nu au fost parte a PAC, fiind programe distincte și negociate separat pentru fiecare țară candidat.

Constatăm că proiectul de lege impune o serie de modificări și cerințe care ar putea afecta în mod disproporționat fermierii și producătorii de fructe din Republica Moldova. În special, cerințele administrative, complexitatea accesării finanțării din FNDAMR și implementarea derogărilor în cazuri de urgență pot pune

		presiune pe fermieri, îngreunându-le activitatea economică și, mai ales planurile investiționale.	
	1)	<p>Cele mai importante bariere care vor fi impuse fermierilor în cazul adoptării proiectului de lege în varianta actuală:</p> <p>1)Capitolul I DOMENIU DE REGLEMENTARE, DEFINIȚII ȘI DEROGĂRI</p> <p>Articolul 1 - Obiect și domeniu de reglementare</p> <p>Acest articol clarifică domeniul de reglementare al legii, inclusiv cadrul instituțional al Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural (FNDAMR) și tipurile de intervenții. Deși articolul nu impune bariere directe pentru fermieri, el stabilește cadrul instituțional pentru finanțarea și monitorizarea activităților agricole. Astfel, orice întârziere în inițierea, clarificarea sau implementarea acestui cadru poate afecta accesul fermierilor la resursele financiare disponibile și crește costurile administrative.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Proiectul de lege prevede la art. 66 dispoziții tranzitorii care permit fermierilor planificarea activităților și previzibilitatea subvenționării investițiilor inițiate în anul 2024 și finalizate în anul 2025.</p>
	2)	<p>Articolul 2 – Definiții</p> <p>Legea introduce definiții stricte pentru termeni precum „fermier”, „exploatație” și „intervenție”. Aceste definiții pot exclude anumite categorii de producători mici sau informali care nu îndeplinesc criteriile precise, limitându-le accesul la sprijin și tergiversându-le activitatea de creștere și dezvoltare. Totodată, solicităm redacția termenilor „sume forfetare” și „finanțări forfetare” deoarece definițiile propuse, în varianta actuală, sunt interpretabile. Menționăm că, conform reglementărilor UE suma forfetară reprezintă o plată sau alocare financiară fixă, predeterminată, stabilită în avans pentru o activitate, un proiect sau o operațiune specifică, fără a fi necesară justificarea detaliată a cheltuielilor reale efectuate. Aceasta este utilizată ca metodă de simplificare a costurilor în gestionarea financiară, în special în contextul fondurilor europene și al contractelor, cu scopul de a reduce sarcina administrativă și de a se concentra mai mult pe rezultate decât pe justificarea detaliată a fiecărei cheltuieli.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Art. 2 care a devenit art. 4 prevede clar cine sunt „fermierii”, ce înseamnă o „exploatație”, iar noțiunea de intervenție a fost ajustată și va avea următorul conținut: <i>„instrument de sprijin însoțit de un set de condiții de eligibilitate specificate în PSPA în baza unui tip de intervenție prevăzut în prezenta lege”</i>.</p> <p>Totodată, art. 2 prevede noțiunea de „beneficiar” - în legătură cu tipurile de intervenții pentru dezvoltarea rurală menționate la articolul 22.</p> <p>Menționăm, că producătorii informali nu sunt eligibili, doar fermierii/producătorii care desfășoară activitate agricolă și sunt înregistrați conform cadrului normativ național vor fi pasibili pentru a primi sprijin financiar.</p>

	<p>3) Articolul 3 - Derogări în circumstanțe justificate și excepționale</p> <p>Acest articol permite derogări în cazuri excepționale, cum ar fi catastrofe naturale, epidemii sau distrugerea accidentală a resurselor agricole. Aceste prevederi sunt importante, dar fermierii vor trebui să dovedească în mod convingător aceste circumstanțe, ceea ce ar putea implica procese birocratice suplimentare în momentele de criză. Mai mult, nu este clar în care act normativ va fi stabilit procesul de constatare a circumstanțelor excepționale, de către reprezentanții APL-urilor, și nici pachetul de documente necesar pentru a certifica evenimentele nefavorabile înregistrate. Totodată, definiția expusă la art. 3, alin. (3) și pragul impus de 30%, luând ca bază de calcul producția medie anuală a unui fermier dat în perioada de trei ani anterioară sau într-o perioadă medie de trei ani bazată pe o perioadă de cinci ani anterioară, excluzând valorile minime și maxime poate să nu fie reprezentativ pentru toți fermierii. De exemplu, fermierii mici sau cei care se confruntă deja cu fluctuații naturale, cum ar fi variabilitatea genetică, modificarea ecosistemelor locale sau schemei de îngrijire a plantațiilor pot fi dezavantajați, deoarece orice pierdere mai mică de 30% nu ar fi considerată suficient de gravă pentru a beneficia de ajutor sau despăgubiri. În plus, producătorii care se specializează în culturi cu sensibilitate mare la schimbările climatice ar putea fi mai expuși riscurilor, chiar dacă pierderile nu ating acest prag. Utilizarea unei perioade de referință de trei ani poate favoriza producătorii care au avut recolte stabile, dar poate fi dezavantajoasă pentru cei care au avut ani fluctuanți sau afectări severe în trecutul recent. De asemenea, excluderea valorilor minime și maxime poate ignora extremele, care de fapt pot reflecta mai bine realitatea schimbărilor climatice. Definiția enumeră doar câteva fenomene, dar exclude alte evenimente meteorologice relevante care afectează agricultura, cum ar fi inundațiile, furtunile sau înghețurile tardive de primăvară și timpurii de toamnă. Aceste limitări pot crea o situație de</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Orice calamitate sau situație excepțională urmează a fi dovedită prin documente justificative emise de instituțiile/organizațiile responsabile de constatarea acestora.</p>
--	---	--

		discriminare indirectă față de fermierii care nu se încadrează în acești parametri rigizi și care ar putea fi neglijați. Producătorii mici, cei din regiunile mai vulnerabile sau cei care se ocupă de culturi sensibile ar putea fi afectați disproporționat, fiind privați de sprijinul imperios de care au nevoie.	
	4)	Capitolul II FONDUL NAȚIONAL DE DEZVOLTARE A AGRICULTURII ȘI MEDIULUI RURAL Articolul 4 - Finanțarea din FNDAMR Finanțarea cheltuielilor agricole din FNDAMR, inclusiv contribuțiile financiare la măsuri de sprijinire a piețelor agricole, este importantă pentru fermieri. Cu toate acestea, faptul că aceste cheltuieli nu pot face obiectul altor forme de finanțare publică decât cele din surse externe, poate limita flexibilitatea fermierilor în accesarea de fonduri pentru situațiile excepționale, în lipsa unui mecanism clar stabilit pentru acestea.	Nu se acceptă. În situații excepționale Guvernul poate adopta hotărâri ad-hoc privind aplicarea unor măsuri de urgență, care vor suportate din FNDAMR. A se vedea articolul 29 din proiectul de Lege.
	5)	Articolul 5 - Cheltuielile din FNDAMR Acest articol specifică ce cheltuielile pot fi acoperite din FNDAMR, inclusiv pentru intervenții în piețele agricole și promovarea produselor agricole. Deși este pozitiv că măsurile de sprijin pentru piețele agricole și promovarea acestora sunt finanțate, procedurile pentru accesarea acestor fonduri pot fi incerte pentru producătorii și exportatorii de fructe care operează în regim de concurență ridicată. De exemplu, măsurile de promovare pe piețele externe nu sunt stabilite expres, ceea ce ar putea reduce capacitatea exportatorilor de fructe de a-și extinde piața.	Nu se acceptă. Toate intervențiile vor fi descrise în PSPA, inclusiv condițiile specifice, activitățile/cheltuielile eligibile și plafoanele minim/maxim de acordare a sprijinului financiar.
	6)	Articolul 6 - Asistența tehnică și cheltuieli suplimentare Se prevede finanțarea pentru asistență tehnică și alte cheltuieli administrative. Finanțarea acestor activități din FNDAMR ar putea reduce fondurile disponibile pentru sprijinul direct al producătorilor agricoli pentru domeniile stringente.	Se acceptă. Art. 6 a fost exclus.
	6)	7) Articolul 7 - Disciplina financiară Se introduce o rată de ajustare pentru plățile directe, ceea ce poate crea incertitudini financiare pentru fermieri.	Se acceptă. Art. 7 a fost exclus.

	<p>Dacă plafonul anual al plăților este depășit, fermierii primesc sume reduse sau întârziate, afectând astfel planificarea bugetară și operațiunile zilnice ale acestora. Acest fapt afectează producătorii de fructe care au nevoie de un flux constant de capital pentru a menține afacerea funcțională. Aplicarea ratei de ajustare pentru plățile ce depășesc 50.000 lei poate duce la o reducere semnificativă a sprijinului financiar pentru fermierii medii și mari iar aceștia ar putea fi descurajați să facă investiții, știind că sprijinul financiar peste plafon poate fi redus. Mai mult, modificarea ratei de ajustare anual, va face dificilă planificarea pe termen lung pentru fermieri. De asemenea nu este clar cum va fi cuantificat depășirea plafonul în cazul datoriilor trecătoare ale FNDAMR față de fermieri. Spre exemplu, la sondarea recentă a membrilor APEF Moldova Fruct s-a stabilit că peste 40% din aceștia nu și-au primit subvenția pentru dosarele depuse în perioada 2022-2023. Astfel, se propune stabilirea unei rate de ajustare transparentă, cu consultarea prealabilă a reprezentanților fermierilor înainte de impunere. De asemenea, propunem un mecanism de compensare pentru fermierii afectați de ajustări neprevăzute.</p>	
8)	<p>Articolul 8 - Eligibilitatea cheltuielilor</p> <p>Articolul impune criterii stricte de eligibilitate care pot exclude mulți fermieri din accesarea sprijinului. Fermierii care au făcut deja investiții sau care trebuie să acționeze rapid pentru a răspunde cererii pieței pot fi dezavantajați, neputând accesa finanțarea pentru cheltuieli necesare. Considerăm că această regulă strictă poate descuraja inițiativele investiționale ale fermierilor. Mai mult, Guvernul are autoritatea de a stabili ce cheltuieli sunt considerate eligibile pentru sprijin financiar, ceea ce poate duce la o lipsă de transparență și predictibilitate pentru fermieri. Această incertitudine poate descuraja investițiile, deoarece producătorii nu pot anticipa care cheltuieli vor fi acoperite. Alineatul (3) pct. a) stipulează că operațiunile finalizate înainte de depunerea cererii de sprijin nu sunt eligibile. Aceasta înseamnă că fermierii care finalizează proiecte sau achiziții necesare înainte de</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Prin noua politică agricolă de finanțare investițiile/lucrările efectuate nu se vor finanța. Astfel, subvenții postinvestiție nu vor mai fi acordate. De asemenea, politicile sunt concepute pentru soluționarea unor probleme pe termen lung, dar nu pentru satisfacerea unor „nevoi urgente de resurse”. Pentru astfel de nevoi, fermierii urmează să apeleze instituțiile bancare și non-bancare.</p>

		<p>a solicita ajutoare vor fi excluși de la sprijinul financiar, punându-i într-o situație dificilă, mai ales în cazul în care au nevoie urgentă de resurse. Alineatul (3) litera b) interzice cheltuielile efectuate de persoane afiliate beneficiarului. Aceasta poate restricționa sever capacitatea fermierilor de a colabora cu parteneri sau furnizori locali, reducând astfel opțiunile disponibile pentru achiziționarea de bunuri și servicii necesare. Asigurarea acestui lucru în practică poate fi o provocare, mai ales în contextul unei țări cu un teritoriu restrâns așa ca Republica Moldova. Se propune revizuirea criteriilor de eligibilitate pentru a permite sprijinul retroactiv în cazul investițiilor efectuate anterior depunerii cererii, cu condiția ca acestea să fie conforme cu obiectivele legii. Considerăm că aceste reguli stricte pot descuraja inițiativele investiționale ale fermierilor.</p>	
	9)	<p>Articolul 9 - Eligibilitatea cheltuielilor efectuate de Agenția de Plăți Cheltuielile finanțate din FNDAMR trebuie să respecte normele aplicabile și să corespundă unei realizări raportate. Complexitatea conformității va fi o povară suplimentară pentru fermieri, în special pentru cei mici, care pot avea dificultăți în îndeplinirea tuturor cerințelor administrative.</p>	<p>Nu este clară obiecția. Or, și în prezent subvenția se acordă dacă subiectul subvenționării respectă condiții generale și specifice de subvenționare.</p>
	10)	<p>Capitolul III COORDONARE ȘI GVERNANȚĂ Articolul 10 - Acreditarea Agenției de Plăți Acreditarea Agenției de Plăți, însoțită de criterii stricte pentru controlul financiar și gestiunea cheltuielilor agricole, poate îngreuna accesul fermierilor la subvenții dacă procedurile de acreditare și verificare vor dura în timp. Aceasta ar putea întârzia sau complica procesul de obținere a sprijinului financiar pentru producători în termen util.</p>	<p>Nu se acceptă. Art. 67 „Intrarea în vigoare”, prevede că „articolul 9 în partea ce ține de acreditarea Agenției de plăți, articolul 10, vor intra în vigoare la 1 ianuarie 2027”. Astfel, autorul a prevăzut timp pentru transpunerea cadrului normativ UE referitor la acreditarea Agenției de plăți și inițierea procesului de acreditare a acesteia. O Agenție de plăți neconformă cadrului normativ UE nu va avea posibilitatea de a gestiona fondurile de preaderare.</p>
	11)	<p>Articolul 11 - Agenția de Plăți</p>	<p>Nu se acceptă.</p>

		<p>Agenția de Plăți are responsabilități majore în gestionarea și controlul cheltuielilor, dar delegarea unor sarcini către alte instituții, exceptând plățile, poate adăuga niveluri suplimentare de complexitate. Fermierii, în special cei mici, ar putea întâmpina dificultăți în navigarea acestor structuri descentralizate pentru a accesa fonduri, ceea ce ar putea întârzia plățile sau limita transparența în procesul de aprobare.</p>	<p>Conform practicii UE, Agențiile de plăți pot delega unele sarcini către alte instituții, cum ar fi verificarea în teritoriu a investițiilor în sectorul zootehnic de către oficiile ANSA, alte domenii. Așa se va economisi în angajarea suplimentară a unităților în cadrul Direcțiilor teritoriale și centrale ale Agenției de plăți și totodată verificările se vor efectua într-un termen mai restrâns.</p>
	12)	<p>Articolul 12 - Organismul de certificare Solicităm specificarea tipului de audit de conformitate care va fi efectuat, deoarece titlul articolului presupune auditul de certificare, însă criteriile pentru eliberarea avizului corespund cu auditul extern, efectuat pentru stabilirea situațiilor financiare la băncile comerciale și proiectele cu finanțare externă. Concomitent, presupunem că organismul de certificare care se intenționează a fi selectat va fi de nivel internațional, fiindcă pe piața din Republica Moldova nu există multe entități publice și/sau private cu profil de audit care efectuează certificarea instituțiilor publice în temeiul standardelor de audit internaționale. Excepție pentru domeniul privat ar fi cele din Big Four (respectiv reprezentanțele locale ale Deloitte, PricewaterhouseCoopers (PwC), Ernst & Young (EY), KPMG (Klynveld Peat Marwick Goerdeler)). Articolul din lege nu menționează dacă rezultatele auditului vor fi făcute publice, ceea ce limitează transparența procesului. Nu este specificat un mecanism clar pentru contestarea selecției organismului de certificare sau a rezultatelor auditului și nu se menționează dacă există o politică de rotație a auditorilor pentru a preveni familiaritatea excesivă. Considerăm oportună indicarea sursei de acoperire financiară a contractului de audit (încheiat pentru minimum 3 ani), a criteriilor minime de eligibilitate pentru organismul decertificare, a modului de transparentizare a procesului de achiziție, a bazei legale aplicabile, precum și a componenței numerice și instituționale a comisiei de selecție.</p>	<p>Se acceptă parțial. Prevederile articolului 12 vor intra în vigoare odată articolul 10 (acreditarea AIPA).</p>

	13)	<p>Articolul 13 - Autoritatea de Management</p> <p>Autoritatea de Management este responsabilă pentru gestionarea și punerea în aplicare a Programului strategic al politicii agricole (PSPA), inclusiv prin instituirea unor sisteme electronice complexe pentru gestionarea datelor și monitorizarea performanțelor. Fermierii, în special cei care nu au acces la tehnologie sau nu au cunoștințe digitale avansate, pot fi dezavantajați în procesul de aplicare și monitorizare a fondurilor, ceea ce ar putea complica accesul lor la sprijinul oferit de către stat.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Sistemul despre care se menționează la alin. (1) lit. b) este destinat autorității de management care înregistrează și păstrează informațiile esențiale privind punerea în aplicare a PSPA necesare pentru monitorizare și evaluare, în special a progreselor în atingerea obiectivelor și indicatorilor. Acest sistem nu este destinat fermierilor.</p>
	14)	<p>Articolul 14 - Comitetul de monitorizare</p> <p>Deși acest comitet include reprezentanți ai sectorului agricol, complexitatea și diversitatea intereselor reprezentate pot tergiversa sau dezechilibra procesele decizionale. Producători de fructe pot întâmpina dificultăți în obținerea sprijinului prompt și adecvat dacă nevoile lor nu vor fi luate în considerare obiectiv și echitabil.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Comitetul de monitorizare nu participă la luarea deciziilor pe proiecte. Rolul acestuia este de a monitoriza punerea în aplicare a PSPA, unde va avea posibilitatea de a participa la identificarea domeniilor prioritare, repartizarea mijloacelor financiare pe intervenții, examinarea rapoartelor de punere în aplicare a PSPA, alte aspecte organizaționale.</p>
	15)	<p>Capitolul IV PRINCIPII GENERALE ȘI CONDIȚIONALITĂȚI</p> <p>Articolul 15 - Abordarea strategică</p> <p>Se menționează că intervențiile sunt bazate pe o evaluare a nevoilor, dar nu este clar cine efectuează această evaluare, periodicitatea revizuirilor și cât de bine reflectă abordarea strategică a statului realitățile din teren ale producătorilor agricoli.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Capitolul IX prevede aspecte ce țin de PSPA, astfel art. 53 alin. (1) lit. a) prevede că PSPA conține în special secțiuni privind „a) evaluarea nevoilor”.</p>
	16)	<p>Articolul 16 - Principii generale</p> <p>Intervențiile sunt stabilite pe criterii obiective și nediscriminatorii, însă compatibilitatea cu piața internă și evitarea distorsionării concurenței va introduce reguli mult prea rigide pentru accesarea sprijinului acordat fermierilor. Micii fermieri și producătorii de fructe care operează la scară redusă ar putea avea dificultăți de conformitate, ceea ce ar complica accesul lor la finanțare.</p>	<p>Nu este clară obiecția. Norma constituie un principiu de elaborare a intervențiilor, aceasta nu are aplicabilitate directă asupra fermierului.</p>
	17)	<p>Articolul 17 - Condiționalitatea legată de plățile directe și anuale</p>	<p>Nu se acceptă, întrucât potrivit articolului 2 din proiectul de lege stabilește că unul din</p>

		<p>Fermierii riscă sancțiuni administrative dacă nu îndeplinesc cerințele legale în domenii vaste (climă, mediu, sănătate publică, bunăstarea animalelor, condiții de muncă), ceea ce poate necesita investiții semnificative și schimbări în practicile agricole. Conformarea cu aceste obligații suplimentare va implica costuri adiționale pentru fermieri (de exemplu, pentru echipamente noi, practici agricole modificate, consultanță specializată). Aceștia vor trebui să gestioneze mai multă documentație și să se supună unor inspecții mai frecvente pentru a demonstra conformitatea. Obligația de a menține bune condiții pentru toate suprafețele agricole, inclusiv cele neutilizate poate reprezenta o povară financiară și de timp pentru fermieri, în special pentru terenurile marginale sau cu bonitate scăzută. Totodată, nu este clar cine va evalua caracteristicile specifice ale suprafețelor la stabilirea standardelor minime. Menționăm că cerințele de mediu și cele de productivitate agricolă pot intra uneori în conflict și vor pune fermierii în situații dificile de decizie.</p>	<p>obiectivele generale constituie sprijinirea și consolidarea protecției mediului, inclusiv a biodiversității, și a acțiunilor în domeniul climei și contribuirea la îndeplinirea obiectivelor în materie de mediu și de climă a Republicii Moldova, inclusiv a angajamentelor sale în temeiul Acordului de la Paris.</p>
	18)	<p>Articolul 18 - Servicii de consiliere agricolă Articolul prevede o gamă largă de domenii de consiliere (economic, mediu, social, tehnologic, științific), ceea ce poate fi copleșitor pentru fermieri. Nu este clar dacă aceste servicii vor fi contra cost, sursa de finanțare și/sau co-finanțare și care este autoritatea centrală care va gestiona toate obligativitățile specificate în articol. Deși se menționează că consilierea trebuie să fie imparțială și fără conflicte de interes asigurarea acestui lucru în practică poate fi o provocare, mai ales în contextul unei țări cu un teritoriu restrâns așa ca Republica Moldova. Totodată, atragem atenția asupra numărului insuficient de consultanți disponibili în țară, cu pregătire corespunzătoare pentru elaborarea proiectelor investiționale, și a faptului că proiectul de lege nu prevede o perioadă de tranziție și o școlarizare prealabilă a unui număr adecvat de consultanți, care vor oferi asistență fermierilor.</p>	<p>Nu se acceptă. Informația detaliată cu privire la implementarea Serviciilor de consiliere agricolă, cerințele obligatorii pentru serviciile de consiliere și autoritățile care vor asigura implementarea acestor servicii va fi prezentată în PSPS. În PSPA se preconizează stabilirea unor intervenții prin care se va susține asigurarea fermierilor cu servicii de consiliere agricolă. Implementarea acestor intervenții va fi asigurată de Camerele agricole de comun cu Centrul de Consiliere Agricolă și Rurală. La fel în PSPA, vor fi prevăzute și intervenții care vizează dezvoltarea capacităților consilierilor agricoli. Organizarea și implementarea cursurilor de formare a consilierilor agricoli va fi</p>

			atribuită Centrului de Consiliere Agricolă și Rurală.
	19)	<p>Capitolul V TIPURI DE INTERVENȚII</p> <p>Articolul 19 - Tipuri de intervenții sub formă de plăți directe</p> <p>Intervențiile pot fi decuplate sau cuplate, cu condiții specifice stabilite în Programul strategic al politicii agricole (PSPA). Complexitatea schemelor de plată poate crea confuzie printre fermieri, îngreunând planificarea și gestionarea eficientă a resurselor.</p>	Nu este clară obiecția. Nu poate fi reținută afirmația cu privire la „crearea confuziei” pentru fermieri, atât timp cât acestea intervenții încă nu au fost concepute și care potrivit proiectului de Lege urmează a fi consultate cu reprezentanții lor.
	20)	<p>Articolul 20 - Tipuri de intervenții sectoriale</p> <p>Solicităm separarea sectorului fructelor de cel al legumelor. Chiar dacă în cadrul politicilor agricole ale UE, multe măsuri și reglementări se aplică în mod similar atât fructelor, cât și legumelor (de exemplu organizațiile de producători, standardele de comercializare), în rapoartele statistice și de progres, datele pentru fructe și legume sunt prezentate separat, pentru a oferi o imagine mai clară a tendințelor specifice.</p>	Nu se acceptă. Așa cum se menționează în obiecție în cadrul politicilor agricole ale UE, intervențiile și reglementările se aplică în mod similar atât fructelor cât și legumelor.
	21)	<p>Articolul 21 - Tipuri de intervenții obligatorii și opționale</p> <p>Intervențiile pentru sectorul fructelor și legumelor sunt obligatorii doar dacă există organizații de producători recunoscute conform legislației. Considerăm că această sintagmă este discriminatorie în raport cu lipsa acestei condiționalități pentru intervențiile din cadrul sectorului apicol și sectorului vitivinicol. Astfel, solicităm excluderea expresiei „dacă există organizații de producători în acest sector recunoscute în conformitate cu legislația”. Totodată, rugăm ajustarea corespunzătoare a articolului în corespundere cu solicitarea de la pct. 20, respectiv înlocuirea expresiei „sectorul fructelor și legumelor” cu „sectorul fructelor și sectorul legumelor” și după caz pe tot parcursul textului legii.</p>	Se acceptă. Art. 21 a fost exclus.
	22)	<p>Articolul 22 - Tipuri de intervenții pentru dezvoltarea rurală</p> <p>Intervențiile includ angajamente legate de mediu și climă, investiții și instalarea tinerilor și noilor fermieri în mediul rural. Nu este clar din lege dacă agroturismul se încadrează în una din categoriile de intervenție pentru</p>	Se acceptă parțial, lit. d) a fost divizată, iar la pct. 3.1 din Nota de fundamentare sunt menționate intervențiile orientative pentru dezvoltarea rurală unde este menționată

		dezvoltarea rurală. Totodată ar fi indicat să delimitați pentru claritate pct. d) „investiții în irigații, investiții, investiții în produse agroalimentare cu valoare adăugată”, fie să schimbați redacția acestuia pentru a evita confuziile asupra investițiilor eligibile și neeligibile. Concomitent, solicităm definirea termenilor enumerați la pct. d) în cadrul Art. 2 al proiectului.	intervenția „Sprijin pentru investiții în domeniul agroturismului”.
	23)	Articolul 23 - Forme de sprijin în cadrul PSPA Sprijinul se acordă sub diverse forme, precum rambursarea costurilor eligibile, costuri unitare, sume forfetare și finanțare la rate forfetare. Navigarea prin aceste mecanisme complexe și incertitudinea asupra clauzelor PSPA poate fi dificilă pentru fermieri, necesitând înțelegerea și conformarea cu diferite cerințe administrative adiționale.	Nu este clară obiecția. Norma va prinde contur prin intervențiile concepute în care se va indica forma de sprijin pentru intervenția respectivă.
	24)	Capitolul VI DISPOZIȚII FINANCIARE Articolul 24 - Alocări financiare indicative Alocările financiare pentru intervențiile în agricultură nu sunt fixe, ci indicative. Aceasta poate crea incertitudine pentru fermieri și exportatori, care depind de planificarea exactă a resurselor pentru a-și continua activitatea. Totodată, solicităm clarificări asupra art. 24, alin. d) și dacă sectorul de fructe și sectorul de legume se regăsesc în cadrul acestuia sau veți include puncte separate pentru delimitarea sectoarelor de intervenție așa ca în redacția art. 20. În acest caz, solicităm delimitarea sectoarelor de fructe și legume cu includerea redacției solicitate la pct. 20) al prezentului aviz.	Concretizare. Mijloacele financiare destinate tipurilor de intervenții sectoriale pot fi direcționate către intervenții în alte sectoare, dar nu pentru plăți directe sau dezvoltare rurală. Alocările financiare sunt indicative întrucât reprezintă nivelul <i>planificat</i> al plăților pentru intervenții. Deci, la momentul fixării lor, nu se știi cu certitudine care va fi interesul fermierilor pentru această intervenție, aceasta doar se estimează.
	25)	Articolul 25 - Costuri administrative și de personal Articolul prevede că FNDR nu suportă costuri administrative și de personal, cu excepția anumitor cazuri (ex. funcționarea grupurilor LEADER, organizațiilor de producători, Camerelor Agricole, ONVV). Observăm că din redacția articolului lipsește Oficiul Horticola chiar dacă Legea Horticulturii prevede crearea acestei instituții.	Nu se acceptă. La moment nu poate fi inclus, deoarece Oficiul Horticola nu este instituit.
	26)	Articolul 26 - Plățile către beneficiari Acest articol reglementează modalitatea de plată către fermieri, inclusiv plata avansurilor. Avansurile de până la	Nu se acceptă. Alin. (3) al art. 26 specifică că „PSPA prevede condiții specifice pentru plata

		50% sunt posibile doar în anumite condiții, astfel nu este clar ce condiții specifice va include PSPA pentru plata acestora.	avansurilor, în vederea asigurării unei plăți coerente și nediscriminatorii a acestora.”.
	27)	Articolul 27 - Măsuri privind informarea Fermierii trebuie să fie informați despre politicile agricole și schimbările legate de acestea, iar campaniile de informare vor fi finanțate de FNDAMR. Totuși, acest articol nu specifică periodicitatea campaniilor de informare organizate și ce % maxim din FNDAMR va fi alocat pentru creșterea vizibilității și sensibilizarea publicului.	Nu se acceptă, art. 6 a fost exclus.
	28)	Articolul 28 - Dispoziții specifice pentru FNDAMR Dispozițiile legate de recuperarea fondurilor pentru nereguli pot descuraja fermierii să acceseze finanțarea din cauza temerii de sancțiuni ulterioare. În plus, recuperările sunt gestionate strict de Agenția de plăți și nu este clară relația dintre bugetul de stat și veniturile alocate.	Nu se acceptă. Orice încălcare a unei dispoziții de drept sau a unui act normativ, ca urmare a unei acțiuni sau omisiuni care poate sau ar putea prejudicia bugetul FNDAMR prin cheltuieli nejustificate sau utilizare contrar destinației, se descurajează prin aplicarea de sancțiuni și anume prin recuperarea mijloacelor financiare. Această practică este pe larg aplicată în UE. La moment în RM se aplică Lista de interdicție a subiecților subvenționării ținută de Agenție, ce cuprinde informații despre subiecții subvenționării care, în procedura de acordare a subvenției, au săvârșit contravenții sau infracțiuni constatate printr-o hotărâre definitivă și irevocabilă a instanței de judecată sau care au contribuit la emiterea unui act administrativ favorabil ilegal sau la încheierea unui contract administrativ de subvenționare ilegal. Beneficiarul inclus în această listă nu mai are dreptul de a beneficia de subvenții.
	29)	Articolul 29 - Măsuri pentru rezolvarea unor probleme specifice	Se acceptă parțial Abrevierea „PSAR” a fost ajustată în „PSPA”.

		Acest articol permite Guvernului să adopte măsuri urgente pentru a rezolva probleme neprevăzute. Cu toate acestea, nu este clară abrevierea PSAR din articol precum și dacă aceste măsuri de urgență presupun circumstanțele excepționale și înlăturarea consecințelor calamităților naturale sau și alte situații.	În circumstanțe excepționale, Guvernul poate adopta hotărâri privind aplicarea unor măsuri de urgență.
	30)	<p>Capitolul VII PROCEDURA DE DEPUNERE ȘI EXAMINARE A CERERII DE ACORDARE A SPRIJINULUI</p> <p>Articolul 30 - Termenul de depunere și examinare a cererii de sprijin</p> <p>Termenul în care o procedură administrativă trebuie finalizată este de 30-90 de zile. În context, nu este clar ce presupune această procedură administrativă și în care cazuri se aplică termenul restrâns de 30 de zile.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Art. 30 alin. (2) prevede că „(2) Durata apelului este de cel mult 90 de zile, dar nu mai puțin de 30 de zile. În cazul nevalorificării mijloacelor financiare distribuite pe intervenții, autoritatea de management poate lansa un nou apel.”, iar referitor la perioada în care se examinează cererea, alin. (5) prevede că „(5) Termenul în care o procedură administrativă trebuie finalizată este de 90 de zile.”. Noțiunea de „procedură administrativă” este definită de Codul administrativ.</p>
	31)	<p>Articolul 31 - Examinarea cererii de acordare a sprijinului</p> <p>Depunerea cererilor "în mod prioritar în format electronic", ceea ce poate fi o provocare pentru fermierii din zone rurale. Acest aspect poate afecta micii producători de fructe care nu au infrastructura digitală necesară sau cunoștințe digitale limitate.</p> <p>Conform alineatului (6), doar cererile complete depuse până la finalul apelului vor fi luate în considerare. În cazul fermierilor și producătorilor de fructe, care trebuie să colecteze numeroase documente administrative, acest lucru poate duce la dificultăți în completarea cererilor în timp util, mai ales în plin sezon de recoltare. Astfel, solicităm păstrarea posibilității depunerii dosarului atât fizic cât și online, fără prioritizarea formatului electronic.</p>	<p>Se acceptă.</p> <p>Art. 31 nu limitează depunerea cererilor pe suport de hârtie, dar specifică depunerea prioritară în format electronic. Această prevedere nu influențează la evaluarea dosarelor, dar diminuează cheltuielile solicitanților la depunerea cererilor.</p> <p>A se vedea alin. (1) care prevede „(1) Cererea de finanțare se depune în mod prioritar în format electronic, prin intermediul mijloacelor electronice, sau pe suport de hârtie, la:</p> <p>a) sediul subdiviziunii teritoriale a Agenției de plăți, de către fermier în raza teritorială a căreia se află exploatarea agricolă;</p> <p>b) sediul central al Agenției de plăți, de către grupurile de acțiune locală în cazul intervenției LEADER.”.</p>

			Totodată, specificăm faptul că art. 31 nu are alin. (6).
	32)	<p>Capitolul VIII SISTEME DE CONTROL ȘI SANCTIUNI Secțiunea 1; Norme generale</p> <p>Articolul 32 - Protejarea intereselor financiare și sisteme de control</p> <p>Acest articol, deși are ca scop protejarea intereselor financiare și prevenirea fraudelor, ar putea defavoriza fermierii. Controalele extensive, inclusiv la fața locului, sunt o povară administrativă pentru fermieri iar "sanctiunile efective, proporționale și cu efect de descurajare", pot fi interpretate și aplicate în mod excesiv și abuzator de autorități. Recuperarea plăților necuvenite plus dobânzi, va pune presiune financiară semnificativă asupra fermierilor, în cazul unor erori neintenționate, iar corectarea acestora doar în anumite condiții, vor dezavantaja fermierii care le descoperă târziu. Lipsa unor criterii clare pentru aplicarea sancțiunilor ar putea duce la tratament inegal între diferiți fermieri iar complexitatea și severitatea potențială a măsurilor ar putea crea stres și incertitudine în rândul fermierilor.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Statul este obligat să asigure protecția eficientă a intereselor financiare prin gestionarea corectă și legală a FNDAMR aplicând criteriile de eligibilitate a cheltuielilor prevăzute la art. 9. Iar beneficiarii sunt obligați să respecte criteriile de eligibilitate și condițiile în care au primit sprijin financiar. Astfel, proiectul prevede la alin. (4) că sancțiunile vor fi aplicate proporțional și adaptate în funcție de gravitatea, amploarea, persistența sau caracterul repetitiv ale neconformității constatate, prevederi ce sunt reglementate și de Codul administrativ al RM.</p>
	33)	<p>Articolul 33 - Norme referitoare la controalele care trebuie efectuate</p> <p>Acest articol introduce un sistem strict de control asupra operațiunilor agricole, având un accent deosebit pe zonele cu risc ridicat de eroare. Selectarea eșantionului pentru control trebuie să includă o parte aleatorie, dar și o parte bazată pe analiza riscurilor. Fermierii ar putea avea dificultăți în a se conforma standardelor stricte de documentare și control, mai ales dacă nu au capacități avansate de gestionare devenind astfel ținta controalelor frecvente, crescând riscul de penalizări administrative.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>În scopul gestionării eficiente și legale a mijloacelor FNDAMR, controalele sunt efectuate conform unui eșantion stabilit, pe baza selectării aleatorii și pe baza analizei riscurilor.</p> <p>La moment, conform art. 26 alin. (3) din Lege nr. 71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural la fel cererile de subvenționare cu grad de risc sporit se supun verificării în conformitate cu metodologia de verificare a cererilor de subvenționare în baza analizei riscurilor, prevăzută la art. 14 alin. (1) lit. i).</p>
	34)	Articolul 34 - Clauza de eludare	Nu se acceptă.

		<p>Această prevedere stipulează că niciun avantaj nu poate fi acordat dacă se constată că anumite condiții necesare obținerii acestuia au fost create în mod artificial. În practică, aceasta ar cauza confuzie suplimentară pentru fermieri, deoarece evaluarea artificialității condițiilor poate fi subiectivă. Producătorii care nu dispun de resurse legale pentru a contesta deciziile, ar putea să fie privați de anumite fonduri sau sprijin. În acest sens, solicităm definirea termenului „eludare” în cadrul Art. 2 al proiectului.</p>	<p>În baza obiecțiilor Ministerului Justiției, precum că actele normative nu sunt dicționare, solicităm consultarea cuvântului „eludare” în dicționar.</p> <p>Totodată, <i>eludare</i> - acțiunea de a ocoli, a evita, a ignora intenționat, a trecere sub tăcere a unor obligații/acțiuni/inacțiuni.</p>
	35)	<p>Articolul 35 - Compatibilitatea intervențiilor în sectorul vitivinicol</p> <p>Acest articol se referă în principal la sectorul vitivinicol și stabilește proceduri de control și identificare a suprafețelor agricole. Astfel nu înțelegem scopul separării sectorului vitivinicol de celelalte sectoare de intervenție horticole. Pentru claritate, se solicită includerea la acest articol și a suprafețelor cu plantații pomicole dacă acest fapt va facilita procedura de autorizare a subvențiilor.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Proiectul de lege transpune parțial Regulamentul (UE) 2021/2115 și Regulamentul (UE) 2021/2116. A se vedea aceste Regulamente integrale, deoarece odată cu aderarea ele se vor aplica direct în toate elementele sale.</p>
	36)	<p>Secțiunea a 2-a Sistemul integrat de administrare și control Articolul 36 - Sistemul integrat de administrare și control Acest articol impune crearea unui sistem integrat pentru evidența și controlul intervențiilor agricole, cu identificarea parcelelor și animalelor, condiționalităților și sancțiunilor. De sistemul integrat poate eficientiza gestionarea resurselor agricole, implementarea va fi costisitoare și nu este clară sursa de finanțare a activităților.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>În conformitate cu pct. 1 din HG nr. 597/2024 cu privire la Sistemul integrat de administrare și control și instituirea Sistemului informațional „Registrul fermierilor”, s-a aprobat crearea Sistemului integrat de administrare și control, destinat gestionării și monitorizării intervențiilor și a beneficiarilor de subvenții din Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural, precum și a mijloacelor financiare provenite din partea partenerilor de dezvoltare.</p> <p>Prevederile hotărârii menționate se va realiza din mijloacele Proiectului „Dezvoltarea Registrului național digital al fermierilor (dNFR) și implementarea fazei-pilot, ca o componentă a viziunii Sistemului integrat de administrare și</p>

			control”, implementat de către Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, în limitele mijloacelor financiare alocate de către donator, din contul mijloacelor prevăzute anual în bugetul de stat.
	37)	<p>Articolul 37 - Elementele sistemului integrat</p> <p>Nu este specificat dacă sistemul integrat va fi interconectat cu SIA Cabinetul personal al contribuabilului și modul de acces al datelor proprii de către producători.</p>	Nu este clară obiecția.
	38)	<p>Articolul 38 - Păstrarea și partajarea datelor</p> <p>Articolul impune obligația de a înregistra și păstra toate datele dar nu este clară perioada și responsabilii de păstrare. Totodată, partajarea datelor între autorități și potențialul acces public pot ridica îngrijorări serioase cu privire la confidențialitate. Într-o țară cu o infrastructură digitală încă în dezvoltare, așa ca Republica Moldova, există riscul ca datele sensibile ale fermierilor să fie exploatate sau abuzate.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Toate datele și documentația privind progresele se raportează de către beneficiari autorității de management (MAIA) și Agenției de plăți în scopul monitorizării indicatorilor stabiliți în urma sprijinului financiar acordat.</p> <p>Art. 63 din proiectul de lege prevede prelucrarea și protecția datelor cu caracter personal în conformitate cu Legea privind protecția datelor cu caracter personal.</p>
	39)	<p>Secțiunea a 3-a Verificarea tranzacțiilor</p> <p>Articular 39 - Verificarea tranzacțiilor</p> <p>Legea impune verificarea documentelor comerciale ale entităților care primesc sau efectuează plăți legate de FNDAMR. Fermierii trebuie să asigure documentație completă pentru toate tranzacțiile, ceea ce poate adăuga o sarcină administrativă considerabilă, în special pentru cei care exportă fructe și trebuie să se conformeze cerințelor internaționale.</p>	Nu este clară obiecția.
	40)	<p>Articolul 40 - Organizarea verificărilor tranzacțiilor</p> <p>Acest articol introduce un sistem riguros de verificare a documentelor comerciale ale întreprinderilor implicate în tranzacții finanțate prin FNDAMR. Verificările se vor realiza în mod sistematic, cu accent pe importanța financiară a întreprinderilor și de risc. Fermierii mici și mijlocii, inclusiv producătorii de fructe, ar putea întâmpina dificultăți în menținerea unei documentații</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Considerăm irelevantă obiecția, deoarece fermierii sunt obligați și la momentul actual să mențină evidența documentației contabile. Sprijinul financiar din FNDAMR se acordă doar în baza documentelor justificative, inclusiv contabile.</p>

		comerciale riguroase, care să corespundă standardelor impuse. Aceasta poate implica angajarea de personal suplimentar sau contractarea unor servicii contabile extinse, crescând astfel costurile operaționale.	
	41	<p>Articolul 41 - Controale încrucișate</p> <p>Acest articol impune controale încrucișate pentru a verifica exactitatea datelor financiare și comerciale ale fermierilor și întreprinderilor agricole. Producătorii mici și exportatorii de fructe ar putea să nu aibă acces rapid la documentele partenerilor comerciali (de exemplu, furnizori sau transportatori) necesare pentru controalele încrucișate. În caz de nereguli sau discrepante între documente, fermierii riscă să fie penalizați chiar dacă vina nu le aparține direct. Totodată, nu este clar dacă proiectul de lege acoperă situațiile de risc, atunci când furnizorii bunurilor refuză oferirea informațiilor, invocând taina comercială. Astfel, solicităm să se stipuleze expres în proiect dacă se va crea o listă a furnizorilor de tehnică, utilaj și echipament agricol pe site-ul Agenției de plăți care să includă prețurile de referință, inclusiv varianta cu dotări și fără dotări adiționale ale bunurilor. Totodată, considerăm important să se condiționeze includerea în listă a furnizorilor care dețin calitatea de reprezentant certificat (dealer și/sau distribuitor oficial pentru Republica Moldova) ale companiilor producătoare de tehnică și utilaj agricol, care să asigure serviciul de garanție a tehnicii propuse, să ofere servicii de deservire și reparație în perioada post garanție, serviciu de asistență tehnică, mentenanță, consultație și instruire a personalului pentru punerea în aplicație a tehnicii și utilajului procurat.</p>	<p>Se acceptă parțial.</p> <p>Controalele încrucișate se vor efectua în funcție de nivelul de risc și nu pentru toate tranzacțiile.</p> <p>Referitor la „listă a furnizorilor de tehnică, utilaj și echipament agricol pe site-ul Agenției de plăți”, la moment pe pagina web oficială a Agenției de plăți este plasată Lista prețurilor de referință pentru tehnică, utilaj și echipament agricol. Urmează să fie dezvoltat mecanismul prețurilor de referință și pentru alte tipuri de echipamente și utilaje.</p>
	42)	<p>Articolul 42 - Planificare și raportare</p> <p>Agenția de plăți are obligația de a întocmi planuri de control și de a raporta activitățile de verificare. Aceasta include specificarea numărului de întreprinderi care vor fi supuse verificărilor și defalcarea acestora pe sectoare. Considerăm că planurile anuale de control impun o frecvență ridicată a verificărilor, ceea ce poate perturba</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Planificarea controalelor se elaborează și la momentul actual. Acest articol reglementează mai detaliat procedura de planificare a controalelor și faptul că autoritatea de management trebuie să aprobe acest plan de control.</p>

		activitatea fermierilor. Deși aceste măsuri poate asigură transparență, controalele excesive sunt o povară suplimentară pentru fermieri.	
	43)	<p>Articolul 43 - Competențe de executare legate de verificarea tranzacțiilor</p> <p>Acest articol acordă autorităților competențe de executare, inclusiv stabilirea regulilor pentru verificări și raportări, precum și selectarea întreprinderilor supuse controalelor. Fermierii vor fi supuși unor verificări disproporționate, în funcție de factorii de risc identificați de autorități, care pot fi subiective. Dacă anumite categorii de fermieri sau exportatori sunt percepute ca având un risc mai mare de eroare sau fraudă, acestea ar putea fi verificate mai frecvent, ceea ce va crește presiunea asupra lor. Fermierii care nu au acces la consiliere juridică și resurse administrative extinse, vor întâmpina dificultăți în a contesta sau clarifica deciziile luate de autorități după verificări. Aceasta poate cauza excluderea lor din sistemul de subvenții și la pierderi financiare, inclusiv în cazurile când vina nu aparține fermierului.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>A se vedea argumentele anterioare.</p>
	44)	<p>Secțiunea a 4-a Sistemul de control și sancțiunile administrative legate de condiționalitate</p> <p>44) Articolul 44 - Sistemul de control aferent condiționalității</p> <p>Instituirea unui sistem de control pentru verificarea respectării obligațiilor poate duce la inspecții frecvente și sancțiuni în caz de neconformitate. Aceasta poate crea presiune și stres pentru fermieri, în special dacă mărimea sancțiunilor e semnificativă.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Conform practicilor și cadrului normativ UE, pentru acordarea plăților directe se instituie un sistem pentru verificare a cerințelor, care beneficiarii sunt obligați să le respecte, în caz contrar sunt sancționați.</p>
	45)	<p>Articolul 45 - Sistemul de sancțiuni administrative ale condiționalității</p> <p>Acest articol prevede aplicarea unui sistem de sancțiuni administrative pentru fermierii și beneficiarii care nu respectă obligațiile stipulate în articolul 17 privind condiționalitatea (clima, mediul, sănătatea publică, bunăstarea animalelor și condițiile de muncă). Fermierii care nu se vor conforma acestor reguli riscă reduceri</p>	<p>Nu este calară obiecția, sunt doar constatări neargumentate.</p>

		<p>substanțiale ale plăților directe sau chiar excluderea de la ajutorul financiar pentru un an întreg. Deși articolul prevede excepții în cazul neconformităților cauzate de forța majoră sau erori din partea autorităților, acestea sunt aplicate doar în cazuri foarte specifice. De exemplu, fermierii care se confruntă cu condiții meteo nefavorabile sau situații care afectează culturile lor, dar care nu se încadrează exact în definiția forței majore, pot fi sancționați, ceea ce le va agrava și mai mult situația.</p>	-
	46)	<p>Articolul 46 - Aplicarea și calcularea sancțiunilor administrative</p> <p>Acest articol prevede sancțiuni administrative pentru neconformitate, care se aplică prin reducerea plăților sau excluderea de la acestea de către Agenția de plăți. Reducerea subvenției este de 3% din cuantumul total al plăților, dar poate ajunge la 15% în cazurile de neconformitate deliberată. În cazul în care neconformitatea persistă sau se repetă o dată în decursul a trei ani calendaristici consecutivi, procentul reducerii este, ca regulă generală, 10% din cuantumul total al plăților. Producătorii și exportatorii de fructe ar putea întâmpina dificultăți în îndeplinirea standardelor impuse la art. 45. Costurile suplimentare pentru conformare, cum ar fi implementarea normelor de mediu, pot depăși beneficiile financiare primite, afectând direct investițiile și reziliența fermierilor. În legătură cu acești factori de risc, solicităm revizuirea tuturor articolelor care fac referință la sancțiuni, cu redactarea acestora pentru mai multă claritate, evitarea interpretărilor și includerea acestora într-un capitol distinct pentru a evita confuziile și elementele discriminatorii.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>În scopul pregătirii fermierilor pentru perioada de aderare a RM la UE, se propune conform art. 67 alin. (2) intrarea în vigoare a Capitolului VIII secțiunea a 4-a și secțiunea a 5-a, la 1 ianuarie 2030.</p> <p>Odată cu aderarea la UE, fermierii nu vor avea posibilitatea de a beneficia de plăți directe dacă nu vor respecta condiționalitățile.</p> <p>Obiectivul acordării plăților directe este de a sprijini veniturile viabile ale fermelor și a rezilienței sectorului agricol pentru a spori diversitatea agricolă și securitatea alimentară pe termen lung, precum și pentru a asigura durabilitatea economică a producției agricole.</p>
	47)	<p>Articolul 47 - Cuanțumuri rezultate din sancțiuni</p> <p>Agenția de plăți poate reține până la 25% din cuantumul rezultate din sancțiuni. Acest lucru poate reduce și mai mult veniturile disponibile pentru fermieri, ceea ce le-ar îngreuna capacitatea de a își dezvolta afacerile sau a investi în infrastructură. În plus, reținerile fiind gestionate strict de Agenția de plăți nu este clară</p>	?

		relația dintre bugetul de stat și veniturile alocate. În context, solicităm definirea neconformităților în cadrul Art. 2 al proiectului, descrierea exactă a situațiilor în care se rețin cele 25%, dacă vor exista circumstanțe atenuante sau se va oferi posibilitatea ajustării gradului de risc din motive care nu depind totalmente de responsabilitatea fermierilor.	
	48)	Secțiunea a 5-a Sistemul de control și sancțiunile administrative legate de condiționalitatea socială Articolul 48 - Sistemul de control aferent condiționalității sociale Acest articol introduce un sistem de sancțiuni legat de respectarea normelor sociale și de ocupare a forței de muncă. Producătorii agricoli, în special cei care angajează muncitori sezonieri pentru recoltarea fructelor, ar putea fi afectați dacă nu respectă aceste standarde stricte de muncă. Considerăm că implementarea sistemului ar putea crea o povară administrativă și financiară și nu este clar dacă Inspekția Muncii va fi autoritatea care va supraveghea mecanismul de sancționare.	Nu se acceptă. A se vede argumentarea anterioară.
	49)	Articolul 49 - Sistemul sancțiunilor administrative aferente condiționalității sociale Agenția de plăți este informată anual cu privire la cazurile de neconformitate socială, iar neconformitățile grave pot duce la sancțiuni semnificative. Fermierii și exportatorii de fructe ar putea fi penalizați dacă nu respectă legislația muncii ceea ce nu este neapărat un lucru rău dar va cheltuielile administrative ale exploatațiilor agricole.	Nu se acceptă. A se vede argumentarea anterioară.
	50)	Articolul 50 - Aplicarea și calcularea sancțiunilor administrative Sancțiunile se vor aplica prin reducerea plăților proporțional cu gravitatea neconformității, iar în cazuri grave se poate ajunge la 15% din cuantumul plăților. Producătorii agricoli ar putea suferi pierderi financiare semnificative dacă nu își respectă obligațiile. Aceasta ar putea afecta direct capacitatea lor de a rămâne competitivi pe piețele internaționale, mai ales dacă sunt sancționați	Nu se acceptă. Este constatare neargumentată.

		<p>pentru neconformități minore care ar putea fi remediate rapid.</p>	
	51)	<p>Capitolul IX PROGRAMUL STRATEGIC AL POLITICII AGRICOLE</p> <p>Articolul 51 - Programul Strategic al Politicii Agricole (PSPA)</p> <p>Articolul reglementează elaborarea și aplicarea PSPA pentru sprijinirea obiectivelor generale ale politicii agricole. Implementarea programului va aduce beneficii fermierilor mari care au resursele financiare și administrative necesare pentru a respecta cerințele stricte. În schimb, fermierii mici, inclusiv producătorii de fructe ar putea întâmpina dificultăți în accesarea acestor fonduri din cauza cerințelor birocratice și a costurilor administrative ridicate.</p> <p>Solicităm o abordare justă și prezentarea spre examinare a Programului Strategic al Politicii Agricole (PSPA), consultarea acestuia în termeni raționali cu toți actorii implicați, inclusiv asociațiile de profil și mai apoi definitivarea proiectului de lege.</p>	<p>Se acceptă parțial.</p> <p>Politica agricolă se va axa prioritar pe fermierii micro, mici și mijlocii, iar PSPA în timpul apropiat va fi consultat cu mediul de afaceri, asociații și societatea civilă.</p>
	53)	<p>Articolul 53 - Conținutul PSPA</p> <p>Articolul definește conținutul Programului Strategic al Politicii Agricole (PSPA), care include evaluarea nevoilor, strategiile de intervenție, plățile directe, intervențiile pentru dezvoltarea rurală, indicatori și un plan financiar, precum și elemente pentru modernizarea politicii agricole. Fermierii mici și producătorii de fructe vor întâmpina dificultăți în navigarea printr-un program atât de detaliat. Necesitatea de a înțelege și de a se conforma cu multiple intervenții (plăți directe, dezvoltare rurală etc.) poate genera o sarcină birocratică și administrativă suplimentară.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>MAIA de comun cu AIPA și Centrul de consultare agricolă, va organiza sesiuni de informare și explicare a noilor prevederi de acordare a sprijinului financiar din FNDAMR.</p>
	54)	<p>Capitolul X MONITORIZARE, RAPORTARE, EVALUARE ȘI TRANSPARENȚĂ</p> <p>Articolul 54 - Instituirea cadrului de performanță</p> <p>Autoritatea de management stabilește un cadru de performanță pentru monitorizarea și evaluarea PSPA, incluzând indicatori de realizare, rezultat și impact.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>În scopul gestionării eficiente a FNDAMR, MAIA este responsabilă de monitorizare, evaluare și raportare a performanțelor către Guvern, iar după aderarea RM la UE, și către Comisia Europeană.</p>

		Fermierii, în special cei mici, ar putea găsi dificilă respectarea cerințelor stricte de monitorizare și raportare a performanței. Aceasta ar putea adăuga o presiune birocratică suplimentară și resurse necesare pentru a se conforma. Producătorii de fructe vor fi nevoiți să angajeze consultanți pentru a gestiona datele privind indicatorii de performanță, ceea ce ar genera costuri adiționale.	Beneficiarii sunt obligați să raporteze indicatorii propuși în urma realizării investițiilor, prezentați în planul de afaceri la evaluarea proiectelor. Evaluarea performanțelor servesc drept temei pentru elaborarea de noi politici în agricultură și mediul rural.
	55)	Articolul 55 - Furnizarea de informații Beneficiarii sprijinului financiar trebuie să furnizeze autorităților toate informațiile necesare pentru monitorizarea și evaluarea PSPA. Producătorii agricoli vor trebui să aloce resurse suplimentare pentru a furniza constant date și informații, creând o povară administrativă suplimentară.	Nu se acceptă. A se vedea argumentarea anterioară.
	56)	Articolul 56 - Proceduri de monitorizare Comitetul de monitorizare și autoritatea de management monitorizează implementarea PSPA, bazându-se pe indicatori de produs și rezultat. Fermierii care nu respectă cerințele de performanță pot fi excluși de la programele de sprijin sau sancționați, ceea ce le va afecta grav rentabilitatea. Mai mult, producătorii trebuie să întrunească obiective de performanță, iar eșecul în respectare acestora poate duce la pierderea subvențiilor.	Nu se acceptă. Nu este clară obiecția.
	57)	Articolul 57 - Competențe de executare pentru cadrul de performanță Autoritatea de management stabilește conținutul și indicatorii pentru evaluarea performanței PSPA. Considerăm că indicatorii de performanță riguroși vor crea provocări pentru micii producători care nu au acces la tehnologii moderne sau nu își pot permite implementarea rapidă a schimbărilor necesare. În paralel, indicatorii standardizați ar putea să nu țină cont de realitățile locale ale fermierilor mici, punându-i în dezavantaj în comparație cu marile companii agricole.	Nu se acceptă. PSPA va fi consultat cu fermierii, asociațiile, societatea civilă, inclusiv indicatorii, parte componentă a PSPA.
	58)	Articolul 58 - Rapoartele anuale privind performanța Autoritatea de management prezintă anual Guvernului un raport privind performanța PSPA.	Nu se acceptă. Este constatare neargumentată.

		<p>Producătorii vor trebui să colecteze și să furnizeze constant date privind performanța lor, ceea ce ar putea fi o provocare, în special pentru cei mici și mijlocii care nu au capacitatea de a gestiona astfel de cerințe administrative. Dacă rapoartele nu vor indica performanțe corespunzătoare, pot apărea schimbări în politica de subvenții care ar afecta veniturile fermierilor.</p>	
	59)	<p>Articolul 59 - Reuniuni anuale de evaluare În fiecare an, autoritatea de management organizează reuniuni de evaluare pentru a analiza progresul PSPA. Fermierii și exportatorii de fructe vor fi supuși unor evaluări anuale stricte. În cazul în care nu își ating obiectivele, riscă să piardă suportul din partea statului. Evaluările stricte pot impune producătorilor mici necesitatea de a angaja experți crescându-le astfel costurile operaționale.</p>	<p>Nu se acceptă. Evaluările anuale este supus PSPA și nu fermierii, iar la aceste evaluări participă Comitetul de monitorizare, membrii ai cărui sunt și asociațiile care reprezintă interesele fermierilor.</p>
	60)	<p>Articolul 60 - Evaluarea PSPA în perioada de punere în aplicare și ex post Evaluările sunt realizate de experți independenți, iar scopul este îmbunătățirea implementării și eficienței PSPA. Fermierii trebuie să facă față unor evaluări externe care ar putea impune schimbări neprevăzute în activitatea lor. Dacă evaluările independente relevă ineficiențe sau lipsa de progres, fermierii ar putea fi penalizați prin reducerea sau retragerea subvențiilor.</p>	<p>Nu se acceptă. A se vedea argumentarea anterioară.</p>
	61)	<p>Articolul 61 - Publicarea informațiilor referitoare la beneficiari Informațiile despre beneficiarii FNDAMR sunt publicate anual pe un site unic, accesibil publicului. Considerăm că publicarea informațiilor privind beneficiarii poate crea tensiuni sau probleme de confidențialitate, iar producătorii care beneficiază de subvenții pot fi expuși criticilor publice, ceea ce le poate afecta reputația și relațiile comerciale.</p>	<p>Nu se acceptă. Această prevedere se aplică și la momentul actual cu respectarea de către Agenția de plăți a Legii privind protecția datelor cu caracter personal.</p>

	62)	<p>Articolul 62 - Informarea beneficiarilor cu privire la publicarea datelor referitoare la aceștia</p> <p>Beneficiarii sunt informați că datele lor vor fi publicate și pot fi prelucrate pentru audit. Fermierii trebuie să fie bine informați despre drepturile lor în privința protecției datelor, ceea ce poate genera costuri suplimentare pentru consiliere juridică.</p>	<p>Se acceptă.</p> <p>Fermierii vor fi informați, dar și vor semna contract de finanțare cu Agenția de plăți, care va stipula toate drepturile, responsabilitățile și obligațiile beneficiarului de sprijin financiar.</p>
	63)	<p>Articolul 63 - Prelucrarea și protecția datelor cu caracter personal</p> <p>Prevederile referitoare la protecția datelor sunt stricte, iar datele personale trebuie să fie prelucrate anonim. Fermierii trebuie să respecte cerințele stricte de protecție a datelor cu caracter personal, ceea ce poate implica costuri administrative suplimentare, mai ales dacă nu au personal specializat în acest domeniu.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Articolul se referă la autoritatea de management și Agenția de plăți în procesul de prelucrare a datelor cu caracter personal, nu fermierilor. Autoritățile menționate sunt responsabile de protecția datelor cu caracter personal ale fermierilor în proces de prelucrare.</p>
	64)	<p>Articolul 64 - Norme aplicabile întreprinderilor</p> <p>Sprijinul acordat pentru formele de cooperare între întreprinderi se supune normelor de concurență reglementate de Legea concurenței. Micii fermieri și producătorii de fructe ar putea întâmpina dificultăți în a respecta normele de concurență, mai ales dacă formele de cooperare implică o structură complexă. Respectarea normelor impuse de Legea concurenței poate genera costuri suplimentare și o nevoie crescută de asistență juridică, în special pentru întreprinderile mici care se află în competiție marii producători.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>A se vedea Legea concurenței, care întreprinderi cad sub incidența acesteia.</p>
	65)	<p>Articolul 65 - Ajutoare de stat</p> <p>Legea ajutoarelor de stat nu se aplică sprijinului acordat pentru producția și comercializarea produselor agricole. Această excepție poate fi benefică pentru producătorii agricoli, deoarece le permite să primească sprijin direct fără a fi limitați de normele stricte privind ajutoarele de stat. Totuși, în lipsa unor reguli clare, există riscul ca producătorii mari să beneficieze disproporționat de sprijin în comparație cu micii fermieri, ceea ce ar putea crea un dezechilibru în sector.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>La acordarea ajutorului de stat sub formă de sprijin financiar din FNDAMR se va specifica expres care intervenție cade sub incidența ajutorului de stat și se va pune în aplicare Legea ajutorului de stat.</p>
	66)	<p>Capitolul XI DISPOZIȚII FINALE TRANZITORII</p> <p>Articolul 66 - Dispoziții tranzitorii</p>	<p>Nu se acceptă.</p>

		Acest articol abrogă Legea nr. 71/2023 și stabilește perioada de tranziție pentru cererile de subvenționare depuse între 2024 și 2026. Perioada de tranziție poate genera confuzie legislativă, în special în ceea ce privește procedurile administrative și criteriile de eligibilitate pentru subvenții. Fermieri vor întâmpina dificultăți în adaptarea la noile cerințe legislative în timpul tranziției, ceea ce le va afecta accesul la finanțare.	Art. 66 prevede clar care forme de subvenționare urmează a fi finanțate și perioada de aplicare, inclusiv a actelor normative de punere în aplicare a Legii nr. 71/2023.
	67)	<p>Articolul 67: Intrare în vigoare</p> <p>Legea va intra în vigoare la 1 ianuarie 2025, cu anumite excepții care vor intra în vigoare până în 2030. Fermierii au un interval limitat pentru a se adapta la noile reglementări iar lipsa de pregătire poate afecta micii producători și exportatorii de fructe, care vor avea dificultăți în implementarea rapidă a schimbărilor necesare. Suplimentar, implementarea treptată a anumitor articole până în 2030 poate crea incertitudine pe termen lung, afectând planurile de investiții ale fermierilor. Recomandăm insistent amânarea intrării în vigoare a inițiativei legislative până la 1 ianuarie 2026, oferind fermierilor o perioadă adecvată pentru a-și adapta planurile investiționale, a contribui cu propuneri de îmbunătățire la proiectul propus și a se pregăti corespunzător pentru implementarea noii politici agricole. Această abordare ar asigura o tranziție mai eficientă și ar maximiza beneficiile pentru sectorul agricol în ansamblu. Totodată, solicităm o abordare justă, care să includă prezentarea inițială spre examinare a Programului Strategic al Politicii Agricole (PSPA), consultarea acestuia în termeni rezonabili cu toți actorii implicați, inclusiv asociațiile de profil, și, ulterior, definitivarea proiectului de lege.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Pentru conformarea treptată a fermierilor pentru unele articole a fost prevăzută intrarea în vigoare treptată.</p> <p>Totodată, pentru trecerea treptată la alte tipuri de intervenții articolul prevede perioada de tranziție pentru unele forme de subvenționare până în anul 2026.</p>
		<p>Articolul 68. Organizarea executării</p> <p>Guvernul, în termen de 6 luni de la data publicării a prezentei legi va aduce actele sale normative în concordanță cu prezenta lege și va asigura elaborarea actelor normative necesare pentru punerea în aplicare a acesteia asigurând reexaminarea și abrogarea actelor</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>A se vedea argumentarea anterioară.</p>

		normative ale autorităților APC care contravin prezentei legi. Reiterăm obiecția expusă la pct. 67).	
		CONCLUZIE GENERALĂ: APEF Moldova Fruct își menține opoziția fermă față de proiectul de lege propus spre examinare, considerându-l inoportun și prematur. Asociația subliniază că implementarea acestei inițiative legislative în redacția actuală și în termenii propuși va genera provocări administrative și financiare semnificative pentru fermieri, în special în contextul reglementărilor incerte impuse prin Programul strategic al politicii agricole (PSPA).	Nu se acceptă. Obiecțiile nu sunt argumentate. Sunt declarații de ordin general care nu au la bază argumentare economică.
		<p>OBIECȚIILE DE ORDIN GENERAL ALE APEF MOLDOVA FRUCT, INCLUD:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Accelerarea nejustificată a promovării proiectului în redacția actuală, includerea necorespunzătoare a Programului Strategic al Politicii Agricole (PSPA) într-un capitol din lege, fără respectarea HG 386/2020. 2. Rigiditatea și ambiguitatea proiectului legii, complexitatea proceselor de autorizare, monitorizare, raportare și sancționare a fermierilor. 3. Lipsa procedurilor și noțiunilor clar definite care vor crea situații interpretabile și vor crește elementele abuzive și discriminatorii. 4. Riscurile financiare asociate cu sancțiunile pentru neconformitate care urmăresc diminuarea interesului fermierilor față de suportul oferit. 5. Absența perioadei de tranziție, și neglijarea dificultăților de adaptare la noile standarde, în special pentru fermierii cu resurse limitate. 6. Potențialul impact negativ asupra încrederii fermierilor în politicile de subvenționare care par a fi concepute în detrimentul acestora. 7. Afectarea spiritului de integrare europeană al fermierilor, fiindcă redacția actuală a legii va cauza nemulțumire în masă și scepticism. 8. Creare unor avantaje inechitabile numai anumitor grupuri de fermieri. 	Organizat ședință de lucru la 29.10.2024 la care au fost puse în discuție obiecțiile înaintate. S-a decis examinarea posibilității de a extinde perioada de tranziție de până în anul 2026. În acest sens art. 66 a fost ajustat.

		APEF Moldova Fruct concludă că motivele oficiale invocate pentru urgentarea acestei inițiative legislative ar urmări de fapt camuflarea unor politici neloiale și discriminatorii ale statului și insuficiența mijloacelor financiare disponibile. Asociația subliniază, de asemenea, lipsa de precedent pentru o astfel de politică în alte țări candidate la UE, care s-au aflat la etapa de negociere. În consecință, APEF Moldova Fruct recomandă amânarea intrării în vigoare a legii până la 1 ianuarie 2027. Această amânare va oferi fermierilor timpul necesar pentru consultarea și familiarizarea cu prevederile proiectului, adaptarea planurilor strategice și investiționale, pregătirea unui număr suficient de consultanți care vor elabora proiectele investiționale, îmbunătățirea proiectului propus spre examinare, și va asigura termeni corespunzători pentru noua politică agricolă, facilitând o tranziție eficientă și benefică pentru sectorul agricol.	
Uniunea Producătorilor de Zahăr din Moldova nr. 01 din 30.09.2024	1)	Prezintă îngrijorare prevederile art. 6, care în situația în care venirea fondurilor europene va fi întârziată, din FNADR se vor finanța costuri suplimentare – de elaborare a softurilor, diseminare a informațiilor, evaluări, analize de impact, etc., asta în condițiile în care FNADR la moment cu greu acoperă circa 50-60% din potențialul anual, eligibil la subvenționare.	Se acceptă. Art. 6 a fost exclus.
	2)	Reieșind din prevederile art. 7 din proiect, ar rezulta impunerea unei discipline bugetare. Astfel, în cazul în care cererea depășește bugetul disponibil, Guvernul poate aplica o rată de ajustare, ceea ce poate afecta potențialul investițional, iar în condițiile unei lipse de predictibilitate a mărimii suportului statului, mulți din fermieri, fiind presați de riscuri, pot fi extrem de prudenți în a mai face careva investiții.	Se acceptă. Art. 6 a fost exclus.
	3)	La art. 8, „operațiunile nu sunt eligibile pentru sprijin dacă „b) au fost efectuate de către persoane afiliate persoanei juridice și/sau persoanei fizice, afiliate beneficiarului;”. Această prevedere, în coroborare cu noțiunea de „Operațiune” prezumă faptul că un proiect, un contract, o	Se acceptă. Articolul a fost ajustat.

		acțiune sau un grup de proiecte sau acțiuni selectate în cadrul PSPA nu vor fi eligibile din 2 puncte de vedere:	
		a) bunurile și serviciile achiziționate/realizate de către o întreprindere afiliată a solicitantului de subvenții, fapt care va genera multe situații când un producător de material săditor, sau furnizor de alte inputuri, fie el sau cineva din companiile cu care este în afiliere nu va putea solicita și primi subvenții. Bănuim că vor fi mulți din acești fermieri care vor cădea sub incidența acestei norme;	
		b) proiect/grup de proiecte (așa cum rezultă din noțiunea de Operațiune) nu vor fi eligibile dacă se va constata că un proiect pe aceiași acțiune în cadrul PSPA este obiectul unui proiect al unui alt solicitant de subvenții, care sunt în afiliere. Or, în sectorul agricol activează muți fermieri care dețin/sunt beneficiari efectivi, prin rude, soț-soții mai multe companii agricole, iar această normă va limita obținerea de subvenții doar la una.	
	4)	Art. 9 și 10 din proiect, referitor la acreditarea Agenției de Plăți, se consideră necesar renunțarea la etapa de față la această acțiune, calificând-o drept una formală, care va pune presiune mare și va crea posibile riscuri în operativitatea demarării programelor de suport. În primul rând, această normă contravine regulilor de acreditare, statuate în legislația națională. Legea nr. 235 din 01.12.2011 privind activitățile de acreditare și de evaluare a conformității – definește <i>noțiunea de acreditare</i> ca atestare de către organismul național de acreditare a faptului că un organism de evaluare a conformității îndeplinește cerințele stabilite prin standardele de referință și, după caz, orice alte cerințe suplimentare, inclusiv cele prevăzute în schemele de acreditare specifice relevante, pentru realizarea activităților specifice de evaluare a conformității. Potrivit art. 7, alin. (2) din Legea nr. 235/2011, activitatea de acreditare se realizează de către Centrul Național de	Nu sunt relevante argumentele.

		Acreditare, desemnat în calitate de organism național unic de acreditare.	
	5)	Proiectul prevede delegarea anumitor sarcini de către MAIA, art. 13, alin. (1), lit. g), fără a prevedea care dintre acestea expres pot fi delegate, condițiile și criteriile de delegare, cerințe față de „organismele de intermediere”, inclusiv de acreditate sau nu (de ce în cazul Agenției trebuie acreditate, iar aici nu, etc.).	Se acceptă. Lit. g) a fost exclusă.
	6)	La art. 14 este prevăzut instituirea Comitetului de monitorizare, fără a menționa statutul acestui comitet, funcțiile, perioada și condițiile de activitate, cine aprobă componența acestuia, rolul și misiunea, caracterul deciziilor luate, etc.	Se acceptă parțial. Art. 14 prevede că autoritatea de management (MAIA) instituie comitetul de monitorizare. Art. 14 a fost completat cu alin. (2) și (3) cu următorul cuprins: „(2) Comitetul de monitorizare își desfășoară activitatea în baza Regulamentului de funcționare a acestuia, aprobat de către autoritatea de management. (3) Activitatea desfășurată de către comitetul de monitorizare este una bazată pe principii voluntare, nu este remunerată și este exercitată în limita programului de muncă.”.
	7)	La art. 16, principii generale, la alin. (1), pentru evitarea normelor interpretative, ambigui, se propune descrierea criteriilor (obiective și nediscriminatorii) pentru intervențiile din PSPA.	Nu se acceptă. Intervențiile în PSPA sunt stabilite în conformitate cu nevoile identificate în baza obiectivelor și reieșind din prioritizarea acestora în urma consultării mediului de afaceri.
	8)	Art. 17 și 18, prevăd condiționalități cu formulări generale și cu lipsa mecanismelor de monitorizare a respectării cerințelor impuse, ceea ce poate duce ulterior la abuzuri și interpretări cu sens diferit.	Nu se acceptă. Monitorizarea respectării condiționalităților este prevăzută la Capitolul VIII, secțiunea a 4-a și a 5-a, care specifică că autoritatea de management instituie un sistem pentru a verifica dacă beneficiarii plăților directe respectă

			obligațiile prevăzute la articolul 17 și 18. (articolele 44-50).
	9)	La art. 20, se solicită completarea cu o literă nouă cu următorul cuprins: „ sfecla de zahăr ”, ținând cont de importanța descrisă în prima parte a avizului, dar și reieșind din faptul că aceasta nu se regăsește nici în Hotărârea Guvernului nr. 328/2023 cu privire la aprobarea Listei produselor agricole și alimentare.	Nu se acceptă. Sfecla de zahăr nu se încadrează tipurilor de intervenții sectoriale conform cadrului normativ UE, această cultură cade sub incidența plăților directe, pentru care se va acorda sprijin financiar cuplat pentru venit. A se vedea pct. 3.1. din nota de fundamentare.
	10)	Adițional, la art. 21, se propune completarea cu un alineat nou, cu următorul cuprins: „ Tipurile de intervenții din sectorul producerii zahărului sunt obligatorii; ”	Nu se acceptă. A se vedea argumentarea anterioară.
	11)	La art. 24, alin. (2), textul „literele a) și d)” se substituie prin textul „literele a), d și d ¹) (sfecla de zahăr)”.	Nu se acceptă. A se vedea argumentarea anterioară.
		Prin urmare, în contextul celor menționate, UPZM consideră oportun promovarea <i>proiectului de Lege privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole</i> , cu luarea în considerare a propunerilor și obiecțiilor expuse supra.	Se va ține cont.
Patronatul Întreprinderilor din Industria Prelucrătoare de carne Asociația Patronală Asociația Națională a Producătorilor de Lapte și Produse Lactate „Lapte” nr. 101 din 07.10.2024		Reiterăm poziția expusă prin Avizul repetat și menținem obiecțiile expuse în data de 24 iunie 2024 precum ,ca Proiectul este prematur ținând cont de intrarea sa in vigoare de la 1 ianuarie 2025 , inclusiv derogările de la art.67,alin(2) și nu acoperă realitățile economice ale operatorilor din domeniu agroalimentar din R. Moldova. Regretabil este faptul mimării Reformelor și descurajarea mediului asociativ în aderarea R. Moldova la Uniunea Europeană. Este strigător la cer atitudinea Autorului (MAIA) față de toate cele politici promovate de către Comunitatea Uniunii Europe(respectarea demnității umane, libertate democrație egalitate, stat de drept, respectarea drepturilor omului inclusiv drepturilor minorităților). Prin elaborarea și prezentarea acestui proiect in varianta actuală, Autorul nu oferă mecanisme de dezvoltare bazate pe realitățile economico-financiere și sociale din țara R. Moldova, dar	Se acceptă parțial. Proiectul a fost completat cu art. 2 și art. 3 care prevăd obiectivele generale și specifice.

încearcă sa impună un mecanism bazat pe un concept absolut străin prea matur axat pe evaluarea și nivelul de dezvoltare a țărilor din Comunitatea Uniunii Europene. Un astfel de mecanism propus de Autor va duce spre insolvența mai multor operatori din domeniu agroalimentar, va economisi banii bugetați pentru finanțarea FNDAMR și va oferi piața de desfacere din R. Moldova pentru importuri masive din UE și țările terțe.

Autorul (MAIA) prin acest proiect nu respecta nici principiul fundamental al PAC-lui 2023-2027 să asigure;

- aprovizionarea cetățenilor UE cu alimente sigure, de înaltă calitate și la prețuri convenabile;
- să garanteze un nivel de trai echitabil pentru fermieri;
- să conserve resursele naturale și să respecte mediul înconjurător;

nemaivorbind de faptul ,ca la nivel de tara în R. Moldova nu avem aprobat/adoptat Politica Agricolă Comunitara 2023-2027.

Pentru a identifica corelația dintre Proiect și (PSPA) Programul strategic al politicii agricole am încercat să accesam prin legis.md , însă nu a fost desăgît un astfel de Program la nivel de strategie, astfel putem concluziona ,ca un astfel de document lipește sau nu a fost adoptat transparent și in consultație cu mediu asociativ.

În schimb obiectivele Strategiei naționale de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2023 – 2030 sunt clare și axate pe **fortificarea și dezvoltarea sectorului agricol primar, industriei alimentare și diversificarea piețelor**. De asemenea, articolul 2 alineatul (2) litera h) din Legea nr. 71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural, stabilește drept direcție de susținere a sectorului agroalimentar sporirea veniturilor în mediul rural. Aceste obiective se realizează prin activitățile economice din exploatațiilor agricole. Din Nota Informativă la Proiect cu referință la Studiul Analiza privind impactul subvenționării în dezvoltarea agriculturii și mediului rural pentru perioada 2017-2022 „ASK Partners Advice” S.R.L. observam evaluarea politicilor agricole elaborate de către Minister s-a realizat, în mare parte, pe datele prezentate

de către Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură, fără o evaluare comparativă a activităților economice a exploatațiilor pentru a aprecia eficiența cheltuielilor suportate din buget la atingerea obiectivelor fixate în documentele de politici, în special creșterea competitivității și a veniturilor fermierilor, dezvoltării economice, creșterea PIB-ului, diversificării portofolii de produse alimentare inclusiv cele acceptate pentru export, substituirea importurilor, îmbunătățirea balanței intersectoriale, campanii de promovarea produselor locale, dezvoltarea turismului rural, un mediu mai curat , schimbările climatice , infrastructura calității, s.a Autorul studiului menționează:

Cea mai importantă ca sumă și ca impact au fost măsură de subvenționare „postinvestiție”, reglementate prin Regulamentul privind condițiile, ordinea și procedura de acordare a mijloacelor Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 455/2017. Solicitățile de subvenții creșteau mai repede decât se majorau mijloacele financiare prevăzute în Legea bugetului de stat aprobată anual. Acest fapt a dus la acumularea unei "datorii" de compensare a sumelor solicitate în dosarele depuse. Lipsa unei corelații între posibilitățile financiare ale țării și necesitățile sectorului în subvenții afectează negativ relația dintre cerere și ofertă a sprijinului financiar.

Tot Autorul studiului menționează: Industria de prelucrare, care ar trebui să reprezinte unul din pilonii dezvoltării sectorului agricol, a fost aproape neglijată. Subvențiile autorizate pentru stimularea investițiilor în prelucrarea cărnii, a laptelui și a mierii de albine au reprezentat doar 1.8% din totalul subvenționărilor autorizate.

Putem concluziona ca scopul proiectului actual NU sunt Politicile de dezvoltare a competitivității sectorului agroalimentar din R. Moldova dar diminuarea sprijinului financiar oferit de către stat în fortificarea capacităților de

	<p><u>dezvoltare a Fermierilor și unităților de procesare de produse alimentare ,inclusiv în implementarea standardelor prevăzute de DCFTA. Si apropo, orice Reglementare sau Directiva UE , are mentiunea Statele membre UE asigura finanțarea pentru implementarea Normalelor cerințelor prevăzute de Regulament.</u></p> <p>Republica Moldova, alături de Ucraina, ca țară candidat, acceptată pentru negocieri va beneficia de Programe separate. La modul practic Republica Moldova în perspectiva aderării la UE trebuie să-și ajusteze activitățile la rigorile și practicile UE. Aceste activități și obiective se vor reflecta într-un document de politici - gen „Strategia Națională de Dezvoltare a agriculturii 2030”, acceptat de UE și susținut financiar de UE. Așa au mers România, Polonia, Țările Baltice, în cadrul Programului European SAPARD, IPARD, etc.</p> <p><u>În această ordine de idei reiterăm: orice activitate economică, investiții în afaceri necesită predictibilitate , securitate și stabilitate economico-financiară , ori noi mediu de afaceri din R. Moldova trecem prin mai multe crize economice cu un război la frontieră în Ucraina, solicităm mentinerea Legii 71/2023 și a actelor normative ce pun în aplicare Legea 71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural pentru o perioada de tranziție de cel puțin 4 ani consecutivi, dar asta nu împiedică transcrierea integrală a Regulamentelor UE, politicii Comunitare (PAC) și punerea în aplicare din fondurile de preaderare la UE.</u></p>	
	<p>Propuneri specifice.</p> <p>La Obiectiv și Noțiuni: stabiliți clar cine cade sub incidența acestei legi si/sau noțiunea de „beneficiar”</p> <p>beneficiar - în legătură cu tipurile de intervenții pentru dezvoltarea rurală menționate la articolul 22 înseamnă:</p> <p>a) un organism de drept public sau privat, o entitate cu sau fără personalitate juridică, o persoană fizică sau un grup de persoane fizice sau juridice responsabile fie cu inițierea operațiunilor, fie cu inițierea și executarea operațiunilor;</p> <p>b) în contextul schemelor de ajutor de stat, întreprinderea care primește ajutoarele”;</p>	<p>Se acceptă.</p> <p>Art. 2 a devenit art. 4 și a fost completat cu noțiunea de „activitate agricolă”.</p> <p>Beneficiarii în cadrul acestui proiect sunt fermierii, inclusiv procesatorii, reieșind din noțiune de „activitate agricolă” și beneficiarii în contextul art. 22</p>

		trebuie să ne ofere clar imaginea acestui beneficiar . In mare parte toate noțiunile nu sunt clar expuse inclusiv și noțiunea de „ <i>activitatea agricolă</i> ” s.a . Nu este clar produsele cu valoare adăugată (<i>alimentare</i>) fac parte din activitatea agricola și/sau UNITAȚILE de procesare , activitatea de procesare a produselor agroalimentare face parte din activitatea agricolă ?	
		„ <i>activitatea agricolă</i> ” după care act normativ va fi tratat acest termen ??? Ce presupune în contextul acestui Proiect „ <i>activitatea agricolă</i> ” , <i>d/a PRODMOLD</i> activitatea agricolă reprezintă CREȘTEREA și producerea producției primare .	Se acceptă. Proiectul a fost completat cu noțiunea de „activitate agricolă”.
		Se recomanda respectarea Legii 100/2017 cu privire la actele normative, art.54) cu respectarea următoarelor reguli.. a)se expune într-un limbaj simplu , clar și concis... c)terminologia utilizată este constanta ,uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative,...	Se acceptă.
		La art. 1) pun. b) stabiliți clar denumirea Strategia Națională Agricolă și Rurală 2023-2030 și Strategia Securității Alimentare a R. M pentru anii 2023-2030	Se acceptă parțial. În proiect a fost inclusă și Strategia securității naționale a Republicii Moldova , ca politică agricolă, fără specificarea anilor, pentru a nu modifica Legea odată cu aprobarea altor documente de politici, care se aprobă prin hotărâri de Guvern.
		La art.5) la pun.1 Un punct nou după alin. b) sănătatea și siguranța produselor agroalimentare . norme și cerințe prevăzute de Acordul (SPS) semnat în 2016.	Nu se acceptă. Aceasta este o intervenție, care se va regăsi în PSPA.
		La pun. 20) după alin. b) produse apicole , se completează cu un aliniat nou c) lapte și produse lactate reprezintă un sector social cu produse sociale HG 774/2016 cu privire la prețurile de comercializare a produselor social importante, la nivel de UE este un sector prioritar.	Nu se acceptă. Acest proiect de lege transpune parțial Regulamentul (UE) 2021/2115, care prevede „laptele și produsele lactate” ca intervenții în alte sectoare. Astfel art. 20, care a devenit art. 21, alin. (1) lit. d), prevede Lista produselor agricole și alimentare aprobată prin Hotărârea

			Guvernului nr. 328/2023, unde „laptele și produsele lactate” se regăsesc la Codul poziției tarifare din Nomenclatura combinată a mărfurilor, Capitolul 4.
		la Pun.21) se colectează cu un punct nou 4) Tipuri de intervenții din sectorul lapte și produse lactate sunt obligatorii;	Nu se acceptă. Art. 21 a fost exclus.
		art. 22) se completează cu un aliniat nou c) sănătatea și siguranța produselor agroalimentare;	Nu se acceptă. A se vedea argumentarea anterioară. Propunerea anterioară a Asociației „c)investiții în produse agroalimentare cu valoare adăugată;”, a fost inclusă în proiect.
		art.)67 Intrarea în vigoare pun.2) se abroga ;pun1) va avea următorul cuprins : Prezenta Lege intra în vigoare de la 1 ianuarie 2027.	Nu se accept. Art. 66 prevede o perioadă de tranziție la care s-a luat în calcul investițiile inițiate în anul 2024 și care urmează a fi finalizate nu mai târziu de anul 2026, iar art. 67, prevede derogări la intrarea în vigoare a mai multor articole ce țin de condiționalități, acreditare a Agenției de plăți ș. a.
		Va reamintim, că Republica Moldova are semnat un Acord pe SPS (cerințe sanitare și sanitar veterinar)asta ar însemna ,ca la nivel de țara si la nivel de fiecare operator in parte noi garantam siguranța produselor agroalimentare și/sau respectarea acestor norme și cerințe ,este asta un obiectiv sau Nu pentru o lege ,care stabilește politici de dezvoltare a sectorului agroalimentar ? In PAC UE asta este primul punct : să asigure aprovizionarea cetățenilor UE cu alimente sigure, de înaltă calitate și la prețuri convenabile;	Se acceptă. Prin transpunerea parțială a Regulamentului (UE) 2021/2115 și a Regulamentului (UE) 2021/2116 privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole comune și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 1306/2013, se preiau normele referitoare la finanțarea cheltuielilor în cadrul PAC și ajustat la contextul național.
Ministerul Culturii <i>nr. 03/2-09/3375</i> <i>din 04.11.2024</i>		În urma analizei asupra proiectului de act normativ, intervenim cu următoarele propuneri de modificare, la art. 20 alin. (1) lit. c) după cuvântul „vitivinicol”, de completat cu cuvintele „și dezvoltarea turismului rural și/sau turismului vitivinicol”.	Se acceptă parțial. Art. 20 care a devenit art. 21 prevede tipuri de intervenții sectoriale, inclusiv sectorul vitivinicol care include și enoturismul, iar agroturismul se încadrează la art. 22 care prevede tipuri de intervenții pentru dezvoltare rurală.

	<p>La art. 25, după sintagma “pentru funcționarea grupurilor de acțiune locală în cadrul inițiativei LEADER” de completat cu sintagma „sprijinul acordat persoanelor fizice și juridice care desfășoară activități agricole în scopul dezvoltării turismului rural”.</p>	<p>Nu se acceptă. Intervențiile vor fi descrise în PSPA, inclusiv și categoriile de beneficiari eligibili.</p>
	<p>Conform art. 1 lit. b) din proiectul de Lege nominalizat, „prezenta lege stabilește norme privind ... tipurile de intervenții și cerințele comune cu ajutorul cărora trebuie să se urmărească realizarea obiectivelor generale prevăzute în Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală (în continuare - politica agricolă), precum și măsurile financiare conexe”, este de menționat că, în conformitate cu politica agricolă, dezvoltarea turismului rural constituie direcție prioritară, fiind parte al Obiectivului general 3: Susținerea dezvoltării socioeconomice rurale durabile și se referă la „diversificarea activităților economice și a serviciilor de calitate în mediul rural, cu accent pe dezvoltarea turismului rural și agroturismului”.</p> <p>În conformitate cu prevederile art. 5 alin. (1) lit. h) și în coroborare cu alin. (3) , Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural finanțează intervențiile pentru dezvoltare rurală, iar o operațiune care se încadrează în tipurile de intervenție de la alineatul (1) litera h), poate beneficia de diferite forme de sprijin, în cazul în care cuantumul total al ajutoarelor cumulate acordate în cadrul diferitelor forme de sprijin nu depășește plafonul maxim stabilit de Guvern.</p> <p>Mai mult, Nota de fundamentare la proiect, capitolul 3 „Obiectivele urmărite și soluțiile propuse” prevede intervenții orientative sectoriale – sprijin pentru promovarea enoturismului și intervenții orientative – dezvoltare rurală – sprijin pentru investiții în domeniul agroturismului, dar fără menționare ca domeniu de intervenție în proiectul de lege.</p> <p>De menționat că, potrivit art. 5 din Regulamentul (UE) 2021/2115 al Parlamentului European și al Consiliului din 2 decembrie 2021 de stabilire a normelor privind sprijinul</p>	<p>Se acceptă parțial. Atât turismul vitivinicol cât și agroturismul vor fi descrise în intervențiile prevăzute de PSPA, care la moment este în proces de elaborare și care va fi consultat cu toți factorii interesați.</p>

pentru planurile strategice care urmează a fi elaborate de statele membre în cadrul politicii agricole comune (planurile strategice PAC) și finanțate de Fondul european de garantare agricolă (FEGA) și de Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și de abrogare a Regulamentelor (UE) nr. 1305/2013 și (UE) nr. 1307/2013 (CELEX: 32021R2115), publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 435/1 din 6 decembrie 2021, așa cum a fost modificat ultima dată prin Regulamentul delegat (UE) 2024/946 din 18 ianuarie 2024, obiectivul general vizează îmbunătățirea în continuare a dezvoltării durabile a agriculturii, a sectorului alimentar și a zonelor rurale, Anexa nr. 1 prevede tipul de intervenție „promovarea enoturismului” pentru dezvoltarea rurală.

Astfel, neincluderea tipului de intervenție sectorială dezvoltarea „turismului rural și/sau turismul vinicol”, inclusiv prin promovarea turismului durabil și responsabil în zonele rurale, a patrimoniului natural și cultural, precum și investițiile în materie de energie din surse regenerabile, ar defavoriza acestor sector prioritar pentru dezvoltarea economiei naționale și ar descuraja realizarea investițiilor în acest domeniu.

S-a constatat că, în ultima perioadă, prin intermediul fondurilor publice, granturilor oferite de donatori, parteneriatelor cu organizații internaționale, s-au dezvoltat peste 20 de pensiuni agroturistice și case rurale în Moldova, care oferă servicii integrate de cazare și agrement. Acest fapt demonstrează o creștere a interesului pentru turismul rural. În continuare, estimările indică dezvoltarea a încă aproximativ 120 de pensiuni agroturistice în următorii ani, extinzând oferta turistică și stimulând diversificarea destinațiilor. Aceste unități au rolul de a asigura o experiență autentică, ceea ce atrage turiști interesați de specificul rural, iar subvenționarea ar încuraja dezvoltarea continuă a acestora.

Totodată, turismul rural este cu potențial de dezvoltare și contribuie semnificativ la economia locală prin generarea

		de venituri și crearea de locuri de muncă, în satele afectate de migrația populației tinere către orașe sau străinătate.	
		De asemenea, de revizuit art. 66 alin. (2) lit. a) din proiect, care prevede că „Legea nr. 71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural continuă să se aplice: cererilor de subvenționare a cheltuielilor efectuate nu mai devreme de anul 2024 și nu mai târziu de anul 2025, în domeniile de intervenție ale formei de subvenționare prevăzută la articolul 18 și actelor normative de punere în aplicare a acestei Legi...”, și se propune stabilirea unei perioade clare pentru finalizarea examinării și/sau achitarea cererilor, dosarelor de subvenționare, înregistrate până la 01 ianuarie 2024.	Se acceptă. Art. 66 alin (2) a fost ajustat.
Avizare și consultare publică repetată			
Consiliul Concurenței <i>nr. DJ-06/784-1642 din</i> <i>06.11.2024</i>		Având în vedere că 2 propuneri prezentate în avizul Plenului Consiliului Concurenței nr.DJ-06/676-1470 din 11 octombrie 2024 nu au fost luate în considerare, reiterăm necesitatea ca proiectul dat să fie corelat cu Legea nr.139/2012 cu privire la ajutorul de stat. Astfel, întrucât proiectul la art.7 alin. (1) lit. e), g) și h) propune acordarea unor măsuri de sprijin care ar putea prezenta semne de ajutor de stat reglementat de Legea nr.139/2012 cu privire la ajutorul de stat, este necesară corelarea condițiilor de acordare, evidență, raportare și monitorizare a acestor măsuri stabilite de proiectul legii date pentru a asigura conformarea cu normele materiale și procedurale ale Legii nr.139/2012 cu privire la ajutorul de stat și la actele normative ale Consiliului Concurenței din domeniul ajutorului de stat, ce vor servi ulterior ca temei pentru elaborarea de acte normative subordonate legii.	Se acceptă. Art. 7 a fost completat cu alin. (3) cu următorul cuprins: „(3) Măsurile de sprijin prevăzute la alin. (1), care corespund condițiilor de calificare ca ajutor de stat reglementat de Legea nr. 139/2012 cu privire la ajutorul de stat, se acordă, se notifică și se asigură evidența, raportarea și monitorizează în conformitate cu Legea nr. 139/2012 și actele normative ale Consiliului Concurenței.”.
		Totodată, menționăm că este necesară corelarea art.65 din proiect cu prevederile Legii nr. 139/2012 cu privire la ajutorul de stat, întrucât această lege nu oferă o derogare absolută și universală pentru toate produsele agricole.	Se acceptă. Art. 65 a fost ajustat și are următorul cuprins:

		<p>Prin urmare, pentru a asigura compatibilitatea cadrului normativ național cu legislația Uniunii Europene și, implicit, cu Legea nr. 139/2012, este judicios necesar ca articolul 65 din proiect să prevadă expres derogări de la aplicarea Legii nr. 139/2012 exclusiv pentru produsele agricole enumerate în mod exhaustiv în anexa nr. 1 la Acordul privind agricultura, ratificat prin Legea nr. 218/2001 privind aderarea Republicii Moldova la Organizația Mondială a Comerțului. Este inoportun copierea prevederilor Legii nr.139/2012 cu privire la ajutorul de stat în proiectul legii date ce ține de domeniul exceptat de la aplicarea Legii nr.139/2012.</p> <p>Astfel, este imperativ să se stabilească expres în proiectul legii date că măsurile de sprijin propuse de proiect pentru restul produselor agricole care nu cad sub incidența derogării exprese a Legii nr. 139/2012 cu privire la ajutorul de stat, trebuie acordate, implementate, asigurată evidența, raportate și monitorizate cu respectarea normelor procedurale și materiale stabilite de Legea nr. 139/2012 și actele normative ale Consiliului Concurenței.</p>	<p>„Măsurile de sprijin acordate pentru producția și comercializarea produselor agricole, cu excepția celor prevăzute în anexa nr. 1 la Acordul privind agricultura, ratificat prin Legea nr. 218/2001 pentru aderarea Republicii Moldova la Organizația Mondială a Comerțului, se acordă, se notifică, se asigură evidența, raportarea și monitorizarea în conformitate cu Legea nr. 139/2012 cu privire la ajutorul de stat și actele normative ale Consiliului Concurenței.”</p>
<p>Ministerul Finanțelor <i>nr. 07/5-09/620 din</i> <i>06.12.2024</i></p>		<p>Compartimentul 4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative, din nota de fundamentare nu a fost ajustat în conformitate cu obiecțiile expuse, iar argumentele autorului expuse în Sinteza avizelor la proiectul de lege, precum că prezentul proiect reglementează prevederi generale, iar estimarea costurilor, inclusiv pe fiecare intervenție, se va efectua în cadrul analizei impactului la elaborarea proiectului hotărârii de Guvern privind aprobarea PSPA nu sunt relevante.</p> <p>Astfel, se consideră necesar de a prezenta o analiză a intervențiilor în agricultură propuse la proiectul dat, comparativ cu situația actuală și eventualul impact financiar pe termen mediu și lung, până la aprobarea actului normativ.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Reiterăm argumentarea expusă mai sus în tabelul de sinteză.</p> <p>Estimarea costurilor, inclusiv pe fiecare intervenție, se va efectua în cadrul analizei impactului la elaborarea proiectului hotărârii de Guvern privind aprobarea PSPA. Prezentul proiect reglementează prevederi generale, și anume faptul că intervențiile finanțate din FNDAMR se va efectua în limita surselor financiare aprobate anual prin Legea bugetului de stat. Acest fapt, este reglementat și prin redacția alin. (1) lit. e) și alin. (2) art. 1 din proiectul legii: PSPA stabilește strategia de intervenție, indicatori, condiții pentru intervenții și indică resursele financiare și</p>

			<p>sursele de finanțare, în conformitate cu obiectivele specifice și cu nevoile identificate, iar legea reglementează sprijinul finanțat din FNDAMR pentru intervențiile specificate în PSPA, aprobat de Guvern pentru o perioadă de șase ani.</p> <p>Subliniem faptul, PSPA se elaborează în baza modelului aplicat în statele UE de dezvoltare a documentelor de planificare strategică în domeniul agroalimentar. Astfel, în PSPA vor fi identificate și prioritizarea nevoilor sectoriale și distribuția procentuală a FNDAMR cu departajarea pe tipul de nevoi, cu prioritate înaltă/medie/joasă.</p> <p>Tot aici de menționat, redacția art. 6 din proiectul de lege stabilește expres faptul că cheltuielile aferente implementării politicii agricole se finanțează în limita volumului FNDAMR, aprobat anual prin legea bugetului de stat.</p> <p>În contextul celor menționate, precum și în vederea evitării îngustării/omiterii a careva costuri privind distribuția eficientă și previzibilă a valorii FNDAMR cu departajarea pe intervenții, tipul de nevoi, propunerea nu poate fi acceptată.</p>
		<p>Constarea autorului precum că „MAIA a prezentat propuneri pentru Cadrul Bugetar pe Termen Mediu (CBTM) pentru anii 2024-2026 în adresa Ministerului Finanțelor”, urmează a fi exclusă, ca fiind inutilă și neactuală, iar Nota de fundamentare se va completa cu informația privind resursele financiare planificate în CBTM 2025-2027, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.561/2024.</p>	<p>Se acceptă.</p> <p>Compartimentul 4.2 la Nota de fundamentare a fost ajustat.</p>
<p>Rețeaua Națională LEADER</p>	<p>1</p>	<p>La art. 7, lit. h), după sintagma „funcționarea grupurilor de acțiune locală” se completează cu sintagma „și implementarea strategiilor de dezvoltare locală”, iar</p>	<p>Se acceptă.</p>

<p>nr. 27/15/11/2024 din 16.11.2024</p>		<p>sintagma „inițiativa” se substituie prin sintagma „intervenția.</p> <p><i>Argumentarea propunerii:</i> În actele Uniunii Europene, ce reglementează implementarea mecanismului LEADER este specificat sprijin pentru implementarea Strategiilor de Dezvoltare Locală ale GAL, care reprezintă esența funcționării GAL-urilor și abordării LEADER. În acest context, considerăm că prevederile articolului 7, litera h) trebuie să conțină informația completă și explicită, inclusiv cu privire la cheltuielile legate de implementarea Strategiilor de Dezvoltare Locală ale GAL.</p>	
	<p>2.</p>	<p>Modificarea structurii art. 7 după cum urmează: tot conținutul literei h) care urmează după sintagma „inițiativei LEADER,” să fie expus ca și conținutul literei ”i)”, iar conținutul actual al literei ”i)” să devină conținutul literei noi ”f)”.</p> <p><i>Argumentarea propunerii:</i> LEADER reprezintă un instrument distinct de dezvoltare a zonelor rurale și prin urmare enumerarea cheltuielilor pentru finanțarea acestui mecanism dimpreună cu sprijin acordat altor intervenții (organizațiilor de producători în particular către grupuri de producători, al Camerelor Agricole, al Oficiului Național al Viei și Vinului) creează o confuzie de interpretare normativă. În niciun act al UE din cele analizate nu a fost identificată o abordare similară de reglementare a instrumentului LEADER.</p>	<p>Nu se acceptă. Art. 7, alin. (1) lit. h) prevede expres domeniile pentru care se vor finanța cheltuielile de administrare și personal din FNDAMR.</p>
	<p>3.</p>	<p>Art. 22, lit. g) se va expune în următoarea redacție: „g) dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității – LEADER.”</p> <p><i>Argumentarea propunerii:</i> Actele UE utilizează formularea „dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității – LEADER”, din acest considerent propunem reformularea conținutului literei ”g)”. Eliminarea sintagmei „cooperare” se impune, în context.</p>	<p>Nu se acceptă. Proiectul prevede la art. 4 definiția LEADER, iar pe conținutul proiectului se utilizează doar abreviatuara „LEADER” conform Regulamentelor UE.</p>

	<p>4. Art. 22 se va completa cu litera h) care va avea următorul conținut: „h) cooperare”.</p> <p><i>Argumentarea propunerii:</i> Adițional argumentului expus supra, considerăm că activitățile de cooperare trebuie să fie reglementate într-un punct separat de intervenția LEADER, pentru a nu prejudicia aria și formele posibile de cooperare.</p>	<p>Nu se acceptă, a se vede Regulamentul UE 2021/2115.</p>
	<p>5. Art. 22, alin. (2) va avea următoarea redacție: „(2) Plafoanele și condițiile specifice de acordare a sprijinului financiar pentru dezvoltarea rurală sunt incluse în PSPA. Pentru intervenția LEADER se stabilește un plafon minim de finanțare în mărime de cel puțin 7% din FNDAMR.”</p> <p>LEADER este instrumentul Uniunii Europene pentru dezvoltare rurală și se implementează în țara noastră începând cu anul 2016. Astăzi putem afirma cu certitudine că LEADER a atins succese remarcabile pentru dezvoltarea zonelor rurale din Republica Moldova și reprezintă un instrument cheie a statutului pentru dezvoltarea satelor și orașelor mici (cu populația de până la 10 000 locuitori), ce ne apropie de Uniunea Europeană, consolidează potențialul de dezvoltare și capacitatea de absorbție la nivel local și crește nivelul speranței pentru atragerea fondurilor EU, dar și altor fonduri oferite de partenerii de dezvoltare prin intermediul GAL-urilor în scopul dezvoltării rurale.</p> <p><i>Este important să subliniem că în toată perioada sa de implementare, statul a oferit, prin intermediul Programului LEADER, aprox. 8 mln EUR, iar în paralel partenerii de dezvoltare au oferit peste 6,5 mln EUR și alte peste 6,5 mln EUR constituie contribuția locală a beneficiarilor de proiecte implementate. Aceste cifre arată că fiecare leu investit prin mecanismul LEADER în RM este aproape triplat prin acea contribuție ce este oferită de către partenerii de dezvoltare și contribuția locală a beneficiarilor (doar</i></p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Conform art. 6 alin. (4) „Distribuirea/redistribuirea FNDAMR între cheltuielile prevăzute la articolul 7 se aprobă de autoritatea de management.”</p> <p>Totodată, în PSPA vor fi prevăzute mijloacele financiare necesare implementării inițiativei LEADER pentru perioada 2025-2030, care va fi discutată cu părțile interesate.</p>

acea care a putut fi calculată, cifra contribuției reale care include și contribuția non-financiară este una și mai mare).

În pofida acestor indicatori îmbucurători, atragem atenția că la ora actuală tot sistemul de dezvoltare LEADER se află sub un risc iminent de prăbușire din cauza lipsei de finanțare suficientă pentru sistemul deja creat.

Rezultatele apelului de propuneri pentru finanțarea Grupurilor de Acțiune Locală (GAL) în anul 2024 în cadrul Programului LEADER, au arătat că pentru menținerea sistemului LEADER până la anul 2028 în speranța că RM va începe implementarea fondurilor de preaderare, este necesar să fie implementate soluții pentru problemele cu care se ciocnesc GAL-urile și abordarea LEADER.

Problema: LEADER a devenit un instrument de încredere și în ultimii ani au fost create mai multe GAL-uri, astfel astăzi în RM există 55 de GAL-uri, ce acoperă peste 55% din teritoriul RM. Se pare că acest fapt este un fapt pozitiv, însă valoarea surselor acordate pentru Programul LEADER din FNDAR este de 5% din acest fond, ceea ce reprezintă la ziua de azi aprox. 80 000 000 MDL anual, care acoperă necesitatea finanțării a unui număr de doar 31 de GAL-uri din cele 51 care au depus cererea de finanțare și sunt eligibile. *Asta înseamnă lipsa de finanțare pentru cel puțin 40% din GAL-urile existente și eligibile.* Oamenii ce au muncit mai mulți ani, au atras și au implementat surse și proiecte de dezvoltare în teritoriu sunt disperați, deoarece conștientizează că doar finanțarea din Programul LEADER reprezintă o sursă stabilă și previzibilă pentru activitatea GAL, ce acoperă cheltuielile de funcționare ale acestuia. În aceste condiții există un risc major de stopare a activităților GAL-urilor ce nu au fost cuprinse de bugetul disponibil și crearea sentimentului de dezamăgire față de mecanismul LEADER, dar și risipirea tuturor eforturilor ce au fost făcute pentru crearea și consolidarea capacităților acestor GAL-uri, inclusiv eforturile consistente ale Ministerului

		<p>Agriculturii și Industriei Alimentare și Agenției de Intervenție și Plăți în Agricultură în consolidarea capacităților instituționale ale celor 51 de asociații GAL, capabile astăzi să gestioneze procese de dezvoltare și diverse instrumente, inclusiv subgrantarea.</p> <p>Aceasta problemă poate fi soluționată prin includerea în proiectul de lege a plafonului minim de finanțare de 7% din FNDAR pentru Programul LEADER, ceea ce va permite MAIA să aloce resursele financiare necesare asigurarea menținerii sistemului LEADER până la începerea implementării fondurilor de preaderare.</p>	
Expertizare			
<p>Centrul de Armonizare a Legislației <i>nr.31/02-126-11056 din 03.10.2024</i></p>	1.	<p>Regulamentul (UE) 2021/2115 are ca obiectiv principal sprijinirea agriculturii ecologice și a tranziției către practici agricole sustenabile în conformitate cu obiectivele Pactului Verde European și ale Strategiei „De la fermă la consumator”. Regulamentul stabilește criteriile pentru acordarea plăților directe către fermieri, asigurându-se că sprijinul financiar este distribuit echitabil și ține cont de aspecte precum dimensiunea fermelor și nevoile specifice ale regiunilor rurale. Prin acest regulament, se încurajează implicarea fermierilor tineri și inovarea în agricultură, oferindu-le acces la sprijin financiar și formare. Totodată, regulamentul are ca scop stimularea dezvoltării rurale și reducerea disparităților dintre zonele rurale și urbane. Acesta promovează diversificarea activităților economice și îmbunătățirea condițiilor de viață în mediul rural.</p> <p><i>a) Analiza comparativă a transpunerii Regulamentului (UE) 2021/2115</i></p> <p>În urma analizei realizate, se constată că proiectul național asigură transpunerea parțială a actului UE.</p>	Se acceptă.
		<p><i>b) Obiecții privind compatibilitatea actului național cu prevederile Regulamentului (UE) 2021/2115</i></p> <p>Proiectul național nu a asigurat transpunerea unor norme obligatorii din actul UE, ori potrivit Tabelului de</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Conform alin. (3) din clauza de adoptare a Regulamentului (UE) 2021/2115 „Întrucât PAC trebuie să asigure răspunsuri mai</p>

		<p>concordanță acestea urmează a fi transpuse în Programul strategic al politicii agricole. Aceste prevederi UE se referă la:</p> <p>art. 3, pct. 11 definiția „fond mutual”, pct. 12 „regiuni mai puțin dezvoltate” și pct. 17 „exercițiu financiar” ;</p> <p>art. 4 (2) – (8) cu referire la definițiile și condițiile care urmează a fi prevăzute în planurile strategice PAC;</p>	<p>eficace la provocări și oportunități pe măsură ce acestea se manifestă la nivel internațional, la nivelul Uniunii, la nivel național, la nivel regional, la nivel local și la nivelul fermelor, este necesar să se raționalizeze guvernarea PAC și să se îmbunătățească performanța acesteia în materie de îndeplinire a obiectivelor Uniunii, precum și să se reducă în mod semnificativ sarcina administrativă. PAC ar trebui să se bazeze pe obținerea performanței (denumit în continuare „modelul de performanță”). Prin urmare, Uniunea ar trebui să stabilească parametrii de bază ai politicii, cum ar fi obiectivele PAC și cerințele de bază ale acesteia, iar statele membre ar trebui să dețină o responsabilitate mai mare în privința modului în care îndeplinesc obiectivele și ating țintele. Subsidiaritatea sporită face posibilă luarea în considerare în mai mare măsură a condițiilor și nevoilor locale, precum și a naturii specifice a activității agricole, care rezultă din structura socială a agriculturii și din disparitățile structurale și naturale dintre diferitele regiuni agricole, prin personalizarea sprijinului în scopul maximizării contribuției la îndeplinirea obiectivelor Uniunii.”</p> <p>Reieșind din cele relatate, fiecare stat membru urmează să-și dezvolte intervenții pe baza tipurilor de intervenții luând în considerare specificul, condițiile și nevoile locale.</p> <p>Astfel, intervențiile și detalierea acestora, alte norme specifice și proceduri, criteriile de eligibilitate, vor fi prevăzute în PSPA în urma analizei nevoilor.</p>
--	--	---	---

		<p>Titlul II cu referire la obiectivele și indicatorii prevăzuți în cadrul politicii agricole comune;</p>	<p>Se acceptă. Proiectul a fost completat cu art. 2 și art. 3 care prevăd Obiectivele generale și specifice.</p>
		<p>art. 14 cu privire la principiul și domeniul de aplicare al politicii agricole comune;</p>	<p>Nu se acceptă. Principiu și domeniu de aplicare a cerințelor comune și anume a condiționalităților a fost transpusă prin art. 12. Art. 14 din Regulamentul (UE) 2021/2115 prevede principiu și domeniu de aplicare doar a condiționalității sociale.</p>
		<p>Capitolul II, Secțiunea II cu privire la plățile directe decuplate;</p> <p>art. 28 referitor la plățile pentru micii fermieri;</p> <p>Capitolul II, Subsecțiunea 3 referitor la sprijinul complementar pentru venit;</p> <p>Capitolul II, Subsecțiunea 4 referitor la schemele pentru climă, mediu și bunăstarea animalelor;</p> <p>Capitolul II, Secțiunea 3 în partea ce ține de plățile directe cuplate;</p> <p>Capitolul III, art. 46 - 55 referitor la tipuri de intervenții în anumite sectoare;</p> <p>Capitolul III, Secțiunea 4, art. 57 - 58 cu privire la sectorul vitivinicol;</p> <p>Capitolul III, Secțiunea 7, art. 66 - 67 normele referitoare la alte sectoare;</p> <p>Capitolul IV, Secțiunea 1, art. 70 și art. 73 - 79 cu privire la tipurile de intervenții;</p> <p>Titlul IV art. 92-93; art. 95 și art. 102 - 103 - dispoziții financiare pentru sectorul agricol;</p> <p>Titlul V, art. 108 - 109 referitor la planul strategic PAC, cât și cerințele generale;</p> <p>Capitolul II, art. 108 - 109 și art. 111 - 115 cu privire la conținutul planului strategic;</p> <p>art. 118 în partea ce ține de aprobarea planului strategic PAC;</p> <p>art. 123 (2) lit. a) cu privire la autoritatea de management;</p>	<p>Nu se acceptă. A se vedea argumentarea de mai sus.</p>

	<p>art. 127 referitor la parteneriatul european pentru inovare privind productivitatea și durabilitatea agriculturii;</p> <p>art. 129 cu privire la obiectivele cadrului de performanță;</p> <p>art. 130 cu privire la sistemul electronic de informații;</p> <p>art. 134 (4) – (6) o serie de norme referitoare la rapoartele anuale privind performanța;</p> <p>art. 139 referitor la evaluările ex ante a planului strategic PAC;</p> <p>art. 142 cu privire la raportarea prin utilizarea unui set de bază de indicatori;</p> <p>Anexa I - indicatorii de impact, de rezultat, de realizare și de context;</p> <p>Anexa III - norme privind condiționalitatea, în temeiul art. 12;</p> <p>Anexa IV - norme privind condiționalitatea socială, în temeiul art. 14.</p>	
2.	<p>Regulamentul (UE) 2021/2116 reglementează finanțarea, gestionarea și monitorizarea PAC pentru perioada 2023 - 2027. Acesta abrogă Regulamentul (UE) nr. 1306/2013 și introduce o serie de reforme pentru a îmbunătăți eficiența și transparența gestionării PAC. Regulamentul stabilește normele financiare pentru implementarea PAC, inclusiv, utilizarea fondurilor din Fondul European Agricol de Garantare (FEGA) și Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR). Totodată, sunt introduse măsuri pentru consolidarea respectării normelor PAC, inclusiv sancțiuni financiare în cazul neconformităților. Fermierii și beneficiarii de fonduri europene trebuie să respecte cerințele legale și condițiile prevăzute de legislația UE în materie de mediu, siguranță alimentară, sănătate publică și bunăstare a animalelor</p> <p><i>a) Analiza comparativă a transpunerii</i> Regulamentul (UE) 2021/2116 În urma analizei realizate, se constată că proiectul național asigură transpunerea parțială a actului UE.</p>	Se acceptă.
	<p><i>b) Obiecții privind compatibilitatea actului național cu prevederile Regulamentului (UE) 2021/2116</i></p>	Nu se acceptă.

		<p>Proiectul național nu a asigurat transpunerea unor norme obligatorii ale actului UE, ori, potrivit mențiunilor din Tabelul de concordanță, prevederile UE urmează a fi transpuse ulterior prin alte acte normative subsidiare, în speță:</p> <p>art. 68 - Sistemul de identificare a parcelelor agricole; art. 69 - Sistemul de depunere a cererilor cu informații geospațiale și a cererilor de ajutor pentru animale; art. 70 - Sistemul de monitorizare a suprafețelor; art. 71 - Sistemul de identificare a beneficiarilor; art. 72 - Sistemul de control și de sancțiuni; art. 73 - Sistemul de identificare și înregistrare a drepturilor la plată.</p>	<p>Conform alin. (3) din clauza de adoptare a Regulamentului (UE) 2021/2116 „Modelul actual de performanță al PAC, bazat pe conformitate, ar trebui ajustat, pentru a se pune un accent mai mare pe rezultate și pe performanță. În consecință, Uniunea ar trebui să stabilească obiectivele de politică de bază, tipurile de intervenție și cerințele de bază ale Uniunii, în vreme ce statele membre ar trebui să poarte o responsabilitate și răspundere mai mare pentru îndeplinirea acestor obiective. În consecință, este necesar să se asigure un nivel mai ridicat de subsidiaritate și flexibilitate, pentru a se ține cont mai bine de condițiile și de nevoile locale. În consecință, în cadrul noului model de performanță al PAC, statele membre ar trebui să poarte răspunderea pentru adaptarea intervențiilor lor din cadrul PAC în funcție de nevoile lor specifice și de cerințele de bază ale Uniunii, pentru a-și maximiza contribuția la realizarea obiectivelor Uniunii pentru PAC. Pentru a asigura în continuare o abordare comună și condiții de concurență echitabile, statele membre ar trebui, de asemenea, să instituie și să conceapă cadrul de conformitate și control pentru beneficiari, inclusiv respectarea standardelor referitoare la bunele condiții agricole și de mediu și a cerințelor legale în materie de gestionare.”</p> <p>Totodată, în conformitate cu pct. 1 din HG nr. 597/2024 cu privire la Sistemul integrat de administrare și control și instituirea Sistemului informațional „Registrul fermierilor”, s-a aprobat crearea Sistemului integrat de administrare și control, destinat</p>
--	--	--	---

			<p>gestionării și monitorizării intervențiilor și a beneficiarilor de subvenții din Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural, precum și a mijloacelor financiare provenite din partea partenerilor de dezvoltare.</p> <p>Astfel, elementele sistemului integrat prevăzute la art. 37 din proiect, vor fi detaliate și aprobate prin HG.</p>
		Respectarea mecanismului de armonizare	
	a)	<p><i>Observații privind Clauza de armonizare</i></p> <p>În vederea respectării cerințelor înaintate față de proiectele de acte normative cu relevanță UE, stabilite de art. 31 din Legea nr. 100/2017 și pct. 33 și 34 din Regulamentul privind armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația Uniunii Europene (în continuare Regulament), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1171/2018, clauza de armonizare a proiectului național se va expune în următoarea redacție:</p> <p>„Prezenta Lege: transpune parțial (transpune art. 1, art. 3, art. 4, art. 8 - 9, art. 13 (1); art.15 (1) –(3); art. 16 (1) – (2); art. 42 lit. a), b), c), f), k), art. 43 (1) – (4), art. 44 art. 69, art. 83 (1) – (2) lit. c), art. 86 (3) – (5), art. 101, art. 104 (1) și (3) – (4); art. 106 (3); art. 107 (1) – (2) lit. b), c); art. 123 (2) lit. g) și (4); art. 124; art. 128; art. 131 - 133; art. 134 (1) – (3) și (12); art.136; art. 140; art. 144; art. 148 (2); art. 151) Regulamentul (UE) 2021/2115 al Parlamentului European și al Consiliului din 2 decembrie 2021 de stabilire a normelor privind sprijinul pentru planurile strategice care urmează a fi elaborate de statele membre în cadrul politicii agricole comune (planurile strategice PAC) și finanțate de Fondul european de garantare agricolă (FEGA) și de Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală</p>	Se acceptă.

	<p>(FEADR) și de abrogare a Regulamentelor (UE) nr. 1305/2013 și (UE) nr. 1307/2013, CELEX: 32021R2115, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 435/1 din 6 decembrie 2021, așa cum a fost modificat ultima dată prin Regulamentul (UE) 2024/1468 al Parlamentului European și al Consiliului din 14 mai 2024;</p> <p>transpune parțial (transpune art. 3 - 4; art. 5 (2) – (3) ; art. 6; art. 7 lit. a), d), e), f); art.8; art. 9 (1) – (2), (5); art. 12; art. 17; art. 22; art. 37; art. 44 (1), (3), (5); art. 46 (1) -)2); art. 56 (1) – (2); art. 59 (1) – (2) (4) – (7); art. 60 (1) și (4); art. 62; art. 63; art. 65 (1) – (3); art. 67 (1), (3) – (6); art. 76; art. 77 (1) – (4); art. 78; art. 80 (1) – (2); art. 82; 83 (1) și (5) – (6); art. 84 - 86; art. 87 (1); art. 88; art. 89 (1); art. 98 (1) și (4); art. 99; art. 101) Regulamentul (UE) 2021/2116 al Parlamentului European și al Consiliului din 2 decembrie 2021 privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole comune și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 1306/2013 (CELEX: 32021R2116), publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 435/187 din 6 decembrie 2021, așa cum a fost modificat ultima dată prin Regulamentul (UE) 2024/1468 al Parlamentului European și al Consiliului din 14 mai 2024.”</p>	
<p>b)</p> <p>-</p>	<p><i>Obiecții privind Tabelele de concordanță</i></p> <p>Compartimentul 8 al Tabelului va indica gradul de compatibilitate a prevederilor actului juridic european care se transpune pentru prevederile UE neaplicabile/incompatibile, pentru fiecare articol, alineat, paragraf etc., în funcție de modul de reflectare a corespondenței acestora, utilizându-se calificativele de compatibilitate stabilite în pct. 42 din Regulament;</p>	<p>Se acceptă.</p> <p>Compartimentul 8 al Tabelului de concordanță a fost ajustat conform calificativelor de compatibilitate stabilite în pct. 42 din Regulamentul privind armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația Uniunii Europene, aprobat prin HG nr. 1171/2018.</p>

	-	Compartimentul 9 al Tabelului de concordanță va fi completat cu explicațiile și motivele care stau la baza netranspunerii sau transpunerii parțiale a prevederilor actului UE, fiind inserate trimiteri, mențiuni relevante ce menționează diferențele dintre prevederile actului UE și prevederile proiectului de act normativ național și se indică termenii preconizate pentru realizarea transpunerii integrale a dispozițiilor actului juridic european și proiectele de acte normative care vor înlătura diferențele de compatibilitate constatate la compartimentul 8 al tabelului de concordanță.	Se acceptă. Compartimentul 9 al Tabelului de concordanță a fost ajustat.
Ministerul Justiției <i>nr.04/2-10405 din</i> <i>22.11.2024</i>	1.	Dacă se face trimitere la mai mult de două elemente structurale consecutive, enumerarea se redă prin cratimă. Ținând cont de regula enunțată, în clauza de armonizare, textul „art. 5-6” se va substitui cu textul „art. 5 și 6” (obiecție valabilă și în alte cazuri similare din proiect).	Se acceptă.
	2.	La art. 3 atenționăm că, în conformitate cu art. 55 alin. (4) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, în cazul în care se face trimitere la o normă juridică care este stabilită în același act normativ sau element structural, pentru evitarea reproducerii acesteia, se face trimitere la norma juridică relevantă fără a se preciza că aceasta face parte din același act normativ sau element structural, cu excepția cazurilor în care această precizare este necesară pentru a exclude orice echivoc. Ținând cont de regula enunțată, la alin. (3), se vor exclude cuvintele „din prezentul articol” (obiecție valabilă și la art. 32 alin. (5) lit. c), art. 44 alin. (2) pct. 4) lit. c), art. 46 alin. (5), (8), (10), (11)).	Se acceptă.
	3.	La art. 4: 1) În denumire și la primul alineat, cuvântul „definiții” se va substitui cu cuvântul „noțiuni”.	Se acceptă.

		2) Noțiunea „AKIS” se propune de indicat în felul următor: „Sistemul de cunoștințe și inovare în agricultură (AKIS) - ...”, în continuare conform definiției propuse de autor.	Se acceptă.
		3) Noțiunea „beneficiar” se va indica din alineat, întrucât este menționată în cadrul noțiunii „AKIS”.	Se acceptă.
		4) La noțiunea „beneficiar efectiv”, în referința la Legea cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului se va indica numărul și anul adoptării „nr. 308/2017”.	Se acceptă.
		5) Având în vedere prevederile Legii nr. 86/2020 cu privire la organizațiile necomerciale, la semnificația noțiunii „organism intermediar”, cuvintele „organizațiile neguvernamentale” se vor substitui cu cuvintele „organizațiile necomerciale”.	Se acceptă.
		6) Ținând cont de prevederile art. 55 alin. (4) din Legea nr. 100/2017, la noțiunea „sisteme de guvernare”, se vor exclude cuvintele „din prezenta lege” (obiecție valabilă și la art. 39 alin. (2), art. 45 alin. (1), art. 64). Totodată, referința la articol se va indica cu abreviere conform uzanțelor (obiecție valabilă și în alte cazuri similare).	Se acceptă.
	4.	Pornind de la prevederile Codului civil, în denumirea art. 5 și alin. (1) al acestuia, cuvintele „circumstanțe justificate” se vor substitui cu cuvintele „circumstanțe care justifică neexecutarea” sau „impediment justificator” (obiecție valabilă și la ar. 32 alin. (5) și (6), art. 45 alin. (4) lit. b)).	Se acceptă.
	5.	La art. 6 alin. (2), în referința la Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale se va indica numărul și anul adoptării „nr. 181/2014”.	Se acceptă.
	6.	La art. 12 alin. (2) pct. 2) se va revedea lit. d), deoarece este defectuoasă, nefiind clar la ce se raportează expresia „sunt corecte”.	Se acceptă. Expresia „sunt corecte” a fost substituită cu cuvintele „confirmă respectarea art. 9”.

	7.	La art. 15, textul „articolul 2 și articolul 3” se va substitui cu textul „art. 2 și 3”.	Se acceptă.
	8.	La art. 17: 1) În conformitate cu art. 54 alin. (1) lit. i) din Legea nr. 100/2017, exprimarea prin abrevieri a unor denumiri sau termeni se poate face numai după explicarea acestora în text, la prima folosire. Ținând cont de regula enunțată, în denumirea art. 17 abrevierea „OMC” se va substitui cu denumirea completă.	Se acceptă.
		2) În referința la anexa 2 la Acordul OMC privind agricultura se va indica legea prin care Republica Moldova a aderat la Acordul de la Marrakech privind constituirea O.M.C. (Legea nr. 218/2001).	Se acceptă.
	9.	La art. 30: 1) Potrivit art. 10 alin. (1) din proiectul legii, autoritatea de management este Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare. În conformitate cu prevederile art. 11 alin. (1) lit. k) din Legea nr. 98/2012 privind administrația publică centrală de specialitate ministrul emite în mod unipersonal ordine în limitele competenței sale. Prin urmare, la alin. (1), referința la ordinul autorității de management este incorectă. Totodată, menționăm că, potrivit art. 5 din Codul administrativ nr. 116/2018, activitatea administrativă reprezintă totalitatea actelor administrative individuale și normative, a contractelor administrative, a actelor reale, precum și a operațiunilor administrative realizate de autoritățile publice în regim de putere publică, prin care se organizează aplicarea legii și se aplică nemijlocit legea. Ținând cont de prevederile legale enunțate, la alin. (1), se va examina oportunitatea substituirii cuvintelor „ordinul autorității de management” cu cuvintele „actul administrativ al	Se acceptă.

		autorității publice ce exercită funcția de autoritate de management” (obiecție similară și la alin. (3)).	
		2) La alin. (7), textul „termenul prevăzut la alineatul (5)” se va substitui cu textul „termenul prevăzut la alin. (6)”, pentru a asigura corectitudinea referinței.	Se acceptă.
	10.	La art. 31 alin. (3), textul „plafonul stabilit de autoritatea de management în conformitate cu articolul 7 alineatul (2)” se va revizui, întrucât la art. 7 alin. (2) nu se face referință la plafonul stabilit de autoritatea de management, dar la excluderea dublei finanțări din bugetul de stat pentru aceleași costuri.	Se acceptă. Trimiterea la art. 7 alin. (2), a fost exclusă.
	11.	La art. 46: 1) Prin alin. (4) se transpune art. 85 din Regulamentul (UE) 2021/2116. La art. 85 alin. (1) alineatul al treilea din Regulamentul (UE) 2021/2116 se face referință la art. 83 alin. (6) care este transpus prin art. 44 alin. (2) din proiect. Prin urmare, la art. 46 alin. (4), textul „articolul 44 alineatul (3)” se va substitui cu textul „art. 44 alin. (2)”	Se acceptă.
		2) Prevederea ce se referă la „sistemul de monitorizare a suprafețelor” este indicată la art. 37 alin. (1) lit. d), prin urmare, la alin. (8), textul „sistemul de monitorizare a suprafețelor menționat la articolul 37 alineatul (1) litera c)” se va substitui cu textul „sistemul de monitorizare a suprafețelor menționat la art. 37 alin. (1) lit. d)”	Se acceptă.
	12.	Art. 61 alin. (1) transpune art. 98 din Regulamentul (UE) 2021/2116, care face referință la art. 59 alin. (4). Este de menționat că, norma de la art. 59 alin. (4) este transpusă prin norma de la art. 32 alin. (3) din proiect, prin urmare, textul „art. 32 alin. (4)” se va substitui cu textul „art. 32 alin. (3)”.	Se acceptă.

	13.	La art. 62 alin. (2) și art. 63 alin. (3), în referința la Legea privind protecția datelor cu caracter personal se va indica numărul și anul adoptării acesteia.	Se acceptă.
	14.	<p>La art. 66:</p> <p>1) Potrivit art. 48 alin. (1) și (2) din Legea nr. 100/2017, „(1) Dispozițiile tranzitorii ale actului normativ cuprind măsurile ce se instituie cu privire la continuarea raporturilor juridice născute în temeiul vechilor reglementări care urmează a fi abrogate sau înlocuite de noul act normativ. Dispozițiile tranzitorii trebuie să asigure, pe o perioadă determinată, corelarea noilor reglementări cu cele ale actelor normative preexistente, menținerea temporară a unor situații juridice născute în temeiul vechilor reglementări.”. Potrivit art. 66 alin. (1) din proiect, „la data intrării în vigoare a prezentei legi, Legea nr. 71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural, se abrogă”. Totodată, potrivit art. 66 alin. (2) din proiect, Legea nr. 71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural continuă să se aplice în cazurile prevăzute la lit. a)-d). În conformitate cu art. 66 alin. (1)-(3) din Legea nr. 100/2017, abrogarea poate fi totală sau parțială. Abrogarea este totală atunci când actul normativ se suprimă integral. Abrogarea este parțială atunci când se suprimă doar o parte din prevederile actului normativ. Din prevederile enunțate, se atestă un conflict de norme, or, în cazul în care legea se abrogă total conform art. 66 alin. (1), atunci norma de la alin. (2) devine neaplicabilă. Pentru menținerea prevederilor de la art. 66 alin. (2) din proiect este necesară reformularea dispoziției de la art. 66 alin. (1) prin indicarea articolelor sau capitolelor concrete din Legea nr. 71/2023 care se abrogă, cu menținerea în vigoare a articolelor care reglementează dispozițiile de la</p>	Se acceptă. Art. 66 a fost ajustat conform recomandărilor.

		art. 66 alin. (2) din proiect. Legea nr. 71/2023 se va abroga la momentul abrogării ultimei norme.	
		2) Totodată, la alin. (2) lit. a), cuvintele „și actelor normative de punere în aplicare a acestei Legi” redau un caracter incert normei, or, prevederea enunțată este distinctă de prima parte a normei de la lit. a). Mai mult, norma are un termen de aplicare nedeterminat, prin urmare nu este clară perioada în care urmează să se mai aplice Legea nr. 71/2023. În cazul în care se au în vedere actele normative de punere în aplicare a art. 18, această mențiune trebuie indicată expres (obiecție valabilă și la alin. (2) lit. c).	Se acceptă. Art. 66 a fost ajustat conform recomandărilor.
		3) În referința la Legea nr. 71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural, urma a fi indicată și sursa de publicare a acesteia.	
	15.	La art. 67: 1) În conformitate cu art. 47 alin. (1) și (4) din Legea nr. 100/2017, dispozițiile finale cuprind momentul intrării în vigoare și măsurile necesare punerii în aplicare a actului normativ. Ținând cont de prevederea legală enunțată, în denumirea art. 67, cuvintele „Intrare în vigoare” se vor substitui cu cuvintele „Dispoziții finale”, iar prevederile de la art. 68 privind acțiunile care urmează să le întreprindă Guvernul se vor indica la art. 67 ca un alineat distinct.	Se acceptă.
		2) La alin. (2), menționăm că sintagma „articolul 9 în partea ce ține de acreditarea Agenției de plăți” este ambiguă, prin urmare, întru asigurarea condiției preciziei, cuvintele „în partea ce ține de acreditarea Agenției de plăți” se va substitui cu elementul structural concret.	Se acceptă. Referința la art. 9 din art. 67 a fost exclusă.
		3) Totodată, întru asigurarea corectitudinii redactării prevederii de la art. 67, dispoziția de la alin. (2) se va	Se acceptă. Alin. (1) va avea următorul cuprins:

		comasa cu dispoziția de la alin. (1) și va avea următorul cuprins: „(1) Prezenta lege intră în vigoare la 1 ianuarie 2025, cu excepția art. 9, 10, 11 alin. (2) și (4), art. 12 care vor intra în vigoare la 1 ianuarie 2027, capitolul VIII Secțiunea a 2-a care va intra în vigoare la 1 ianuarie 2028, Capitolul VIII secțiunile 4 și 5 care vor intra în vigoare la 1 ianuarie 2030.”.	„(1) Prezenta lege intră în vigoare la 1 ianuarie 2025, cu excepția art. 10, art. 11 alin. (2) și (4), art. 12 care vor intra în vigoare la 1 ianuarie 2027, Capitolul VIII Secțiunea a 2-a care va intra în vigoare la 1 ianuarie 2028, Capitolul VIII Secțiunile 4 și 5 care vor intra în vigoare la 1 ianuarie 2030.”.
Centrul Național Anticorupție <i>nr. 06/2/20630 din 25.11.2024</i>		III. Analiza detaliată a factorilor de risc și a riscurilor de corupție ale proiectului Articolul I din proiect – Articolul 1 Obiect și domeniu de reglementare (1) Prezenta lege stabilește norme privind: (...) e) Programul strategic al politicii agricole (în continuare - PSPA), care stabilește strategia de intervenție, indicatori, condiții pentru intervenții și indică resursele financiare și sursele de finanțare, în conformitate cu obiectivele specifice și cu nevoile identificate f) monitorizarea, raportarea, evaluarea și transparența PSPA (2) Prezenta lege reglementează sprijinul finanțat de FNDAMR pentru intervențiile specificate în PSPA, aprobat de Guvern pentru perioada 2025-2030.	Se acceptă. Alin. (2) a fost ajustat. Textul „pentru perioada 2025-2030” se substituie cu cuvintele „pentru o perioadă de șase ani”.
		Obiecții: La art. 1 alin. (2) se face referință că legea „reglementează sprijinul finanțat din FNDAMR pentru intervențiile specifice în PSPA, aprobat de Guvern pentru perioada 2025 – 2030. În acest sens, se face referință la un document de politici, care urmează a se răsfrânge doar pentru o anumită perioadă de timp: 2025 - 2030. Or, norma art. 1 urmează să fie corelată cu norma art. 3 alin. (3) și art. 51 din proiectul de lege care fac referință	

	<p>generală la Programul strategic al politicii agricole, fără a specifica anul de referință.</p> <p>Astfel, nu este clar ce se va întâmpla după implementarea Programului strategic al politicii agricole derulat pentru perioada 2025 - 2030, or există riscul de interpretare că obiectul de reglementare și domeniul de reglementare al legii prenotate constituie doar Programul strategic al politicii agricole, aprobat de Guvern pentru perioada 2025 – 2030.</p>	
	<p>Recomandări: Propunem autorului modificarea normei prin excluderea referinței la perioada de implementare a Programului strategic al politicii agricole indicat la art. 1 alin. (2) din proiect.</p>	
	<p>Factori de risc:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lacună de drept <p>Riscuri de corupție:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Generale 	
	<p>Articolul 8 din proiect – Articolul 8. Eligibilitatea cheltuielilor (...) (4) Contribuțiile în natură și costurile de amortizare pot fi eligibile pentru sprijin din FNDAMR în condițiile stabilite de Guvern</p>	<p>Nu se acceptă, întrucât se are în vedere contribuția beneficiarului la operațiune, dar nu al statului. De aceste contribuții se ține cont la acordarea sprijinului. Observăm că însăși norma criticată de către autor servește drept temei pentru a considera eligibile „contribuțiile în natură și costurile de amortizare” eligibile pentru sprijin din FNDAMR. Altfel spus, norma este suficientă prin ea însăși, fără a fi necesar un alt temei. Or, dacă am aplica ierarhia actelor normative, temeiul pentru această normă ar trebuie identificat într-o normă de drept constituțional. Sfera noțiunilor date vor fi circumscrise prin Hotărâre de Guvern. Or, Ministerul Justiției este persistent în susținerea faptului că Legile nu sunt dicționare juridice.</p>
	<p>Obiecții: Norma instituie dreptul Guvernului de a stabili condiții pentru a califica ca fiind eligibile pentru sprijin din FNDAMR și cheltuielile reprezentate de contribuțiile în natură și costurile de amortizare.</p> <p>Nu negăm dreptul instituit Guvernului de a stabili condiții clare și transparente, însă, atragem atenția că proiectul de lege prenotat nu conține nici o normă cu referință la noțiunile „contribuții în natură” și „costuri de amortizare” (articolul 4 din proiect - Definiții) sau cu referință la faptul că mijloacele financiare din FNDAMR pot fi alocate și</p>	

	<p>pentru acoperirea „contribuțiilor în natură” și a „cheltuielilor de amortizare” (articolul 7 din proiect - Destinația cheltuielilor din Fond).</p> <p>Astfel, normele proiectului nu fac referință la ce intră în categoria/ce reprezintă „contribuție în natură” și „cost de amortizare”.</p> <p>Lipsa reglementării acestor aspecte va permite interpretări confuze în ceea ce privește modul de calificare a „contribuțiilor în natură” și a „costurilor de amortizare”.</p>	<p>Norma va rămâne confuză atâta timp cât Guvernul nu va stabili condițiile în care contribuțiile în natură și costurile de amortizare vor fi considerate eligibile. În momentul în care va decide să facă acest lucru se va ridica și problema stabilirii întinderii sferei noțiunilor date. Definirea în lege a noțiunilor date ar îngreuna posibilitatea Guvernului de a dezvolta această normă și a ține cont de apariția unor circumstanțe noi care pot fi tratate ca „contribuții în natură”.</p>
	<p>Recomandări: Propunem autorului completarea proiectului cu norme generale care ar face referințe la ce constituie/ce reprezintă „costurile în natură” și „costurile de amortizare”, iar condițiile pentru a fi eligibile pentru finanțare din Fond urmează să fie aprobate de Guvern.</p>	<p>Totodată, menționăm că eligibilitatea „contribuțiilor în natură” și a „costurilor de amortizare”, pot fi eligibile în cadrul unor intervenții din tipul de intervenții pentru dezvoltare rurală, care se vor regăsi în PSPA.</p>
	<p>Factori de risc:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive ● Lacună de drept <p>Riscuri de corupție:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Generale 	
	<p>Articolul 10 și articolul 11 din proiect – 10. Acreditarea Agenției de plăți (1) Guvernul desemnează în calitate de autoritate de management, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (în continuare - autoritate de management), responsabilă cu: a) acordarea, revizuirea și retragerea acreditării Agenției de plăți b) îndeplinirea sarcinilor atribuite autorității de management în temeiul prezentului capitol (2) Guvernul aprobă procedura și criteriile de acreditare a Agenției de plăți, care vizează următoarele domenii de bază: mediul intern, activitățile de control, informarea, comunicarea și monitorizarea Articolul 11 Agenția de plăți</p>	<p>Nu se acceptă. Observăm că potrivit articolului 5 litera b) din Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern, una din funcțiile de bază ale acestuia constă în organizarea executării legilor. Prin prisma acestei norme și în pofida faptului că în textul proiectului de lege analizată nu este indicat, Guvernul instituie o autoritate publică administrativă responsabilă de a îndeplini funcțiile agenției de plăți. Altfel spus, nu este necesar de fiecare dată de indicat în Lege ca Guvernul să instituie sau nu o autoritate administrativă. Acesta are libertatea de a aprecia dacă pentru implementarea unei</p>

		<p>(1) Agenția de plăți este o autoritate publică administrativă, responsabilă cu gestionarea și controlul cheltuielilor menționate la articolul 7. Agenția de plăți poate delega îndeplinirea unor atribuții, cu excepția efectuării plăților</p> <p>(2) Autoritatea de management menționată la articolul 10, acreditează ca agenție de plăți, acea entitate care are o organizare administrativă și un sistem de control intern, care oferă garanții suficiente că plățile sunt legale, corecte și justificate corespunzător. În acest scop, Agenția de plăți îndeplinește condițiile minime de acreditare în ceea ce privește mediul intern, activitățile de control, informarea și comunicarea, precum și monitorizarea</p> <p>(3) Agenția de plăți gestionează și asigură controlul operațiunilor legate de intervenția publică de care răspunde și poartă responsabilitatea generală în domeniul respectiv</p> <p>(4) Atunci când Agenția de plăți acreditată nu îndeplinește unul sau mai multe dintre condițiile minime de acreditare menționate la alineatul (2), autoritatea de management, retrage acreditarea Agenției de plăți respective dacă Agenția de plăți nu realizează schimbările necesare într-o perioadă de timp care urmează a fi determinată de autoritatea de management în funcție de gravitatea problemei</p>	<p>legi este sau nu necesară crearea unei autorități sau instituții, sau desemnarea unei autorități existente.</p> <p>Respectiv, acreditarea va fi acordată și retrasă autorității publice instituite sau desemnate de către Guvern.</p> <p>În ceea ce privește delegarea anumitor responsabilități, observăm că norma din Lege va fi superioară reglementărilor din hotărârile Guvernului prin care se aprobă Regulamentul de organizare și funcționare a Agenției. Cu toate acestea, este necesar de precizat că instituția delegării presupune că toate actele se fac din numele și pe seamă celui care a delegat. Deci, în orice caz, responsabilitatea rămâne după Agenția de plăți. Această normă poate fi aplică și în temeiul art. 14, alin. (3) lit.) din Legea nr. 229/2010 privind controlul financiar public intern, care stabilește că sistemul de control intern managerial se organizează prin delegarea împuternicirilor și responsabilităților fără a scuti persoana care delegă de răspunderea realizării acestora.</p>
		<p>Obiecții: Normele analizate reglementează modul de constituire a Agenției de plăți.</p> <p>În opinia noastră, normele nu oferă o claritate privind modul de organizare și funcționare a Agenției de Plăți.</p> <p>Pe de o parte, se stabilește că „Agenția de plăți este o autoritate publică administrativă” (art. 11 alin. (1)), pe de altă parte se instituie dreptul Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare de a retrage acreditarea Agenției (art. 11), ceea ce nu denotă claritate în privința existenței Agenției de plăți (ca autoritate administrativă creată în raport cu retragerea acreditării).</p>	<p>Tot aici de menționat că delegarea unor responsabilități se face în scopul eficientizării activității Agenției de plăți pe segmentele unde nu dispune de specialiști în domeniu cum ar fi în construcție, siguranța alimentelor. Anume în astfel de cazuri, Agenția de plăți poate delega îndeplinirea unor atribuții conform competențelor instituției de stat (de exemplu verificările ce țin de specificul funcțiilor exercitate de către Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor, Inspekția de Stat în Construcție etc.) sau de</p>

	<p>În acest sens, menționăm că în ce privește statutul de „autoritate publică administrativă”, acest statut urmează a fi conferit în temeiul prevederilor Legii nr. 98/2012 privind administrația publică centrală de specialitate. Or, normele din proiect nu stabilesc competența Guvernului de instituire a Agenției de Plăți (aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Agenției de Plăți sau instituirea Agenției de plăți în calitate de autoritate publică în subordinea Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare).</p> <p>Teza a doua din conținutul normei statuate la art. 11 alin. (1) conferă dreptul Agenției de Plăți de a delega îndeplinirea unor atribuții, cu excepția efectuării plăților.</p> <p>Nu este clar în acest sens cum Agenția de plăți urmează să poarte răspundere și responsabilitate generală în domeniu, or, activitatea acesteia ca autoritate administrativă este reglementată de norme legale din domeniu, acesteia conferindu-se prin Regulamentul de organizare și funcționare atribuții, drepturi și obligații clare și transparente.</p> <p>Consideăm că norma în mod confuz instituie dreptul Agenției de plăți de a delega careva atribuții altor entități.</p> <p>Mai mult decât atât, norma nu stabilește clar căror entități le va putea delega, ceea ce crește riscul atribuirii discreționare în dependență de interes și scopul urmărit, or, în final, Agenția va putea avea doar atribuția de „efectuare a plăților” fără a fi responsabilă de acțiunile privind acordarea și utilizarea mijloacelor financiare alocate din Fond.</p> <p>Vidul ce poate fi creat prin astfel de interpretări crește riscul prejudicierii interesului public manifestat prin asigurarea gestionării transparente a banului public.</p>	<p>instituției privat, prin încheierea contractelor respective.</p> <p>Conform proiectului de lege, normele ce țin de acreditarea Agenției de plăți, vor intra în vigoare în anul 1 ianuarie 2027. În scopul acreditării Agenției de plăți, Guvernul va aproba criteriile de acreditare prin armonizarea Regulamentelor UE 2022/127 și 2022/128, care prevăd că o agenție de plăți trebuie să dispună de o structură administrativă și de un sistem de control intern care să îndeplinească criteriile stabilite în anexa I la Regulamentelor UE 2022/127, în ceea ce privește: mediul intern; activitățile de control; informarea și comunicarea; monitorizarea.</p> <p>Necesitatea acreditării Agenției de plăți este condiționată de faptul că doar o agenție acreditată poate gestiona fondurile UE. La moment acreditarea pentru Republica Moldova nu este necesară, dar pentru a asigura o pregătire în procesul de aderare trebuie să ne conformăm la aceste cerințe și să ne pregătim de procesul de acreditare.</p>
--	---	--

	<p>Totodată, la alin. (4) sunt stabilite cerințe neclare privind acordarea Agenției de plăți a unei perioade de timp de către autoritatea de management (Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare) pentru a „realiza schimbările necesare” pentru a nu retrage acreditarea. Norma este expusă în mod confuz crește riscul interpretărilor eronate ale acesteia</p>	
	<p>Recomandări: Propunem autorului reexaminarea normelor cu referință la modul de instituire și organizare a activității Agenției de plăți.</p> <p>Odată ce norma stabilește în mod clar că Agenția de plăți este „autoritate administrativă”, crearea și funcționarea acesteia urmează a fi efectuată în conformitate cu cadrul legal național care reglementează modul de funcționare a acestor autorități publice.</p> <p>Instituirea și funcționarea Agenției de plăți urmează a fi efectuată în mod transparent</p>	
	<p>Factori de risc:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Lacună de drept ● Atribuții care admit derogări și interpretări abuzive ● Atribuții extensive de reglementare ● Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative ● Nedeterminarea entității publice responsabile/subiectului la care se referă prevederea ● Lipsa/insuficiența transparenței funcționării entităților publice <p>Riscuri de corupție:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Generale 	
	<p>Articolul 12 din proiect – Articolul 12. Organismul de certificare (1) Organismul de certificare este un organism de audit public sau privat desemnat pentru o perioadă de cel puțin trei ani. Atunci când este un organism de audit privat,</p>	<p>Se acceptă parțial. Alin. (1) a fost completat cu cuvintele „autoritatea de management” pentru a aduce claritate de către cine este desemnat Organismul de certificare.</p>

	<p>organismul este selectat prin intermediul unei proceduri de achiziție</p> <p>(2) Organismul de certificare emite un aviz, redactat în conformitate cu standardele de audit acceptate la nivel internațional, care stabilește dacă (...)</p>	<p>Art. a fost completat cu alin. (3) cu următorul cuprins: „</p> <p>(3) Organismul de certificare dispune de cunoștințe tehnice de specialitate necesare și este familiarizat cu politica agricolă, este independent din punct de vedere operațional față de agenția de plăți, precum și față de autoritatea de management care a acreditat agenția de plăți.”.</p>
	<p>Obiecții:</p> <p>Considerăm că normele statuate la art. 12 sunt vagi în ceea ce privește modul de constituire și funcționare a organismului de certificare.</p> <p>Nu este clar cine instituie acest „organism de certificare”, care sunt competențele acestuia (atribuțiile, drepturile, obligațiile, responsabilitățile), în baza cărui act își desfășoară activitatea, cine stabilește și în baza căror criterii se alege organismul de certificare dintre „organismul de audit public” și „organismul de audit privat”.</p> <p>La fel, nu este clar ce se are în vedere „pentru o perioadă de cel puțin 3 ani”, altfel spus, se poate de interpretat că se instituie dreptul de a decide și desemnarea organismului de certificare și pentru o perioadă nelimitată de timp.</p> <p>Totodată, din normă nu este clar care este funcția de bază a acestui organism de certificare, or proiectul nu reglementează nici noțiunea de „organism de certificare”.</p> <p>Toate aceste ambiguități administrative identificate vor permite aplicarea normelor într-un mod confuz și discreționar în dependență de interesul urmărit, cu consecințe grave în reglementarea transparentă și eficientă a organismului de certificare.</p>	<p>Totodată, după cum se poate observa din articolul 12 alineatul (1) din proiectul de Lege, organismul de certificare este un organism de audit. Astfel, observăm că prin Legea nr. 271/2017 privind auditul situațiilor financiare au fost puse bazele juridice privind organizarea auditului de către entitățile de audit. Selectarea acestora este prevăzut în textul proiectului și se va realiza în baza procedurilor de achiziție publică de către autoritatea de management.</p> <p>În ceea ce ține de obiecția cu privire la termen de desemnare, observăm că cel puțin prin prisma reglementărilor actuale cu privire la achiziții o astfel de situație este imposibilă, întrucât, de regulă, contractele de achiziție se încheie pentru un singur an bugetar.</p> <p>Dat fiind faptul că planificarea cheltuielilor bugetare (CBTM) se stabilește pentru o perioadă de 3 ani și contractele de achiziții privind prestarea serviciilor la fel se vor încheia tot în această limită de ani, pentru a putea înregistra contractual la Trezoreria de Stat. În caz dacă vor fi unele schimbări în</p>
	<p>Recomandări:</p> <p>Propunem autorului reexaminarea și modificarea normelor prin stabilirea transparentă a modului de instituție și organizare a activității organismului de certificare.</p>	

	<p>Factori de risc:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Lacună de drept ● Atribuții care admit derogări și interpretări abuzive ● Atribuții extensive de reglementare ● Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative ● Nedeterminarea entității publice responsabile/subiectului la care se referă prevederea ● Lipsa/insuficiența transparenței funcționării entităților publice <p>Riscuri de corupție:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Generale 	<p>legislația cu privire la achiziții ne vom conforma și noi la aceste cerințe noi.</p>
	<p>Articolul 31 din proiect - Articolul 31. Examinarea cererii de acordare a sprijinului (...) (2) La cererea solicitantului, în locul emiterii actului administrativ individual, Agenția de plăți poate încheia cu acesta un contract administrativ de acordare a sprijinului financiar</p>	<p>Se acceptă parțial. Norma dată reprezintă un caz particular al dispoziției articolului 154 alineatul (1) din Codul administrativ, potrivit căruia „(...) În special, autoritatea publică poate încheia, în locul emiterii unui act administrativ individual, un contract administrativ cu persoana căreia i-ar fi adresat actul administrativ.”</p>
	<p>Obiecții: Norma instituie dreptul solicitantului de a cere încheierea cu Agenția de plăți a unui contract administrativ de acordare a sprijinului financiar.</p> <p>Totodată, norma atribuie Agenției de plăți a dreptului de a decide încheierea acestui contract administrativ.</p> <p>Or, sintagma „poate încheia” denotă incertitudine în privința exercitării dreptului de către Agenția de plăți.</p> <p>Astfel, în una și aceeași situație, Agenția de plăți poate decide în mod diferit.</p> <p>Dat fiind lipsa clarității în proiect a diferenței dintre „emiterea actului administrativ individual” și încheierea unui contract administrativ” ce ține de acordarea sprijinului financiar, există riscul interpretării privind posibilitatea negocierii contractului respectiv,</p>	<p>De asemenea, atragem atenția că articolul 137 alineatul (3) din Codul administrativ stabilește că „Stările de fapt identice în esență se tratează identic. O tratare neidentică a două stări de fapt identice se admite numai dacă există un motiv obiectiv.” În cazul în care autoritatea nu va respecta această normă, instanța de judecată este în drept să verifice în conformitate cu articolul 225 alineatul (1) din Cod, exercitarea dreptului discreționar al autorității.</p> <p>Totodată, această prevedere este binevenită pentru a eficientiza activitatea Agenției de plăți. În caz de judecată, de a evita necesitatea deplasării reprezentantului Agenției de plăți în teritoriu pentru a</p>

		<p>posibilitatea de stabilire a unor condiții ne transparente în contract, posibilitatea de a ajusta contractul în dependență de interes și scop.</p> <p>În aceste condiții, există riscul comiterii manifestărilor de corupție ce țin de modul de redare a conținutului contractului administrativ și a modului de încheiere și derulare a acestuia</p>	<p>participa la ședințele de judecată care durează ani de zile. La emiterea actului administrativ contestarea o face fermierul la sediul pârâtului, adică la sediul Agenției de plăți, la Chișinău, iar fermierul poate fi reprezentat de avocat. Mai mult, din practica anilor precedenți, de către AIPA nu a fost înregistrată nici o cerere de a încheia un contract în loc de act administrativ.</p>
		<p>Recomandări: Propunem autorului modificarea normelor prin stabilirea unei proceduri transparente unice de acordare a sprijinului financiar.</p> <p>Or, transparența se impune cu desăvârșire în partea ce ține de modul de acordare și utilizare a mijloacelor bănești alocate din bugetul de stat.</p>	<p>Totodată, se acceptă excludere cuvântului „poate” de la alin. (2).</p>
		<p>Factori de risc:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive ● Lacună de drept ● Atribuții care admit derogări și interpretări abuzive ● Temeiuri neexhaustive/ambigui/subiective pentru refuzul sau inacțiunea entității publice ● Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative ● Stabilirea unui drept al entității publice în loc de o obligație <p>Riscuri de corupție:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Încurajarea sau facilitarea actelor de: <ul style="list-style-type: none"> - corupere activă - corupere pasivă - trafic de influență - conflict de interese și/sau favoritism - influențare necorespunzătoare ● Legalizarea actelor de: <ul style="list-style-type: none"> - abuz de serviciu - depășire a atribuțiilor de serviciu 	
		<p>Articolul 32 în corelare cu articolele 44-47 și 48-50 din proiect –</p>	<p>Nu se acceptă.</p>

	<p>Articolul 32. Protejarea intereselor financiare (...)</p> <p>(5) Dispozițiile stabilite garantează, în special, că nu sunt impuse sancțiuni atunci când:</p> <p>a) neconformitatea este determinată de cazurile de circumstanță justificată sau de circumstanțe excepționale în conformitate cu articolul 5;</p> <p>b) neconformitatea este cauzată de o eroare a autorității competente sau a unei alte autorități, iar eroarea nu ar fi putut fi detectată în mod rezonabil de persoana vizată de sancțiunea administrativă;</p> <p>c) persoana vizată poate demonstra într-un mod considerat satisfăcător de către autoritatea competentă că nu este răspunzătoare pentru nerespectarea obligațiilor menționate la alineatul (1) de la prezentul articol sau atunci când autoritatea competentă stabilește într-un mod că persoana vizată nu este răspunzătoare în acest sens.</p> <p>Articolele 44 - 47 fac parte din Capitolul 7 „Sisteme de control și sancțiuni”, Secțiunea 4 „Sistemul de control și sancțiunile administrative legate de condiționalitate, care reglementează sistemul de control aferent condiționalității, sistemul de sancțiuni administrative aferente condiționalității, aplicarea și calcularea sancțiunilor administrative și cuantumul rezultatelor din sancțiunile administrative aferente condiționalității</p> <p>Articolele 48 - 50 fac parte, la fel, din Capitolul VII „Sisteme de control și sancțiuni”, Secțiunea 5 „Sistemul de control și sancțiunile administrative legate de condiționalitatea socială, care reglementează sistemul de control aferent condiționalității sociale, sistemul sancțiunilor administrative aferente condiționalității sociale, aplicarea și calcularea sancțiunilor administrative</p>	<p>Potrivit articolului 85 alineatul (3) din Codul administrativ, „Autoritatea publică trebuie să stabilească din oficiu aspectele de fapt ale cazului care face obiectul procedurii, fără a se limita la dovezile și afirmațiile participanților.” De asemenea, articolul 92 alineatul (1) din Codul administrativ stabilește că „Autoritatea publică decide conform convingerii sale libere dacă consideră o faptă drept existentă, luând în considerare întreaga procedură administrativă, inclusiv toate probele.” Deci, răspuns la întrebarea ridicată de autorul raportului „cum stabilește autoritatea modul considerat satisfăcător al dovezilor” se regăsește în articolul 92 alineatul (1) din Codul administrativ.</p> <p>Articolele 44 - 50 fac parte din Capitolul VIII „Sisteme de control și sancțiuni”, iar Secțiunea 4 „Sistemul de control și sancțiunile administrative legate de condiționalitate” și Secțiunea 5 „Sistemul de control și sancțiunile administrative legate de condiționalitatea socială”, se aplică doar pentru încălcarea obligațiilor de la articolul 18 care sunt prevăzute în actele normative din domeniul mediului, bunăstării animalelor, sănătății plantelor etc. Aceste obligații nu sunt legate direct de activitățile agricole, prin urmare circumstanțele excepționale pentru agricultură nu poate afecta obligația de respectare a anumitor norme din domeniul mediului sau încadrării în muncă.</p>
	<p>Obiectii:</p> <p>Capitolul VII „Sisteme de control și sancțiuni” conține norme care reglementează, în fond, aspecte ce țin de sistemele de control și sancțiuni în protejarea intereselor financiare ale statului în vederea transparentizării</p>	<p>Sancțiunile de la articolul 46 se aplică pentru nerespectarea normelor din alte acte normative, cum ar fi mediul, bunăstarea animalelor. Prin urmare și regimul</p>

	<p>implementării politicilor agricole prin acordarea de sprijine financiare, în conformitate cu legea. În opinia noastră, redacția din proiect a normelor ce țin de sistemele de control și sancțiuni este una confuză cu riscul interpretărilor discreționare a modului de aplicare a sancțiunilor.</p> <p>Art. 32 alin. (5) lit. c) instituie excepția de neaplicare a sancțiunilor în cazul în care „persoana vizată poate demonstra într-un mod considerat satisfăcător de către autoritatea competentă că nu este răspunzătoare pentru nerespectarea obligațiilor menționate la alineatul (1) de la prezentul articol sau atunci când autoritatea competentă stabilește într-un mod că persoana vizată nu este răspunzătoare în acest sens”. Astfel, nu este clar cum ar putea norma respectivă să fie aplicată, cum stabilește autoritatea competentă „modul considerat satisfăcător al dovezilor” sau cum autoritatea competentă „stabilește modul că persoana vizată nu este răspunzătoare”.</p> <p>La normele conținute în Secțiunea 4 (art. 44 - art. 48) și Secțiunea 5 (art. 49 - art. 50) menționăm următoarele.</p> <p>Normele se referă la beneficiarii menționați la art. 44 alin. (1) - beneficiari ai plăților directe care urmează să respecte obligațiile prevăzute la articolul 18 din lege. Or, beneficiarii plăților directe nu constituie toți beneficiarii sprijinului financiar din partea statului. Or, potrivit art. 7 din lege - FNDAMR finanțează mai multe cheltuieli, intervențiile sub formă de plăți directe fiind doar o parte pentru care urmează a fi utilizate cheltuieli din FNDAMR. Astfel, normele Secțiunii 4 și 5 fac referință doar la beneficiari ai plăților directe de mijloace financiare din Fond</p> <p>La art. 45 alin. (4) nu este clar de ce diferă norma de la lit. b) făcând referire că nu se aplică sancțiuni administrative doar la faptul dacă neconformitatea este determinată de un caz de circumstanță justificată în raport cu norma de la</p>	<p>sancțiunilor sunt diferite de cele aplicate pentru nerespectarea legislației din domeniul subvenționării.</p> <p>Totodată, observăm că alineatul (3) din articolul 46 stabilește principiul care stă la baza stabilirii cuantumului și anume „se ține seama de gravitatea, amploarea, persistența sau caracterul repetitiv și de caracterul deliberat al neconformității constatate. Sancțiunile administrative impuse trebuie să fie efective, proporționale și cu efect de descurajare”.</p> <p>De asemenea, este necesar de a face distincție între „reducere”, pe de o parte, și „excluderea de la întregul quantum al plăților”, pe de altă parte. Alineatul (5) reglementează cota procentuală pentru reducere, dar nu și pentru excluderea de la întregul quantum, pentru care logic nu poate fi stabilită o cotă procentuală. Astfel, sancțiunea se limitează doar la reducerea valorii subvenției, dar însoțită de o justificare exhaustivă. În caz dacă beneficiarul nu este de acord cu decizia Agenției de plăți, acesta are dreptul de a o contesta în instanța de judecată.</p> <p>Codul administrativ (a se vedea în special art. 16, 137, 225), reglementează modul de exercitarea a dreptului discreționar. Prin urmare, nu este cazul să fie reglementat acest aspect în alte acte normative.</p> <p>Totodată, pentru a se elabora Sistemul integrat de administrare și control, care conține și elementul „un sistem de control și de sancțiuni;” conform art. 37 alin. (1), lit. f), la art. 67 se prevede că Capitolul VIII</p>
--	---	---

	<p>art. 32 alin. (5) lit. a) care stabilește că nu sunt impuse sancțiuni atunci când neconformitatea este determinată nu doar de cazurile de circumstanțe justificate, ci și de circumstanțele excepționale în conformitate cu articolul 5 din lege. Aceeași obiecție este valabilă și pentru norma art. 49 alin. (3) din proiect.</p> <p>La art. 45 alin. (6) se atestă o nouă excepție - În cazul în care neconformitatea nu are consecințe sau are doar consecințe nesemnificative asupra îndeplinirii obiectivului vizat de standardul sau de cerința în cauză nu se aplică nicio sancțiune administrativă. Or, această excepție nu se corelează cu norma generală de la articolul 32. Aceeași normă este regăsită și la art.49 alin. (4). Astfel, nu este clar cum se va determina „consecința nesemnificativă” și „neconformitatea nu are consecințe”, ceea ce trezește dubii privind aplicarea uniformă a normei în vederea aplicării eficiente și transparente a sancțiunilor ce se impun.</p> <p>La art. 46 alin. (1) se face referință că sancțiunile administrative menționate la art. 45 se aplică prin reducerea plăților sau excluderea de la întregul quantum al plăților. Nu este clar cine și în baza căror criterii transparente urmează să fie luate astfel de decizii. Norma ambiguă din lege va crea câmp pentru interpretări. Totodată, la alin. (5) al aceluiași articol, se propune aplicarea unei reduceri de 3 procente din quantumul total al plăților menționate la alin. (1). Astfel, nu este clar cum se va aplica reducerea și în ce constă reducerea în cazul „excluderii de la întregul quantum al plăților” în conformitate cu alin.(1) din articol. Aceeași obiecție este valabilă și pentru norma de la articolul 50 din proiect.</p> <p>La art. 46 alin. (8) - (11) considerăm că sunt acordate drepturi discreționare Agenției de plăți, care, fără criterii clare și transparente, va decide în privința aplicării reducerilor procentuale - „poate decide să aplice o reducere procentuală mai mică”; „se aplică o reducere</p>	<p>Secțiunea a 2-a va intra în vigoare la 1 ianuarie 2028, iar Capitoțul VIII Secțiunile 4 și 5 vor intra în vigoare la 1 ianuarie 2030.</p> <p>Reglementarea este inclusă în proiect în scop de a asigura previzibilitatea condiționalităților ce urmează a fi respectate de către beneficiarii de plăți directe.</p>
--	---	--

	<p>procentuală mai mare”, „procentul reducerii este de cel puțin 15 procente”. Totodată, care sunt criteriile de stabilire a „motivelor justificate” pentru a putea decide dacă repetările ulterioare ale aceleiași neconformități vor fi considerate ca fiind cazuri de neconformitate deliberată (alin.(10) și alin.(11)). Aceeași obiecție este valabilă și pentru norma art. 50 alin. (4) din proiect care stabilește că „Dispozițiile relevante de la art. 46 alin. (5), (6) și (10) se aplică corespunzător aplicării și calculării sancțiunilor administrative” (legate de condiționalitatea socială).</p> <p>La art. 47 prin textul „Agenția de plăți poate reține 25 procente din cuantumurile rezultate din reducerile și excluderile menționate la art.46” denotă incertitudine și ambiguitate administrativă în privința aplicării uniforme și fără abuzuri a normei de către responsabilii din cadrul Agenției de plăți. Sunt create condiții propice acțiunilor coruptibile de aplicare a normei în dependență de interesul urmărit.</p> <p>Analizând normele sus-menționate constatăm că acestea nu reglementează în mod transparent și eficient sistemul de control și sancțiunile administrative - se referă doar la sprijinul financiar acordat din Fond prin plățile directe; nu fac referință clară la identificarea transparentă a sancțiunii; atribuie discreții de interpretare Agenției de plăți; instituie proceduri netransparente a implementării sistemului de control și al sancțiunilor aplicabile.</p> <p>Ambiguitățile administrative vor permite comiterea manifestărilor de corupție ce țin de modul de aplicare, calculare a sancțiunilor administrative și de implementare eficientă și transparentă a sistemului de control.</p>	
	<p>Recomandări: În opinia noastră, conținutul normelor Capitolului VIII - Sisteme de control și sancțiuni, în special cele conținute în Secțiunea 4 și 5 urmează a fi reanalizate. Normele urmează să stabilească clar și transparent un sistem</p>	

		<p>eficient de control și aplicare a sancțiunilor administrative.</p> <p>Factori de risc:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Atribuții excesive, improprii sau contrare statutului entității publice ● Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive ● Lacună de drept ● Atribuții care admit derogări și interpretări abuzive ● Temeiuri neexhaustive/ambigui/subiective pentru refuzul sau inacțiunea entității publice ● Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative ● Lipsa responsabilității clare pentru încălcări ● Lipsa sancțiunilor clare ● Stabilirea unui drept al entității publice în loc de o obligație ● Lipsa/insuficiența mecanismelor de supraveghere și control (ierarhic, intern, public) ● Temeiuri neexhaustive pentru survenirea răspunderii <p>Riscuri de corupție:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Încurajarea sau facilitarea actelor de: <ul style="list-style-type: none"> - corupere active - corupere pasivă - trafic de influență - conflict de interese și/sau favoritism - influențare necorespunzătoare ● Legalizarea actelor de: <ul style="list-style-type: none"> - abuz de serviciu - depășire a atribuțiilor de serviciu 	
		<p>Articolul 41 din proiect – Articolul 41. Controale încrucișate</p> <p>Obiecții: Articolul 41 reglementează controalele încrucișate.</p> <p>Identificarea în conținutul articolului a sintagmelor, precum „atunci când este cazul” (alin. (1)), „în cazurile corespunzătoare”/„și dacă este cazul” (alin. (2)) conferă</p>	<p>Nu se acceptă, întrucât documentele contabile ale unor terți pot fi verificate la necesitate, reieșind din specificul investiției efectuate. Excluzând sintagmele, precum „atunci când este cazul” (alin. (1)), „în cazurile corespunzătoare”/„și dacă este cazul” (alin. (2)), obligăm Agenția de plăți să verifice documentele contabile fizic la</p>

		<p>normelor neclaritate și posibilități de interpretare a acestora.</p> <p>La alin. (5) utilizarea sintagmei „poate să solicite extrase sau copii ale documentelor” va permite aplicarea normei în dependență de interes și scop cu riscul aplicării diferite a acțiunilor în una și aceeași situație, ceea ce poate duce la comiterea manifestărilor de corupție.</p>	<p>toți terții, atunci când în unele cazuri Agenția de plăți poate verifica documentele contabile și din oficiu.</p> <p>De aceea, considerăm oportun menținerea redacției actuale la alin (1), ce dă posibilitate de a verifica acțiunea și indirect din oficiu.</p>
		<p>Recomandări:</p> <p>Propunem autorului excluderea sintagmei „atunci când este cazul” de la alin. (1) cu redarea clară a obligației de a verifica documentele comerciale ale întreprinderilor, astfel după cum este stipulat și în articolul 40 din proiect.</p> <p>La alin. (1) lit.b) propunem stabilirea cazurilor când urmează să fie efectuat controlul fizic al cantității și naturii stocurilor.</p> <p>La alin. (2) propunem a se analiza oportunitatea excluderii sintagmelor „în cazurile corespunzătoare” și „dacă este cazul”.</p> <p>La alin. (5) propunem a reda clar, fără a lăsa loc interpretărilor cazurile când urmează să fie solicitate extrase sau copii ale documentelor.</p>	
		<p>Factori de risc:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive ● Lacună de drept ● Atribuții care admit derogări și interpretări abuzive ● Temeiuri neexhaustive/ambigui/subiective pentru refuzul sau inacțiunea entității publice ● Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative ● Stabilirea unui drept al entității publice în loc de o obligație <p>Riscuri de corupție:</p>	

		<ul style="list-style-type: none"> ● Încurajarea sau facilitarea actelor de: - corupere activă - corupere pasivă - trafic de influență - conflict de interese și/sau favoritism - influențare necorespunzătoare ● Legalizarea actelor de: - abuz de serviciu - depășire a atribuțiilor de serviciu 	
		<p>Articolul 44 din proiect – Articolul 44. Sistemul de control aferent condiționalității (1) Autoritatea de management instituie un sistem pentru a verifica dacă beneficiarii plăților directe respectă obligațiile prevăzute la articolul 18. (2) Agenția de plăți: (...) 3) poate, atunci când este cazul, să utilizeze teledetecția sau sistemul de monitorizare a suprafețelor sau orice alte tehnologii relevante care le ajută în efectuarea controalelor la fața locului menționate la subpunctul 1) (...)</p>	<p>A se vede argumentarea de mai sus, la obiecția autorului Raportului la Articolul 32 în corelare cu articolele 44-47 și 48-50 din proiect.</p>
	<p>Obiecții: Norma instituie un drept confuz Agenției de plăți de a utiliza teledetecția sau sistemul de monitorizare a suprafețelor sau orice alte tehnologii relevante care le ajută în efectuarea controalelor la fața locului.</p> <p>În acest sens, norma nu stabilește în baza căror criterii aprobate urmează a fi exercitat acest drept de către Agenția de plăți.</p> <p>Totodată, norma nu face referință la actul normativ care urmează să conțină aceste criterii, modul de intervenție în acest mod, modul de aplicare a acestor tehnologii și autoritatea responsabilă de aprobare a acestor norme.</p> <p>Aspectele analizate vor permite aplicarea discreționară a normei</p>		
	<p>Recomandări: Propunem autorului stabilirea dreptului Agenției de plăți a utiliza tehnologiile menționate, însă, urmează a se face</p>		

	<p>referință la subiectul care urmează a aproba criteriile și modul de aplicare transparentă a acestor tehnologii.</p> <p>Astfel, se poate, de exemplu, de făcut referință că modul de instituire și utilizare a acestor tehnologii este aprobat de către autoritatea de management.</p>	
	<p>Factori de risc:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive ● Lacună de drept ● Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative <p>Riscuri de corupție:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Generale 	
	<p>Articolul 56 din proiectul legii – Articolul 56. Proceduri de monitorizare Pe baza indicatorilor de rezultat, comitetul național de monitorizare și autoritatea de management monitorizează punerea în aplicare a PSPA, precum și progresele realizate în vederea atingerii indicatorilor PSPA</p>	<p>Se acceptă parțial. Deoarece art. 56 prevede monitorizarea de punere în aplicare a PSPA de către comitetul național de monitorizare care este instituit de către autoritatea de management și componența căruia trebuie să asigure o reprezentare echilibrată a autorităților publice relevante, inclusiv autorități competente în materie de mediu și de climă; reprezentanți ai sectorului agricol, inclusiv partenerii economici și sociali; organisme relevante care reprezintă societatea civilă și, după caz, organismele responsabile cu promovarea incluziunii sociale, a drepturilor fundamentale, a egalității de gen și a nediscriminării (art. 14 din proiect.).</p>
	<p>Obiectii: Norma articolului 56 stabilește că „Comitetul național de monitorizare și autoritatea de management monitorizează punerea în aplicare a PSPA, precum și progresele realizate în vederea atingerii indicatorilor PSPA”.</p> <p>Norma articolului 54 alin. (1) stabilește că „Autoritatea de management instituie cadrul de performanță care permite raportarea, monitorizarea și evaluare a performanței PSPA pe parcursul punerii în aplicare a acestuia”</p> <p>Totodată, norma articolului 60 stabilește la alin. (1) că „Autoritatea de management efectuează evaluări ale PSPA în perioada de punere în aplicare și ex post pentru a îmbunătăți calitatea elaborării și punerii în aplicare”, iar la alin. (2) se stabilește că „Evaluarea PSPS se încredințează unor experți independenți din punct de vedere funcțional”.</p>	<p>Astfel, acest comitet este în suportul autorității de management în procesul de evaluare, monitorizare și elaborare de noi mecanisme de sprijin pentru dezvoltarea agriculturii și mediului rural.</p> <p>Art. 54 stabilește că autoritatea de management instituie cadrul de</p>

	<p>Normele urmează să fie analizate cumulativ.</p> <p>Or, din conținutul acestora nu este clar reglementat subiectul responsabil de evaluarea PSPA.</p> <p>Pe de o parte, la art. 54 se face referință la „raportare, monitorizare și evaluarea performanței”, iar pe de altă parte, la art. 56 se face referință doar la „monitorizarea punerii în aplicare a PSPA”, iar textul „precum și progresele realizate” nu este clar dacă se referă la „evaluarea performanței PSPA”.</p> <p>Mai mult decât atât, norma alin. (1) stabilește atribuția autorității de management de efectuare a evaluării ale PSPA în perioada de punere în aplicare și ex post, iar alin. (2) stabilește deja faptul că „evaluarea PSPA se încredințează unor experți independenți din punct de vedere funcțional”. În aceste condiții, nu este clar cine sunt „experții independenți”, cine și cum îi selectează, or, autoritatea de management este reprezentată de Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare.</p> <p>Ambiguitatea administrativă privind modul de monitorizare și evaluare a performanței PSPA va permite aplicarea normelor într-un mod confuz și discreționar, ceea ce știrbește din transparența ce ține de monitorizarea și evaluarea PSPA.</p>	<p>performanță care permite raportarea, monitorizarea și evaluarea performanței PSPA pe parcursul punerii în aplicare a acestuia, iar art. 60 prevede evaluarea PSPA în perioada de aplicare și ex post de către autoritatea de management cu implicarea unor experți independenți din punct de vedere funcțional.</p> <p>Astfel, autoritatea de management este responsabilă de raportarea, monitorizarea și evaluarea performanței PSPA, iar evaluarea ex post a PSPA se încredințează unor experții contractați de către autoritatea de management.</p> <p>Alin. (2) a fost ajustat prin completare cu cuvintele „ex post a”.</p>
	<p>Recomandări:</p> <p>Propunem autorului modificarea normelor prin instituirea transparentă a modului de monitorizare și evaluare a performanței PSPA.</p> <p>Astfel, urmează a se stabili în mod transparent atribuțiile entităților publice responsabile de monitorizare și evaluare, prin excluderea sau reglementarea naturii juridice a „experților independenți” ținând cont că atribuția de evaluare este atribuită, conform proiectului, Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare în calitate de autoritate de management.</p>	

		Factori de risc: <ul style="list-style-type: none">● Lacună de drept● Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative Riscuri de corupție: <ul style="list-style-type: none">● Generale	